

Μέρος 1

Το άτομο και η κοινότητα

Ενότητα 1

**Στερεότυπα και προκαταλήψεις. Τι είναι η ταυτότητα;
Πώς αντιλαμβάνομαι τους άλλους, κι εκείνοι εμένα;**

Ενότητα 2

Ισότητα. Ζεις με περισσότερη ισότητα από εμένα;

Ενότητα 3

Ετερότητα και πλουραλισμός. Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί ειρηνικά;

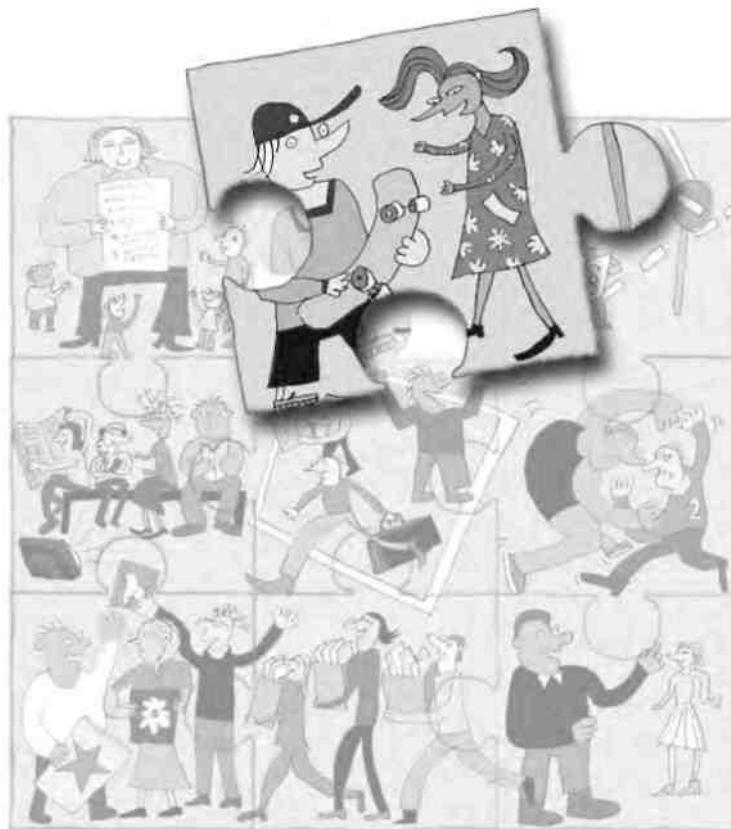
Ενότητα 4

Σύγκρουση. Τι κάνουμε όταν διαφωνούμε;

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Στερεότυπα και προκαταλήψεις

**Τι είναι η ταυτότητα;
Πώς αντιλαμβάνομαι τους άλλους,
κι εκείνοι εμένα;**

1.1 Πώς βλέπουν οι άλλοι ένα άτομο

Ένα άτομο είναι περισσότερα από αυτά που μπορεί κανείς να δει

1.2. Πόσο διαφορετικά μπορεί να περιγραφεί ένα άτομο

Πώς σχηματίζω μια καλύτερη εικόνα για κάποιον

1.3. Στερεότυπα και προκαταλήψεις

Οι απόψεις μας για άλλους ανθρώπους, ομάδες ή χώρες

1.4. Στερεότυπα για μένα!

Πώς βλέπω τον εαυτό μου – πώς με βλέπουν οι άλλοι;

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Στερεότυπα και προκαταλήψεις

Τι είναι η ταυτότητα; Πώς αντιλαμβάνομαι τους άλλους κι εκείνοι εμένα;

Ποιος/α είμαι πραγματικά; Καθημερινά, οι μαθητές βιώνουν διαφορετικές αξίες και τρόπους ζωής. Για να καθορίσουν την δική τους στάση, πρέπει να μπορούν να κάνουν επιλογές. Τι μπορώ να κάνω, τι δεν πρέπει να κάνω; Τι είναι σωστό και τι λάθος; Τα παιδιά και οι έφηβοι γρήγορα διαπιστώνουν ότι αυτές οι ερωτήσεις είναι δύσκολες. Κάτι που είναι σωστό σε μια περίσταση ίσως είναι λάθος για κάποια άλλη. Πώς αποφασίζω; Τι κατευθυντήριες γραμμές έχω;

Δύο σημαντικά εργαλεία για την προσωπική καθοδήγηση είναι το σύνταγμα της χώρας και η προσέγγισή της για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτά τα δύο στοιχεία καθορίζουν τον πλουραλισμό των αξιών σε μια κοινωνία. Η πιο σημαντική αρχή είναι η ατομική ελευθερία, η οποία επιτρέπει σε κάθε άτομο να αναπτύξει την προσωπικότητά του, μέσα σε ένα πλαίσιο αμοιβαίας ανοχής και ευθύνης, αποφέροντας, έτσι, οφέλη τόσο στην κοινότητα που ζει το άτομο όσο και στην ανθρωπότητα. Οι απόψεις και τα ενδιαφέροντά μας μπορούν να είναι πολύ διαφορετικά, με την προϋπόθεση ότι έχουν τεθεί κανόνες για να συζητάμε για τις διαφωνίες μας ειρηνικά.

Τα παιδιά και οι έφηβοι πρέπει να γνωρίζουν ότι και οι ενήλικες παλεύουν με τις προκλήσεις και τις απαίτησεις που αντιμετωπίζουν. Πρέπει επίσης να συνειδητοποιήσουν ότι οι εκπαιδευτικοί δεν διαθέτουν το κλειδί της απόλυτης αλήθειας, αλλά και αυτοί κάνουν λάθη και προσπαθούν να μάθουν.

Αυτή η διδακτική ενότητα ασχολείται με θέματα γύρω από την ανάπτυξη της προσωπικής ταυτότητας και πώς άτομα και ομάδες αντιλαμβάνονται τους εαυτούς και τους άλλους. Οι μαθητές πρέπει να κατανοήσουν ότι η ταυτότητά τους καθορίζεται τόσο από τον εαυτό τους όσο και από την αλληλεπίδρασή τους με τους άλλους. Η ταυτότητα καθορίζεται τόσο από τις διαφορές ανάμεσα στα άτομα όσο και από την ανάγκη του ατόμου να ανήκει και να προστατεύεται από την οικογένεια ή την ομάδα συνομηλίκων. Τα νέα άτομα κατανοούν καλύτερα τον εαυτό τους όταν εξερευνούν τα προσωπικά τους αισθήματα και ανάγκες, την προσωπική τους ανάπτυξη και τις επιθυμίες τους για το μέλλον. Χρειάζεται να πειραματιστούν με διαφορετικές μορφές συμπεριφοράς, ώστε να επεκτείνουν το ρεπερτόριο αλληλεπίδρασής τους με τους άλλους. Αυτό θα το μάθουν συμβάλλοντας εποικοδομητικά σε καταστάσεις κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Η κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας ασκεί μεγάλη επίδραση στη ζωή του ατόμου. Οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν αυτή την επίδραση συλλέγοντας συστηματικά πληροφορίες για σύγχρονα θέματα και συζητώντας τα, διαμορφώνοντας με αυτό τον τρόπο τις προσωπικές τους απόψεις και ακούγοντας τις απόψεις των άλλων. Πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις θέσεις, τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που αποτελούν μέρος της κοινής γνώμης. Το άτομο πρέπει να συνειδητοποιεί αυτά τα είδη επίδρασης ώστε να μπορεί να αντιδρά, και να είναι ικανό να σκέφτεται κριτικά για τις επιλογές του και να τις μεταβάλλει αν αυτό είναι απαραίτητο.

Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Μέσα από αυτή τη σειρά μαθημάτων οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία:

- να γνωρίσουν την έννοια των στερεοτύπων και τον τρόπο που δημιουργούνται οι προκαταλήψεις*
- να συνειδητοποιήσουν ότι όλοι αποδίδουμε κάποιες ιδιότητες σε άτομα ή ομάδες*
- να κατανοήσουν ότι τέτοιου είδους αποδόσεις μας βοηθούν να αντιμετωπίσουμε την καθημερινή ζωή*
- να ενημερωθούν ότι τέτοιες αποδόσεις μπορεί να είναι επιβλαβείς και άδικες*
- να μάθουν ότι τέτοιες αποδόσεις συμβάλλουν στη δημιουργία ατομικών και ομαδικών ταυτοτήτων*
- να μάθουν ότι η ταυτότητα είναι κάτι περίπλοκο, και κατά συνέπεια κάθε άτομο μπορεί και πρέπει να κατανοείται και να περιγράφεται διαφορετικά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Στερεότυπα και προκαταλήψεις

Τι είναι η ταυτότητα; Πώς αντιλαμβάνομαι τους άλλους κι εκείνοι εμένα;

Τίτλος μαθ/τος	Μαθησιακοί στόχοι	Εργασίες μαθητών	Υλικά	Μέθοδοι
Μάθημα 1: Πώς βλέπουν οι άλλοι ένα άτομο	Οι μαθητές βιώνουν την πολυπλοκότητα των απόψεων και κάνουν τις επιλογές τους.	Οι μαθητές έχουν αναλάβει συγκεκριμένους ρόλους και διαμορφώνουν απόψεις. Μαθαίνουν να αλλάζουν άποψη.	Περιγραφή ρόλου, φυλλάδιο μαθητή 1.1 (ομάδες 1-3), μεγάλα φύλλα χαρτιού, μαρκαδόροι.	Ομαδική εργασία
Μάθημα 2: Πόσο διαφορετικά μπορεί να περιγραφεί ένα άτομο	Οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι διαφορετικές περιγραφές μπορεί να αναφέρονται σε ένα άτομο και στην ίδια ταυτότητα.	Οι μαθητές κάνουν πρόβες, παίζουν σκηνές και παρουσιάζουν τη γραπτή τους εργασία. Συζητούν τις σκηνές που παρακολούθησαν.	Τα αποτελέσματα του πρώτου μαθήματος αποτελούν το βασικό υλικό του δεύτερου. Οι μαθητές κατανοούν ότι χωρίς τη συμμετοχή και τη συνεισφορά τους, δεν συνεχίζεται η ενότητα.	Παιχνίδι ρόλων, παρουσιάσεις και καθοδηγούμενη συζήτηση σε ολομέλεια.
Μάθημα 3: Στερεότυπα και προκαταλήψεις	Οι μαθητές κατανοούν πώς τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις συνδέονται και πώς μπορούν να οδηγήσουν σε απλοποιημένες αλλά επίσης και σε άδικες κρίσεις για άτομα, ομάδες ατόμων και ολόκληρες χώρες.	Οι μαθητές στοχάζονται τις απόψεις τους για τους άλλους και τις συζητούν σε ομάδες.	Λευκά χαρτιά και μαρκαδόροι.	Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια.
Μάθημα 4: Στερεότυπα για εμένα!	Οι μαθητές συνειδητοποιούν πώς τους βλέπουν οι άλλοι και μαθαίνουν να το αποδέχονται. Κατανοούν καλύτερα πώς οι άλλοι αντιλαμβάνονται την ταυτότητά τους και αντιδρούν σε αυτό.	Οι μαθητές περιγράφουν τον εαυτό τους και ο ένας τον άλλο και συγκρίνουν τα αποτελέσματα.	Φυλλάδιο μαθητή 1.2.	Εργασία σε ζευγάρια, συζήτηση σε ολομέλεια.

Μάθημα 1

Πώς βλέπουν οι άλλοι ένα άτομο

Ένα άτομο είναι περισσότερο από αυτά που μπορεί κανείς να δει

Μαθησιακός στόχος	Οι μαθητές βιώνουν την πολυπλοκότητα των απόψεων και κάνουν τις επιλογές τους.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές έχουν αναλάβει συγκεκριμένους ρόλους και διαμορφώνουν απόψεις. Μαθαίνουν πώς να αλλάζουν άποψη.
Υλικά	Περιγραφή ρόλου, φυλλάδιο μαθητή 1.1 (ομάδες 1-3), μεγάλα φύλλα χαρτιού, μαρκαδόροι.
Μέθοδοι	Ομαδική εργασία.

Το μάθημα

Οι μαθητές σχηματίζουν τρεις ομάδες και παίρνουν το φυλλάδιο 1.1 (τρεις διαφορετικές εκδοχές, μία για κάθε ομάδα), ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού και ένα μαρκαδόρο. (Σε μεγάλες τάξεις μπορούν να γίνουν περισσότερες ομάδες και ο/η εκπαιδευτικός δίνει περισσότερες σκηνές να παιχτούν, ή η ίδια εργασία δίνεται σε διαφορετικές ομάδες. Το τελευταίο είναι ένα ενδιαφέρον σενάριο, καθώς θα δείξει πόσο διαφορετικές περιγραφές και αντιλήψεις μπορούν να υπάρχουν). Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός λέει την ιστορία ενός αγοριού που άλλαξε σπίτι και εξερευνά τη νέα περιοχή. Αναφέρεται στο ημερολόγιο του παιδιού αλλά δεν το διαβάζει, καθώς κάθε ομάδα έχει πάρει ένα διαφορετικό απόσπασμα του ημερολογίου.

Γενικές πληροφορίες για εκπαιδευτικούς

Ολόκληρο το κείμενο έχει ως εξής:

“Είναι η πρώτη μέρα στην καινούρια μου τάξη. Η οικογένειά μου μετακόμισε εδώ από άλλη περιοχή και ακόμη νιώθω ξένος. Αγαπητό ημερολόγιο, μου έχουν συμβεί πολλά τις τελευταίες ημέρες. Θα σου πω μερικά από αυτά.

Τώρα ζούμε σε ένα διαμέρισμα κοντά στο ποτάμι. Ένας από τους συμμαθητές μου μένει πολύ κοντά. Ήρθε την τρίτη ημέρα και μου πρότεινε να πάμε για ψάρεμα. Είπα όχι γιατί το καλάμι μου είναι ακόμη μέσα στις κούτες.

Υπάρχει ένα μεγάλο γήπεδο ποδοσφαίρου μπροστά από το σχολείο μας. Χάρηκα για αυτό γιατί μου αρέσει το ποδόσφαιρο. Έτσι πήρα τη μπάλα μου και άρχισα να προπονούμαι. Είχα μόλις αρχίσει να παίζω όταν με σταμάτησε ο σχολικός φύλακας. Ήταν θυμωμένος και με ρώτησε αν ήξερα να διαβάζω. Δεν είχα δει την πινακίδα που έγραφε ότι το γήπεδο ήταν κλειστό μετά τη βροχή. Ήμουν τόσο σοκαρισμένος που πήγα σπίτι χωρίς να πω ούτε μια λέξη.

Ένας ηλικιωμένος άντρας ζει μόνος στο διαμέρισμα πάνω από εμάς. Οταν γύρισα σπίτι χθες, τον συνάντησα στην εξώπορτα με τα ψώνια του. Κουβαλούσε μια τσάντα με τρόφιμα και βαριανάσαινε. Τον λυπήθηκα. Τον ρώτησα αν μπορούσα να τον βοηθήσω, και του μετέφερα την τσάντα μέχρι την πόρτα του”.

Οι τρεις εκδοχές των φυλλαδίων για τις ομάδες περιλαμβάνουν διαφορετικά μέρη του ημερολογίου. Η αντίληψη των ομάδων θα διαφοροποιηθεί ανάλογα με τις πληροφορίες που θα λάβουν. Ως εκ τούτου, κάθε ομάδα βλέπει μόνο ένα μέρος της ταυτότητας του παιδιού, την οποία θα παρουσιάσει στο παιχνίδι ρόλων. Σύμφωνα με τις απαιτούμενες εργασίες, οι ομάδες παρουσιάζουν πρώτα σύνολα επιθέτων. Ένα μέλος κάθε ομάδας συγκεντρώνει σε ένα μεγάλο χαρτί τα αποτελέσματα από τη συζήτηση της ομάδας για να παρουσιαστούν στο επόμενο μάθημα.

Μετά κάθε ομάδα αποφασίζει να παίξει ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων που θα αποδώσει τις ερμηνείες της. Αυτοί οι ρόλοι αρχικά εξηγούνται και συζητούνται στην τάξη, και κατόπιν κάνουν πρόβα. Αυτό μπορεί να γίνει σε διαφορετικές γωνίες της τάξης, ή ίσως σε αίθουσες συνεδριάσεων του σχολείου, σε εξωτερικά κτίρια ή, αν ο καιρός το επιπρέπει, στη σχολική αυλή. Ακόμη κι αν το παιχνίδι ρόλων παίρνει κάποιο χρόνο στην αρχή, η προσπάθεια αξίζει. Για πολλούς μαθητές, αυτό που συχνά είναι δύσκολο να το εκφράσουν με λόγια, μπορεί τώρα να δηλωθεί απλά και με σαφήνεια.

Ο στόχος για τους μαθητές σε αυτό το μάθημα είναι να έχουν γραφεί οι κατάλογοι των επιθέτων στις αφίσες και να γίνουν πρόβες στη σκηνή.

Στο τέλος του μαθήματος ο/η εκπαιδευτικός μαζεύει τις αφίσες (θα τις μοιράσει στην αρχή του επόμενου μαθήματος) και κάνει ένα σύντομο απολογισμό. Δίνει θετική ανατροφοδότηση και εξετάζει το θέμα του επόμενου μαθήματος.

Μάθημα 2

Πόσο διαφορετικά μπορεί να καταγραφεί ένα άτομο... Πώς σχηματίζω μια καλύτερη εικόνα για κάποιον

Μαθησιακός στόχος	Οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι διαφορετικές περιγραφές μπορεί να αναφέρονται σε ένα και μόνο άτομο.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές κάνουν πρόβες, παίζουν σκηνές και παρουσιάζουν τη γραπτή τους εργασία. Συζητούν τις σκηνές που παρακολούθησαν.
Υλικά	Τα αποτελέσματα του πρώτου μαθήματος (παιχνίδια ρόλων και κατάλογοι αντικειμένων) αποτελούν το βασικό υλικό του δεύτερου. Οι μαθητές κατανοούν ότι χωρίς τη συμμετοχή και τη συνεισφορά τους, δεν μπορεί να συνεχιστεί η ενότητα.
Μέθοδοι	Παιχνίδι ρόλων, παρουσιάσεις και καθοδηγούμενη συζήτηση σε ολομέλεια.

Το μάθημα

Μέρος 1

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί την πορεία του μαθήματος. Δίνει πέντε λεπτά για τις πρόβες των ομάδων. Έπειτα παρουσιάζονται οι σκηνές.

Αρχικά, ένα μέλος της ομάδας διαβάζει την εισαγωγή από το ημερολόγιο στην τάξη χρησιμοποιώντας την αφίσα από το πρώτο μάθημα. Έπειτα η ομάδα δραματοποιεί τη σκηνή. Συστήνεται οι σκηνές να παίχτούν χωρίς διακοπή. Αν περισσότερες από μία ομάδες έχουν πάρει το ίδιο απόσπασμα του ημερολογίου, θα παίζουν τις σκηνές, τη μια μετά την άλλη, με μικρές διαφοροποιήσεις.

Κατόπιν, ο/η εκπαιδευτικός θα δώσει θετική ανατροφοδότηση και θα αναφερθεί πάλι στον στόχο αυτής της δραστηριότητας. Αν γίνει αυτό, οι μαθητές θα προχωρήσουν στο επόμενο βήμα. Αν όχι, θα πρέπει οι μαθητές να συνοψίσουν και να αναστοχαστούν την αλληλουχία των σκηνών, εξετάζοντας πτυχές του περιεχομένου και της μορφής.

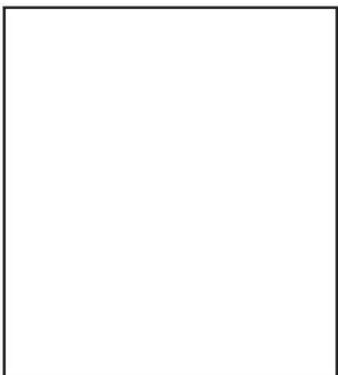
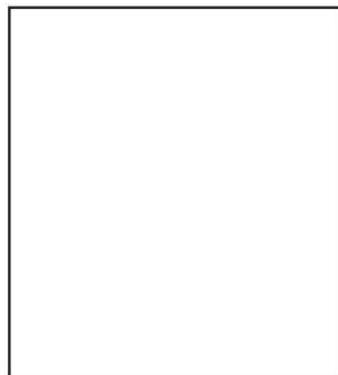
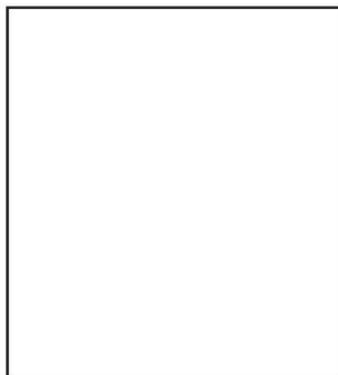
Ακολουθούν παραδείγματα με τα οποία ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να προκαλέσει προβληματισμό:

- Ποια εμπειρία είχαμε ως ομάδα;
- Ανακάλυψα κάτι καινούριο για τον εαυτό μου;
- Πώς καταφέραμε να παρουσιάσουμε τους χαρακτήρες όπως ήταν;

Μέρος 2

Στο δεύτερο μέρος του μαθήματος, οι μαθητές κάθονται σε δύο ημικύκλια γύρω από τον πίνακα. Ο/η εκπαιδευτικός τοποθετεί τις αφίσες στον πίνακα. Οι μαθητές παρακολουθούν την εξέλιξη της παρουσίασης:

Πώς τον βλέπουν οι άλλοι:

Οι συμμαθητές	Οι δάσκαλοι	Οι γείτονες
		

Στην διάρκεια της συζήτησης, οι μαθητές κατανοούν ότι είναι φυσικό ένα άτομο να αντιμετωπίζεται διαφορετικά από διαφορετικούς ανθρώπους. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι δεν χρησιμοποιούνται κατηγοριοποιήσεις όπως “αλήθεια” και “ψέμα” για να περιγραφούν οι διάφορες απόψεις. Στην πραγματικότητα, θα είναι άδικο για το αγόρι να παρουσιαστεί μόνο μια άποψη που το περιγράφει.

Πιθανές νύξεις με τις οποίες μπορεί να προωθηθεί η κριτική σκέψη:

- Οι διαφορετικές περιγραφές μου προκαλούν σύγχυση.
- Επομένως ποια είναι η αλήθεια;
- Ποιος είναι πραγματικά ο Μαξ;

Ο/η εκπαιδευτικός περιμένει να σηκώσουν αρκετοί μαθητές το χέρι τους και μετά τους αφήνει να δώσουν διαφορετικές απαντήσεις. Σημειώνει αυτές τις απαντήσεις στον πίνακα, ή καλύτερα, σε ένα πίνακα σεμιναρίου:

Τι μπορούμε να πούμε για το αγόρι;

- Πώς μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε σωστά;
- Δήλωση 1
- Δήλωση 2
- Δήλωση 3
- Δήλωση 4
- Δήλωση 5

Στο τέλος του μαθήματος, ο/η εκπαιδευτικός συνοψίζει τις ιδέες των μαθητών από τα πρώτα δύο μαθήματα. Είναι καλύτερα να υπάρχει πίνακας σεμιναρίου όπου θα καταγραφούν αυτές οι ιδέες έτσι

ώστε να μπορούν να παρουσιαστούν σε επόμενα μαθήματα. Τα ακόλουθα σημεία μπορεί να είναι χρήσιμα:

Ταυτότητα

- Υπάρχουν πολλές πλευρές στην ταυτότητα ενός ατόμου.
- Συχνά διαφορετικοί άνθρωποι (γείτονες, φίλοι, δάσκαλοι, ξένοι) έχουν πολύ διαφορετική άποψη για το ίδιο άτομο.
- Πρέπει να ακούσουμε τις διαφορετικές απόψεις αν θέλουμε να γνωρίσουμε ένα άτομο.
- ...
- ...

Στο τέλος του μαθήματος, ο/η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήσεις στους μαθητές, προσέχοντας να μη σχολιάσει τις παρατηρήσεις τους.

Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους. Ερωτήσεις προς όλη την τάξη δεν είναι πάντα η καλύτερη λύση, αφού συνήθως, απαντούν οι ίδιοι μαθητές και η ανατροφοδότηση είναι αόριστη. Γι' αυτό τον λόγο, συστήνεται εδώ το μοντέλο με τα βελάκια. Είναι μια μέθοδος γρήγορης ανατροφοδότησης που επιτρέπει σε κάθε μαθητή να καθορίσει την απάντησή του. Στο παράρτημα υπάρχει αναλυτική περιγραφή αυτής της μορφής ανατροφοδότησης.

Κατόπιν ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια προεπισκόπηση των επόμενων δύο μαθημάτων, στα οποία η τάξη δεν θα ασχοληθεί με μεμονωμένα άτομα, αλλά με ομάδες ατόμων μέσα στην κοινωνία και με ολόκληρες χώρες.

Μάθημα 3

Στερεότυπα και προκαταλήψεις

Οι απόψεις μας για άλλους ανθρώπους, ομάδες ή χώρες

Μαθησιακός στόχος	Οι μαθητές κατανοούν το πώς τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις συνδέονται και το πώς μπορούν να οδηγήσουν σε απλοποιημένες, αλλά επίσης και σε άδικες κρίσεις για άτομα, ομάδες ατόμων και ολόκληρες χώρες.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές στοχάζονται τις απόψεις τους για τους άλλους και τις συζητούν σε ομάδες.
Υλικά	Λευκά χαρτιά και μαρκαδόροι.
Μέθοδοι	Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια.

Βασικοί όροι

Στερεότυπα: Απόψεις που έχουν κάποιες ομάδες για τους εαυτούς τους ή για άλλες ομάδες.

Προκαταλήψεις: Συναισθηματικά φορτισμένες απόψεις για κάποιες ομάδες (συνήθως μειονότητες) ή ορισμένους ανθρώπους (συνήθως από μειονοτικές ομάδες).

Το μάθημα

Ο στόχος αυτού του μαθήματος είναι να μπορέσουν οι μαθητές να κατανοήσουν πώς αντιμετωπίζονται οι άλλοι όχι σε ατομικό επίπεδο, αλλά σε ένα γενικότερο επίπεδο, δηλαδή, πώς κρίνονται μεγαλύτερες ομάδες, θρησκευτικές κοινότητες, εθνότητες ή χώρες.

Ο/η εκπαιδευτικός ετοιμάζει μια σύντομη, με σαφή διάρθρωση διάλεξη για την διαφορά ανάμεσα στα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, η οποία δίνεται στην αρχή του μαθήματος.

Συνοψίζοντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες από τα δύο προηγούμενα μαθήματα, ο/η εκπαιδευτικός βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις. Ο/η εκπαιδευτικός εισάγει τις δύο έννοιες κάνοντας αναφορά στις διαφορετικές απόψεις που υπήρχαν για το αγόρι με το οποίο ασχολήθηκαν στα δύο προηγούμενα μαθήματα. Επιχειρεί να παρουσιάσει αυτές τις απόψεις ως στερεότυπα και προκαταλήψεις (βλ. γενικές πληροφορίες για εκπαιδευτικούς στο τέλος αυτού του μαθήματος, όπου υπάρχει ένα μοντέλο για τη σύντομη αυτή ομιλία). Στο επόμενο στάδιο, οι μαθητές σχηματίζουν μικρές ομάδες. Ασχολούνται με περιγραφές κοινωνικών ομάδων, όπως για παράδειγμα:

- αγόρια και κορίτσια*
- επαγγέλματα*
- εθνοτικές ομάδες*
- χώρες*
- ήπειροι.

Είναι σημαντικό να μη ζητηθεί από τους μαθητές να καταθέσουν τις προσωπικές τους απόψεις. Είναι προτιμότερο να προσπαθήσουν να φανταστούν τι μπορεί να λένε ή να σκέφτονται για τις ομάδες που τους έχουν ανατεθεί στην εργασία, η κοινωνία, οι γείτονες ή τα μέσα επικοινωνίας.

Ζούμε δημοκρατικά

Οι μαθητές θα προσπαθήσουν να διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, εφαρμόζοντας έτσι αυτά που έχουν ακούσει από τον/την εκπαιδευτικό στην αρχή του μαθήματος.

Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει κάποιες συμβουλές και οι μαθητές ετοιμάζουν τις παρουσιάσεις των αποτελεσμάτων σε μορφή καταλόγου. Η εμπειρία δείχνει ότι ένας κατάλογος ετοιμος εκ των προτέρων (βλ. παράδειγμα παρακάτω) βοηθά τους μαθητές να σημειώσουν ιδέες που θα χρησιμοποιήσουν κατόπιν στη συζήτηση.

Μετά την αρχική ομιλία του/της εκπαιδευτικού για τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων για περίπου 15 λεπτά. Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να εξετάσει προσεκτικά με ποιο από τα παραπάνω θέματα θα ασχοληθούν. Ανάλογα με την πολιτική κατάσταση της χώρας, μπορεί να επιλέξει παραδείγματα σχετικά με τις εμπειρίες των μαθητών. Από την άλλη πλευρά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αναφερθεί σε εθνοτικές ομάδες που ζουν στη χώρα ή στην κοινότητα μόνο αν αυτή η επιλογή δεν θίγει κανέναν και αν δεν προκαλεί συζητήσεις που μπορεί να πυροδοτήσουν διαφωνίες.

Οι συζητήσεις και τα αποτελέσματα της ομάδας παρουσιάζονται σε συζήτηση σε ολομέλεια. Κάθε ομάδα επιλέγει έναν ομιλητή, ο οποίος θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα ακολουθώντας τα παρακάτω κριτήρια:

- η χώρα μας, η ομάδα μας, η εθνική μας οντότητα, το επάγγελμά μας·
- στερεότυπα που εκφράζονται από την ομάδα·
- προκαταλήψεις που εκφράζονται από την ομάδα·
- οι εκτιμήσεις μας για τις απόψεις των ομάδων·
- οι απόψεις μας, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών διαφορών απόψεων.

Ο/η εκπαιδευτικός θα βοηθήσει τους μαθητές καταγράφοντας τις απόψεις των ομάδων (σε μορφή σημειώσεων) στον πίνακα σεμιναρίου.

Παράδειγμα καταγραφής αποτελεσμάτων για υποστήριξη των μαθητών:

Ομάδα	Χώρα/επάγγελμα/ομάδα	Στερεότυπα	Προκαταλήψεις	Σχόλια
1				
2				
3				
4				
5				

Στο τέλος, ο/η εκπαιδευτικός συνοψίζει το μάθημα, κάνοντας αναφορά και στην διαδικασία και στα αποτελέσματα, και ενημερώνει τους μαθητές για τα επόμενα βήματα.

Μάθημα 4**Ταυτότητα: Στερεότυπα για μένα****Πώς βλέπω τον εαυτό μου - πώς με βλέπουν οι άλλοι;**

Μαθησιακοί στόχοι	Κατανοούν καλύτερα πώς οι άλλοι αντιλαμβάνονται την ταυτότητά τους και αντιδρούν σε αυτό. Κατανοούν καλύτερα πώς οι άλλοι αντιλαμβάνονται την ταυτότητά τους και πώς αντιδρούν σε αυτό. Εξερευνούν την επίδραση της ταυτότητάς τους στους άλλους.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές περιγράφουν τους εαυτούς τους και τους άλλους και συγκρίνουν τα αποτελέσματά τους.
Υλικά	Φυλλάδιο μαθητής 1.2.
Μέθοδοι	Εργασία σε ζευγάρια. Συζήτηση σε ολομέλεια.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός ξεκινά το μάθημα συνοψίζοντας τα αποτελέσματα των δύο προηγούμενων μαθημάτων και εξηγώντας το χρονοδιάγραμμα του σημερινού μαθήματος.

Ο/η εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στην τάξη ότι είχαν αρχικά εξετάσει το άτομο (την ατομική περίπτωση ενός αγοριού) και μετά στράφηκαν προς τη μελέτη μεγαλύτερων ομάδων, όπως επαγγελματιών, εθνοτικών ομάδων και ολόκληρων χωρών. Τώρα θα επικεντρωθούν πάλι στο άτομο, αλλά αυτή τη φορά οι ίδιοι – ο καθένας μέσα στην τάξη – θα είναι το επίκεντρο. Θα επικεντρωθούν στο ερώτημα:

Ποιος είμαι;	
Πώς θα περιέγραφα τον εαυτό μου;	αυτοαντίληψη
Πώς θα με περιέγραφε κάποιος άλλος;	αντίληψη των άλλων

Ο/η εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί τον παραπάνω πίνακα, τον οποίο θα σχεδιάσει στον πίνακα ή τον πίνακα σεμιναρίου, για να ισχυροποιήσει την εισαγωγή στο μάθημα. Μπορεί επίσης να ζητήσει από τους μαθητές να επαναλάβουν ότι έχουν μάθει στα δύο προηγούμενα μαθήματα για την διαφορά ανάμεσα στην αυτοαντίληψη και την αντίληψη που διαμορφώνει το άτομο για τον εαυτό του μέσω των άλλων. Επιπλέον, ή εναλλακτικά, μπορεί να επαναλάβει τις βασικές έννοιες για τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις.

Μετά ο/η εκπαιδευτικός παίρνει τα φυλλάδια των μαθητών με τις περιγραφές για τον Μαξ. Αυτά θα βοηθήσουν τους μαθητές να σκεφτούν για πολλές ιδιότητες και χαρακτηριστικά των ανθρώπων. Οι μαθητές θα πρέπει, ως εργασία, να ονομάσουν όσο το δυνατόν περισσότερα επίθετα που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν ένα άτομο. Ο/η εκπαιδευτικός, σε αυτό το σημείο, μπορεί να δώσει κάποιες ιδέες ή να κάνει κάποιες προτάσεις. Για παράδειγμα, οι μαθητές μπορούν να καθοδηγηθούν στην κατηγοριοποίηση περιγραφικών επιθέτων ανάλογα με το νόημα. Τέτοιες κατηγορίες μπορεί να είναι οι παρακάτω:

Πώς θα περιγράφαμε ένα άτομο:

- όταν έχει καλή διάθεση;
- όταν έχει κακή διάθεση ή είναι σε έξαλλη κατάσταση;

- αν είναι φίλος μας;
- αν θέλαμε να περιγράψουμε πώς είναι εξωτερικά;
- αν θέλαμε να το περιγράψουμε ως μαθητή;

Είναι προτιμότερο να συμμετέχει όλη η τάξη, και όχι να ρωτηθούν μόνο κάποιοι μαθητές στο πλαίσιο μιας μετωπικής διδασκαλίας. Αυτό μπορεί να γίνει με την παρακάτω άσκηση,⁵⁵ στην οποία οι μαθητές εργάζονται μόνοι για να παράγουν μια ποικιλία ιδεών. Στις γωνίες της αίθουσας, ή πάνω σε θρανία, υπάρχουν μεγάλα φύλλα χαρτιού. Σε αυτά τα φύλλα, έχουν δοθεί ως επικεφαλίδες κάποιες λέξεις ή κατηγορίες. Οι μαθητές μετακινούνται σιωπηλοί μέσα στην αίθουσα και καταγράφουν τις ιδέες τους στις αφίσες (ιδανικά με διαφορετικό μαρκαδόρο για κάθε αφίσα). Καθώς κάθε μαθητής βλέπει τι έχουν γράψει οι άλλοι, δεν θα υπάρχουν επαναλήψεις, αλλά μπορεί να υπάρχουν σχετικά σχόλια ή νέες ιδέες.

Το αποτέλεσμα μια τέτοιας άσκησης θα είναι κάπως έτσι:

- Πώς είναι ένα άτομο όταν έχει καλή διάθεση;
- χαρούμενο
 - αστείο
 - χαλαρό
 - επικοινωνιακό
 - γοητευτικό
 - ...
 - ...

Δεν είναι απαραίτητο να ακολουθήσει συζήτηση σε ολομέλεια, καθώς στόχος αυτής της άσκησης είναι να δώσει στους μαθητές ιδέες για να προχωρήσουν στο επόμενο βήμα. Ο/η εκπαιδευτικός, σε αυτό το στάδιο, γνωρίζει ήδη ποιοι μαθητές μπορούν να εργαστούν μαζί σε ζευγάρια. Αυτό είναι σημαντικό, διότι το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούν οι μαθητές είναι ευαίσθητο. Γι' αυτό, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να αποφύγει να βάλει μαζί μαθητές που αντιπαθούν ο ένας τον άλλο, και να διασφαλίσει ότι κανένας μαθητής δεν θα αισθανθεί άσχημα.

Οι ομάδες θα κάνουν την ακόλουθη εργασία:

Τώρα θα διερευνήσουμε πώς αντιλαμβάνεστε τον εαυτό σας και τον άλλο. Αυτό θα γίνει με την παρακάτω τρόπο:

- Αρχικά, εργαστείτε με τον εαυτό σας.
- Κοιτάξτε τις περιγραφές στις αφίσες και διαλέξτε λέξεις που, κατά τη γνώμη σας, σας περιγράφουν καλά. Γράψτε τις στο φυλλάδιο.
- Προσθέστε χαρακτηριστικά και περιγραφές του εαυτού σας σε διάφορες καταστάσεις που δεν υπάρχουν στις αφίσες. Γράψτε τις στο φυλλάδιο.
- Στη συνέχεια, περιγράψτε τον σύντροφό σας με τον ίδιο τρόπο.

5. Η άσκηση που προτείνεται εδώ είναι μια παραλλαγή της άσκησης “Ο Τοίχος της Σιωπής” (βλ. EDC/HRE Τόμος VI, σ.σ. 66).

- Όταν θα έχετε και οι δύο τελειώσει, δείτε τα αποτελέσματά σας. Θα έχει ενδιαφέρον να δείτε ποιες περιγραφές και κρίσεις ταιριάζουν, και ποιες διαφέρουν ή βρίσκονται σε αντίθεση. Εκφράστε τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας:
- Τι με εκπλήσσει;
- Τι μου δίνει χαρά;
- Τι με ενοχλεί;
- Τι με πληγώνει;
- Μπορείτε να ενισχύσετε τις κρίσεις σας με μερικά παραδείγματα;
- Ποιες περιγραφές είναι (θετικά ή αρνητικά) στερεότυπα;

Ο/η εκπαιδευτικός θα αποφασίσει αν θα κάνει τελικό απολογισμό στο τέλος αυτού του μαθήματος (που είναι επίσης και τέλος της ενότητας, αν και είναι δυνατό να υπάρχει συνέχεια) ή αν θα συνοψίσει τη μαθησιακή διαδικασία των τεσσάρων τελευταίων μαθημάτων. Όποια μέθοδο κι αν επιλέξει, ο/η εκπαιδευτικός θα παρατηρήσει ότι η ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη έχει βελτιωθεί κατά την διάρκεια αυτής της ενότητας. Οι μαθητές θα έχουν αναπτύξει στενότερες σχέσεις μεταξύ τους και θα έχουν ανακαλύψει ενδιαφέροντα πράγματα για τους άλλους. Τώρα είναι σε θέση να διακρίνουν ανάμεσα σε:

- στερεότυπα και προκαταλήψεις*
- αυτοαντίληψη και αντιλήψεις των άλλων.

Οι μαθητές έχουν κάνει πρόοδο στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων που θα τους ωφελήσουν στην καθημερινή τους ζωή, τόσο στην τάξη όσο και στο σχολείο ως σύνολο, και θα επανέρχονται συχνά στα θέματα που τέθηκαν σε αυτά τα τέσσερα μαθήματα, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο ό,τι έμαθαν.

**Φυλλάδιο μαθητή 1.1
(Ομάδα 1)
Παιχνίδι ρόλων**

Συμφωνείστε ποιος θα είναι ο εκπρόσωπος της ομάδας σας που θα διαβάσει δυνατά το σύντομο απόσπασμα από το ημερολόγιο και την εργασία της ομάδας.

Ορίστε ένα άλλο μέλος της ομάδας που θα κρατά σημειώσεις και θα κάνει τις παρουσιάσεις στην τάξη.

Απόσπασμα από το ημερολόγιο του Μαξ:

«Είναι η πρώτη μέρα στην καινούρια μου τάξη. Η οικογένειά μου μετακόμισε εδώ από άλλη περιοχή και ακόμη νιώθω ξένος. Αγαπητό ημερολόγιο, μου έχουν συμβεί πολλά τις τελευταίες ημέρες. Θα σου πω μερικά από αυτά.

Τώρα ζούμε σε ένα διαμέρισμα κοντά στο ποτάμι. Ένας από τους συμμαθητές μου μένει πολύ κοντά. Ήρθε την τρίτη ημέρα και μου πρότεινε να πάμε για ψάρεμα. Είπα όχι γιατί το καλάμι μου είναι ακόμη μέσα στις κούτες».

Εργασίες:

- 1) Συγκεντρώστε έναν κατάλογο επιθέτων που πιστεύετε ότι θα χρησιμοποιούσαν οι συμμαθητές του Μαξ για να τον περιγράψουν (καταιγισμός ιδεών στην ομάδα).
- 2) Τι νομίζετε ότι θα έλεγε ένας από τους συμμαθητές του Μαξ για αυτόν στους υπόλοιπους μαθητές; Προετοιμάστε μια σύντομη σκηνή που μπορείτε να δραματοποιήσετε στην τάξη.

Φυλλάδιο μαθητή 1.1

(Ομάδα 2)

Παιχνίδι ρόλων

Συμφωνείστε ποιος θα είναι ο εκπρόσωπος της ομάδας σας, που θα διαβάσει δυνατά το σύντομο απόσπασμα από το ημερολόγιο και την εργασία της ομάδας.

Αναθέστε σε ένα μέλος της ομάδας να κρατά σημειώσεις και να τις παρουσιάσει στην τάξη.

Απόσπασμα από το ημερολόγιο του Μαξ:

«Υπάρχει ένα μεγάλο γήπεδο ποδοσφαίρου μπροστά από το σχολείο μας. Χάρηκα για αυτό γιατί μου αρέσει το ποδόσφαιρο. Έτσι πήρα τη μπάλα μου και άρχισα να προπονούμαι. Είχα μόλις αρχίσει να παίζω όταν με σταμάτησε ο σχολικός φύλακας. Ήταν θυμωμένος και με ρώτησε αν ήξερα να διαβάζω. Δεν είχα δει την πινακίδα που έγραφε ότι το γήπεδο ήταν κλειστό μετά τη βροχή. Ήμουν τόσο σοκαρισμένος που πήγα σπίτι χωρίς να πω ούτε μια λέξη».

Εργασίες:

- 1) Συγκεντρώστε έναν κατάλογο επιθέτων που πιστεύετε ότι θα χρησιμοποιούσαν οι συμμαθητές του Μαξ για να τον περιγράψουν (καταγισμός ιδεών στην ομάδα).
- 2) Τι νομίζετε ότι θα έλεγε ένας από τους συμμαθητές του Μαξ για αυτόν στους υπόλοιπους μαθητές; Προετοιμάστε μια σύντομη σκηνή που μπορείτε να δραματοποιήσετε στην τάξη.

**Φυλλάδιο μαθητή 1.1
(Ομάδα 3)
Παιχνίδι ρόλων**

Συμφωνείστε ποιος θα είναι ο εκπρόσωπος της ομάδας σας που θα διαβάσει δυνατά το σύντομο απόσπασμα από το ημερολόγιο και την εργασία της ομάδας.

Ορίστε ένα άλλο μέλος της ομάδας που θα κρατά σημειώσεις και θα τις παρουσιάσει στην τάξη.

Απόσπασμα από το ημερολόγιο του Μαξ:

«Είναι η πρώτη μέρα στην καινούρια μου τάξη. Η οικογένειά μου μετακόμισε εδώ από άλλη περιοχή και ακόμη νιώθω ξένος. Αγαπητό ημερολόγιο, μου έχουν συμβεί πολλά τις τελευταίες ημέρες. Θα σου πω μερικά από αυτά.

Ένας ηλικιωμένος άντρας ζει μόνος στο διαμέρισμα πάνω από εμάς. Όταν γύρισα σπίτι χθες, τον συνάντησα στην εξώπορτα με τα ψώνια του. Κουβαλούσε μια τσάντα με τρόφιμα και βαριανάσαινε. Τον λυπήθηκα. Τον ρώτησα αν μπορούσα να τον βοηθήσω, και του μετέφερα την τσάντα μέχρι την πόρτα του».

Εργασίες:

- 1) Συγκεντρώστε έναν κατάλογο επιθέτων που πιστεύετε ότι θα χρησιμοποιούσαν οι συμμαθητές του Μαξ για να τον περιγράψουν (καταιγισμός ιδεών στην ομάδα).
- 2) Τι νομίζετε ότι θα έλεγε ένας από τους συμμαθητές του Μαξ για αυτόν στους υπόλοιπους μαθητές; Προετοιμάστε μια σύντομη σκηνή που μπορείτε να δραματοποιήσετε στην τάξη.

Γενικές πληροφορίες για εκπαιδευτικούς Στερεότυπα και προκαταλήψεις

Τι είναι το στερεότυπο;

Οι άνθρωποι ορίζονται συχνά με βάση την ένταξή τους σε ομάδες, ανάλογα με τον πολιτισμό τους, τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις, την προέλευσή τους ή εξωτερικά χαρακτηριστικά όπως το χρώμα του δέρματος, το ύψος τους, το χτένισμα ή τον τρόπο ντυσίματος.

Συχνά αυτός ο καθορισμός των ομάδων συνοδεύεται από συγκεκριμένες ιδιότητες που αποδίδονται στα άτομο, με αποτέλεσμα συγκεκριμένες εικόνες να συνδέονται με ορισμένες ομάδες. Αν αυτές οι εικόνες γίνονται υπερβολικές σε βαθμό που να μην ανταποκρίνονται πλέον στην πραγματικότητα, τις ονομάζουμε στερεότυπα.

Στερεότυπα μπορούμε να βρούμε και σε βιβλία (ακόμα και σχολικά εγχειρίδια), κόμικς, διαφημίσεις ή ταινίες. Σίγουρα όλοι έχουμε συναντήσει τέτοια στερεότυπα. Σκεφτείτε, για παράδειγμα, την εικόνα γυναικών από την Αφρική φορώντας φούστες από φύλλα φοίνικα, με παχιά χείλη και μικρά οστά κολλημένα στις μύτες τους.

Από το στερεότυπο στην προκατάληψη

Αν ένα άτομο ή μια ομάδα κρίνεται μόνο με βάση τα σχετικά στερεότυπα, τότε μιλάμε για προκατάληψη. Διαμορφώνεται μια άποψη για ένα άτομο ή μια ομάδα χωρίς να το γνωρίζουμε πραγματικά. Τέτοιες απόψεις ή ιδέες συχνά δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα, ενώ μπορεί επίσης να είναι δυσμενείς ή εχθρικές.

“Θετικά” στερεότυπα

Όμως, υπάρχουν επίσης και τα θετικά στερεότυπα. Για παράδειγμα, αν κάποιος υποστηρίζει ότι οι μαύροι είναι γρήγοροι δρομείς, μπορούμε να πούμε ότι αυτό είναι ένα θετικό στερεότυπο. “Τότε, τι κακό υπάρχει σ’ αυτό;” θα σκεφτείτε. Σε αυτή την περίπτωση γίνεται λανθασμένη γενίκευση. Απλά σκεφτείτε: Είναι πράγματι αλήθεια ότι όλοι οι μαύροι έχουν γρήγοροι δρομείς;

Για ποιο πράγμα είναι καλά τα στερεότυπα;

Οι προκαταλήψεις φαίνεται να κάνουν τον κόσμο απλούστερο. Αν οι άνθρωποι συναντούν άλλους ανθρώπους που μοιάζουν παράξενοι, δημιουργείται μια αίσθηση ανησυχίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι προκαταλήψεις επιτρέπουν στους ανθρώπους να αποκρύψουν την ανησυχία τους – μπορώ να υποκριθώ ότι γνωρίζω τα πάντα για τον/ους άλλο/ους και ότι δεν χρειάζεται να κάνω ερωτήσεις. Άλλα το αποτέλεσμα είναι, εξαρχής, ότι είναι αδύνατη η ουσιαστική επαφή και η πραγματική κατανόηση.

Ποιο είναι το αποτέλεσμα των προκαταλήψεων;

Οι προκαταλήψεις είναι επιθετικές. Αρχικά, χρησιμοποιούνται για άδικη αντιμετώπιση. Οι προκαταλήψεις στερούν από τους ανθρώπους την ευκαιρία να δείξουν ποιοι είναι και τι μπορούν να πετύχουν. Για παράδειγμα, ένας εργοδότης μπορεί να μην δώσει σε έναν τούρκο υποψήφιο μια δουλειά γιατί έχει ακούσει ότι “αυτοί” πάντα στην δουλειά αργοτερημένοι. Μερικοί άνθρωποι μπορεί να προσκολληθούν σε προκαταλήψεις και λαϊκιστικές ιδέες αν και δεν γνωρίζουν κάποιον που τις επιβεβαιώνει.

Τι μπορούμε να κάνουμε κατά των προκαταλήψεων;

Οι προκαταλήψεις είναι πολύ ανθεκτικές. Άλλα η ελπίδα δε χάνεται: κανείς δεν γεννιέται με προκαταλήψεις. Μαθαίνονται και απομαθαίνονται. Πριν κρίνετε κάποιον, ζητείστε του να εξηγήσει γιατί έκανε αυτό για το οποίο κρίνεται. Να θυμάστε ότι σίγουρα δεν θα θέλατε να κριθείτε χωρίς να σας ακούσουν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Ισότητα

**Βιώνεις την ισότητα
περισσότερο από εμένα;**

2.1 Διαφορές και ομοιότητες

Είμαστε ίσοι; Είμαι διαφορετικός;

2.2. Η ιστορία της Βέσνα

Πώς θα αντιδρούσαμε αν αυτό συνέβαινε σε εμάς;

2.3 Ισότητα ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες;

Ποια πρέπει να είναι η μεταχείριση αντρών και γυναικών;

2.4. Κοινωνική δικαιοσύνη

Πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζουμε τις ανισότητες;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Ισότητα

Βιώνεις την ισότητα περισσότερο από εμένα;

Η ισότητα ως έννοια αναγνωρίζει ότι όλοι, ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, γένος, θρησκεία, εθνικότητα, κ.λπ., έχουν τα ίδια δικαιώματα.

Το προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αρχίζει με τις λέξεις “η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας είναι η βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο”. Η έννοια της ιδιότητας του πολίτη δεν μπορεί να διαχωριστεί από τα θέματα της ισότητας. Η ύπαρξη ανισοτήτων μέσα ή ανάμεσα στις κοινωνίες εμποδίζει την αποτελεσματική ιδιότητα του πολίτη. Γι' αυτό η έννοια της ισότητας βρίσκεται στο επίκεντρο της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη. Επομένως, πρέπει να ασχολείται με την έννοια της ισότητας και να ενδυναμώνει τα άτομα να αντιδρούν σε κάθε μορφή διάκρισης.⁶

Η ετερότητα συνεπάγεται την υπέρβαση της ιδέας της ανοχής προς την κατεύθυνση του πραγματικού σεβασμού και της εκτίμησης της διαφορετικότητας. Είναι κεντρική στην έννοια του πλουραλισμού και της πολυπολιτισμικότητας, και ως τέτοια, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της EDC. Γι' αυτό η EDC πρέπει να δίνει ευκαιρίες για εξέταση των αντιλήψεων και αμφισβήτηση των προκαταλήψεων των στερεοτύπων. Πρέπει επίσης να διασφαλίζει ότι η διαφορετικότητα γίνεται με χαρά αποδεκτή σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο κοινοτήτων.⁷

Η αλληλεγγύη μπορεί να θεωρηθεί ως ικανότητα του ατόμου να μετακινηθεί πέρα από το δικό του χώρο και να αναγνωρίσει και να είναι έτοιμο να δράσει για την υπεράσπιση και προώθηση των δικαιωμάτων των άλλων. Είναι επίσης βασική έννοια της EDC προσπαθώντας να εφοδιάσει τα άτομα με τη γνώση, τις δεξιότητες και τις αξίες που απαιτούνται για να ζουν εντός των κοινοτήτων τους. Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι πράξεις αλληλεγγύης είναι στενά συνδεδεμένες με την ιδέα της δράσης. Όμως, είναι τόσο θέμα νοοτροπίας όσο και θέμα συμπεριφοράς.⁸

Η προκατάληψη είναι μια κρίση που κάνουμε για κάποιον ή κάποιους χωρίς πραγματικά να τους γνωρίζουμε. Οι προκαταλήψεις μπορεί να είναι αρνητικές ή θετικές. Αποτελούν μέρος της διαδικασίας κοινωνικοποίησης και είναι δύσκολο να τροποποιηθούν ή να απαλειφθούν. Είναι επομένως απαραίτητο να έχουμε επίγνωση της ύπαρξής τους.

Η διάκριση μπορεί να γίνεται άμεσα ή έμμεσα. Η άμεση διάκριση χαρακτηρίζεται από τις προθέσεις προς ένα άτομο ή μια ομάδα, όπως ένας εργοδότης που απορρίπτει τις αιτήσεις για εργασία ατόμων που είναι Ρομά ή μια εταιρία που δε νοικιάζει διαμερίσματα σε μετανάστες. Η έμμεση διάκριση επικεντρώνεται σε μια πολιτική ή ένα μέτρο. Συμβαίνει όταν μια φαινομενικά ουδέτερη κατάσταση, κριτήριο ή πρακτική τοποθετεί ένα άτομο ή μια συγκεκριμένη μειονότητα σε μια εκ προοιμίου μειονεκτική θέση. Τα παραδείγματα μπορούν να κυμανθούν από το απαιτούμενο ύψος για να γίνει κάποιος πυροσβέστης (οπότε αποκλείονται περισσότερες γυναίκες από άντρες), το πολυκατάστημα που δεν προσλαμβάνει γυναίκες που φοράνε μακριές φούστες, μέχρι την υπηρεσία ή το σχολείο που δεν επιτρέπει την είσοδο ή την παρακολούθηση σε γυναίκες με μαντήλα. Αυτοί οι κανόνες, θεωρητικά ουδέτεροι όσο αφορά στην εθνικότητα ή τη θρησκεία, μπορεί να βάλουν σε μειονεκτική θέση άτομα μιας μειονότητας ή θρησκείας που φορούν μακριές φούστες ή μαντήλα.⁹

Ο όρος “γένος” αναφέρεται στους κοινωνικούς ρόλους ανδρών και γυναικών που αποδίδεται με βάση το φύλο. Οι ρόλοι των φύλων εξαρτώνται από το κοινωνικοοικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο και επηρεάζονται από παράγοντες όπως η φυλή, η εθνικότητα, η τάξη, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και

6. Από “Ενα γλωσσάρι όρων της εκπαίδευσης για δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη”, Karen O’Shea, Συμβούλιο της Ευρώπης, DGIV/EDU/CIT (2003) 29.

7. Ομοίως.

8. Ομοίως.

9. Ομοίως.

η ηλικία. Οι ρόλοι των φύλων μαθαίνονται, και παρουσιάζουν διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς.¹⁰ Αντίθετα με το βιολογικό φύλο του ατόμου, οι ρόλοι των φύλων αλλάζουν.¹¹

Τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα σχετίζονται με τις απαιτούμενες συνθήκες για την ανάπτυξη του ατόμου και την παροχή ενός ικανοποιητικού επιπέδου ζωής. Συχνά καλούμενα ως ανθρώπινα δικαιώματα “δεύτερης γενιάς”, αυτά τα δικαιώματα είναι δύσκολο να ενισχυθούν, καθώς θεωρούνται συνδεδεμένα με τους διαθέσιμους πόρους. Περιλαμβάνουν δικαιώματα όπως στην εργασία, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην ξεκούραση και το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης. Αυτά τα δικαιώματα περιγράφονται διεθνώς στο Σύμφωνο Οικονομικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων, το οποίο υιοθετήθηκε από τη Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1966.¹¹

Διαφορετικοί άνθρωποι έχουν πολύ διαφορετικές απόψεις και στάσεις για το πώς πρέπει η κοινωνία να εφαρμόζει την κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτές οι απόψεις και στάσεις μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες:

- Δαρβινιστές, θεωρούν ότι τα άτομα είναι απολύτως υπεύθυνα για τα προβλήματά τους και πρέπει να τα αντιμετωπίζει ο καθένας μόνος του. Εκτιμούν ότι οι άνθρωποι χρειάζονται κίνητρα για να προσπαθούν περισσότερο. Οι δαρβινιστές τείνουν να μένουν εκτός της αρένας της κοινωνικής πολιτικής.
- Συμπαθούντες, αισθάνονται συμπόνια για αυτούς που υποφέρουν και επιθυμούν να κάνουν κάτι για να απαλύνουν τον πόνο τους. Θεωρούν τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα περισσότερο επιθυμητούς πολιτικούς στόχους παρά ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό συχνά καταλήγει σε μια συγκαταβατική προσέγγιση προς τους ανθρώπους που αντιμετωπίζουν δύσκολες κοινωνικές καταστάσεις.
- Αιτούντες δικαιοσύνη, ανησυχούν ότι οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται με αδικία, κυρίως ως αποτέλεσμα κυβερνητικών αποφάσεων. Πιστεύουν ότι πρέπει να αλλάξουν τα πολιτικά και οικονομικά συστήματα για να μην υπάρχει φτώχεια.¹²

10. Ομοίωση.

11. Από το “A glossary of terms for education for democratic citizenship”, Karen O’Shea, Council of Europe, DGIV/EDU/CIT (2003) 29.

12. Από το “Duties sans Frontières. Human rights and global social justice”, International Council of Human Rights Policy.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Ισότητα

Βιώνεις την ισότητα περισσότερο από εμένα;

Τίτλος μαθ/τος	Μαθησιακοί στόχοι	Εργασίες μαθητών	Υλικά	Μέθοδοι
Μάθημα 1: Διαφορές και ομοιότητες	Οι μαθητές εξηγούν τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους. Εκτιμούν την ισότητα και τη διαφορά.	Οι μαθητές ανακαλύπτουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους. Συζητούν τις συνέπειες της διαφορετικότητας.	Τετράδια ή φύλλα χαρτιού και μολύβια για ατομική εργασία. Αν αποφασιστεί να γίνει επέκταση της δραστηριότητας, οι ομάδες θα χρειαστούν μεγάλα φύλλα χαρτιού και μαρκαδόρους.	Ατομική εργασία και εργασία σε μικρές ομάδες.
Μάθημα 2: Η ιστορία της Βέσνα	Οι μαθητές συνειδητοποιούν την ύπαρξη προκατάληψης και διάκρισης στην κοινωνία. Είναι ικανοί να κατανοήσουν την άποψη των θυμάτων διάκρισης.	Οι μαθητές συζητούν την περίπτωση μιας διάκρισης και την συγκρίνουν με την κατάσταση στη χώρα τους.	Προαιρετικά, αντίγραφο από το φυλλάδιο μαθητή 2.1.	Ομαδική εργασία με βάση το κείμενο.
Μάθημα 3: Ισότητα ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες	Οι μαθητές είναι σε θέση να αντιδράσουν σε καταστάσεις διάκρισης.	Οι μαθητές μελετούν πώς οι ίδιοι, και γενικά η κοινωνία, αντιμετωπίζει τις γυναίκες.	Αντίγραφο μιας ιστορίας από το φυλλάδιο μαθητή 2.2 για κάθε ομάδα τεσσάρων ή πέντε μαθητών.	Ομαδική εργασία μικρών ομάδων.
Μάθημα 4: Κοινωνική δικαιοσύνη	Οι μαθητές συνειδητοποιούν τις σχετικές με το φύλο διακρίσεις που υπάρχουν στην κοινωνία.	Οι μαθητές συζητούν περιπτώσεις απονομής δικαιοσύνης. Ξανασκέφτονται ολόκληρη την ενότητα.	Αντίγραφα του φυλλαδίου μαθητή 2.3, χωρισμένα σε τμήματα για κάθε ζευγάρι μαθητών (προαιρετικό).	Εργασία κριτικής σκέψης ανά ζεύγη.

Μάθημα 1**Διαφορές και ομοιότητες****Είμαστε ίσοι; Είμαι διαφορετικός;**

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές εξηγούν τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους. Έκτιμούν την ισότητα και την διαφορά.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές ανακαλύπτουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους. Συζητούν τις συνέπειες της διαφορετικότητας.
Υλικά	Τετράδια ή φύλλα χαρτιού και μολύβια για ατομική εργασία. Αν αποφασιστεί να γίνει επέκταση της δραστηριότητας, οι ομάδες θα χρειαστούν μεγάλα φύλλα χαρτιού και μαρκαδόρους.
Μέθοδοι	Ατομική εργασία και εργασία σε μικρές ομάδες. Συζήτηση στην ολομέλεια.

Το μάθημα

Οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες των τεσσάρων ή πέντε. Κάθε ομάδα χρειάζεται χαρτί και μολύβι.

Ο/η εκπαιδευτικός εδηγεί ότι πρόκειται να θέσει ερωτήσεις που πρέπει να απαντηθούν με ναι ή όχι. Ζητιέται από τους μαθητές να γράψουν τα γράμματα από το Α ως το Ρ οριζόντια, με αλφαριθμητική σειρά, αφήνοντας χώρο από κάτω. Το ίδιο μπορεί να κάνει ο/η εκπαιδευτικός στον πίνακα.

Παράδειγμα

Ερωτήσεις: A B Γ Δ E ΣΤ

Απαντήσεις: 1 0 1 0 1

Ο/η εκπαιδευτικός θέτει μια σειρά ερωτήσεων (από το Α ως το Ρ) από τη Λίστα Α, και οι μαθητές σημειώνουν ατομικά τις απαντήσεις τους με 1 (“ναι”) ή 0 (“όχι”). Ο/η εκπαιδευτικός λέει στους μαθητές ότι ακόμα και αν έχουν αμφιβολίες για κάποιες από τις απαντήσεις τους, πρέπει να γράψουν την απάντηση που θεωρούν πιο σωστή.

Λίστα Α	Λίστα Β
<p>1) Είσαι γυναίκα;</p> <p>2) Έχεις επισκεφτεί περισσότερες από μία ξένες χώρες;</p> <p>3) Σου αρέσει να κάνεις κάποια αθλήματα;</p> <p>4) Παιζεις κάποιο μουσικό όργανο;</p> <p>5) Έχεις καστανά μάτια;</p> <p>6) Ζουν και οι δυο γιαγιάδες σου;</p> <p>7) Φοράς γυαλιά;</p> <p>8) Σου αρέσει να βρίσκεσαι στην εξοχή;</p> <p>9) Είσαι ήρεμο άτομο;</p> <p>10) Είσαι μάλλον ψηλός/ή (πάνω από το μέσο όρο);</p> <p>11) Είσαι μάλλον μελαγχολικό άτομο (πάνω από το μέσο όρο);</p> <p>12) Αρρωσταίνεις εύκολα;</p> <p>13) Σου αρέσει να ταξιδεύεις;</p> <p>14) Σου αρέσει να πηγαίνεις στο κομμωτήριο;</p> <p>15) Σου αρέσει να ασχολείσαι με τον Η/Υ;</p> <p>16) Φοβάσαι τα ύψη;</p> <p>17) Σου αρέσει περισσότερο το καφέ από το μπλε;</p> <p>18) Σου αρέσει το σχέδιο/ή ζωγραφική;</p>	<p>1) Αισθάνεσαι πάντα χαρούμενος/η;</p> <p>2) Έχεις νύχια;</p> <p>3) Είσαι σε θέση να σκεφτείς λίγο;</p> <p>4) Γεννήθηκες από μια μητέρα;</p> <p>5) Μπορείς να πετάξεις χωρίς εξοπλισμό (όπως ένα πουλί);</p> <p>6) Μπορείς να ζήσεις χωρίς να πίνεις τίποτα;</p> <p>7) Αναπνέεις;</p> <p>8) Ζεις μέσα στο νερό;</p> <p>9) Έχεις αισθήματα;</p> <p>10) Είναι το αίμα σου πράσινο;</p> <p>11) Έχεις πέσει κάτω ποτέ;</p> <p>12) Μπορείς να δεις μέσα από τους τοίχους;</p> <p>13) Μπορείς να επικοινωνείς με τους άλλους;</p> <p>14) Σου αρέσει ο καλός καιρός;</p> <p>15) Θα προτιμούσες να μη συναντάς ανθρώπους;</p> <p>16) Έχεις γλώσσα;</p> <p>17) Μπορείς να περπατάσεις στο νερό (όπως κάποια έντομα);</p> <p>18) Αισθάνεσαι κούραση μερικές φορές;</p>

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τον εκπρόσωπο κάθε ομάδας να γράψει της απαντήσεις της Λίστας Α στον πίνακα. Κατόπιν ζητά από τους μαθητές να συγκρίνουν τις απαντήσεις που έχουν δοθεί με τις δικές τους. Υπάρχουν διαφορές; Μπορούν να συνοψίσουν αυτές τις διαφορές;

Μετά ο/η εκπαιδευτικός ζητά να απαντήσουν στη δεύτερη σειρά ερωτήσεων, από τη Λίστα Β. Πάλι, ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας γράφει τις απαντήσεις στον πίνακα, κάτω από τα γράμματα της αλφαβήτου.

Γιατί δεν υπάρχει σχεδόν καμιά διαφορά μεταξύ των ομάδων αυτή τη φορά; Ο/η εκπαιδευτικός ρωτά αν θα μπορούσαν να προσθέσουν και άλλα πράγματα κοινά μεταξύ των ομάδων.

Για επέκταση της δραστηριότητας, ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές ένα μεγάλο φύλο χαρτιού και ένα μαρκαδόρο. Η εργασία είναι η ακόλουθη:

1. Βρείτε τρία παραδείγματα περιπτώσεων που είναι ευχάριστο να είσαι ίδιος με άλλους ανθρώπους. Εξηγείστε γιατί είναι ευχάριστο να είσαι ίδιος.
2. Βρείτε τρία παραδείγματα περιπτώσεων που είναι ευχάριστο να είσαι διαφορετικός από τους άλλους ανθρώπους. Εξηγείστε γιατί είναι ευχάριστο να είσαι διαφορετικός.

Αν είναι απαραίτητο, ο/η εκπαιδευτικός δείχνει το πλαίσιο σκέψης που θα βοηθήσει τους μαθητές να δομήσουν τα αποτελέσματα τους.

Περιπτώσεις στις οποίες είναι ευχάριστο να μην διαφέρεις	Γιατί;
α)	α)
β)	β)
γ)	γ)

Περιπτώσεις που είναι ευχάριστο να είσαι διαφορετικός	Γιατί;
α)	α)
β)	β)
γ)	γ)

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να βρουν τρία παραδείγματα περιπτώσεων που είναι δυσάρεστο να είσαι διαφορετικός από τους άλλους. Και πάλι, θα πρέπει να εξηγήσουν το λόγο. Τι είδους συναισθήματα προκαλεί αυτό;

Περιπτώσεις που είναι δυσάρεστο να είσαι διαφορετικός	Γιατί;
α)	α)
β)	β)
γ)	γ)

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τους μαθητές ποιες ομάδες “διαφορετικών” έχουν μερικές φορές κακή αντιμετώπιση, και από ποιους.

Ομάδες ανθρώπων που συχνά αντιμετωπίζουν κακή συμπεριφορά	Από ποιους;
α)	α)
β)	β)
γ)	γ)

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τις απαντήσεις της. Στη συνέχεια θα διερευνηθεί ποια δικαιώματα καταπατώνται στις περιπτώσεις που παρουσιάστηκαν. Για αυτό τον λόγο, δίνεται στις ομάδες το φυλλάδιο 5.2: Λίστα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μάθημα 2

Η ιστορία της Βέσνα

Πώς θα αντιδρούσαμε αν αυτό συνέβαινε σε εμάς;

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές συνειδητοποιούν την ύπαρξη προκαταλήψεων και διακρίσεων στην κοινωνία. Είναι σε θέση να κατανοούν την άποψη των θυμάτων διάκρισης, και να αντιδρούν σε περιπτώσεις διάκρισης.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές συζητούν την περίπτωση μιας διάκρισης και τη συγκρίνουν με την κατάσταση στη χώρα τους.
Υλικά	Αντίγραφο από το φυλλάδιο μαθητή 2.1. (με ερωτήσεις) για κάθε μαθητή.
Μέθοδοι	Ομαδική εργασία με βάση το κείμενο.

Εννοιολογική μάθηση

Η διάκριση είναι μια διαδεδομένη μορφή συμπεριφοράς στην κοινωνία. Όχι μόνο οι αρχές, αλλά και πολλοί οργανισμοί και μεμονωμένα άτομα εμπλέκονται σε αυτό. Ξεκινώντας με μια πραγματική ιστορία διάκρισης, το μάθημα δίνει στους μαθητές την ευκαιρία να σκεφτούν για την δική τους συμπεριφορά.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει δυνατά το φυλλάδιο 2.1 ή δίνει στους μαθητές αντίγραφο για να το διαβάσουν μόνοι τους.

Η ιστορία της Βέσνα

Η Βέσνα, μία Ρομά, περιγράφει το περιστατικό που της συνέβη:

“Είδα μια αγγελία για πωλήτρια στη βιτρίνα ενός καταστήματος ρούχων. Ζητούσαν άτομο μεταξύ 18 και 23. Είμαι 19, έτσι πήγα και ρώτησα την υπεύθυνη για την δουλειά. Μου είπε να ξαναπάω σε δυο μέρες γιατί δεν υπήρχαν ακόμα πολλές αιτήσεις για την δουλειά.

Ξαναπήγα δύο φορές και μου είπε πάλι το ίδιο. Περίπου μια βδομάδα αργότερα ξαναπήγα στο κατάστημα. Η αγγελία για τη δουλειά ήταν ακόμα στη βιτρίνα. Η υπεύθυνη ήταν πολύ απασχολημένη για να με δει, αλλά μου είπαν ότι το κενό έχει καλυφθεί.

Όταν έφυγα από το μαγαζί, ήμουν τόσο συγχυσμένη που ζήτησα από μια φίλη μου, όχι Ρομά, να πάει και να ρωτήσει για την δουλειά. Όταν γύρισε μου είπε πως της είχαν πει να πάει για συνέντευξη την Δευτέρα.”

Όταν οι μαθητές θα έχουν ακούσει ή διαβάσει την ιστορία, ο/η εκπαιδευτικός θα τους χωρίσει σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων και θα συζητήσουν τις παρακάτω ερωτήσεις (οι ερωτήσεις περιλαμβάνονται στο φυλλάδιο¹ αν η ιστορία έχει διαβαστεί από τον/την εκπαιδευτικό, τότε οι ερωτήσεις θα γραφτούν στον πίνακα):

- Πώς θα αισθανόσασταν αν αυτό που συνέβη στη Βέσνα συνέβαινε σε εσάς; Πώς θα αντιδρούσατε αν

- η φίλη σας σας έλεγε ότι την κάλεσαν για συνέντευξη;
2. Γιατί πιστεύετε ότι η υπεύθυνη του καταστήματος φέρθηκε έτσι; Το θεωρείτε αυτό μια μορφή διάκρισης; Γιατί (ή γιατί όχι);
 3. Τι θα μπορούσε να κάνει η Βέσνα για αυτό; Νομίζετε ότι θα μπορούσε να αλλάξει την κατάσταση; Τι θα μπορούσαν άλλοι άνθρωποι να κάνουν για αυτήν;
 4. Περιμένετε να γίνει κάτι για αυτή την κατάσταση από τη νομοθεσία; Τι έπρεπε να λέει ο νόμος;
 5. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί στην δική σας χώρα; Αν ναι, ποιες ομάδες θα επηρεάζονταν;

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τις ομάδες τις αρχικές τους απαντήσεις. Αυτό μπορεί να γίνει θέτοντας σε κάθε ομάδα μια ερώτηση ή ζητώντας από τις ομάδες να δώσουν σύντομες απαντήσεις στις ερωτήσεις. Ο/η εκπαιδευτικός λέει στους μαθητές ότι η ιστορία της Βέσνα είναι πραγματική, συνέβη πριν από μια δεκαετία περίπου, και αργότερα, όταν ρωτήθηκε για τη συμπεριφορά της, η υπεύθυνη του μαγαζιού είπε:

Η απάντηση της υπεύθυνης

“Αισθάνθηκα ότι θα ήταν δύσκολο για τη Βέσνα να εργαστεί εδώ εξαιτίας της απόστασης που θα έπρεπε να διανύει κάθε μέρα για να έρθει στην δουλειά. Θα ήταν ένα ταξίδι οχτώ μιλών με δυο λεωφορεία. Είναι δύσκολο να λειτουργήσει το μαγαζί αν το προσωπικό αργοπορεί. Θα προτιμούσα ένα άτομο από την περιοχή. Το πρόσωπο στο οποίο έδωσα την δουλειά φαινόταν κατάλληλο.”

Ο/η εκπαιδευτικός λέει στους μαθητές ότι κατά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΔΑ) (Άρθρο 14): “Η απόλαυση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται με την παρούσα Σύμβαση διασφαλίζεται χωρίς διακρίσεις για λόγους όπως το φύλο, η φυλή, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, η πολιτική ή άλλη πεποίθηση, η εθνική ή κοινωνική καταγωγή, η σχέση με εθνική μειονότητα, η ιδιοκτησία, η γέννηση ή άλλη κατάσταση” και το Άρθρο 2 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζει ότι: “Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.”

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ρωτά πώς σχετίζονται αυτά τα κείμενα με την περίπτωση της Βέσνα. Κλείνοντας το μάθημα, ο/η εκπαιδευτικός λέει πώς τέλειωσε στην πραγματικότητα η ιστορία της Βέσνα.

Η κατάληξη της ιστορίας της Βέσνα

“Η Βέσνα πήγε την υπόθεσή της σε ένα ειδικό Ευρωπαϊκό δικαστήριο, που εφαρμόζει τον νόμο σχετικά με τις διακρίσεις. Το δικαστήριο συμφώνησε ότι είχε υποστεί διάκριση. Μερικοί από τους ανθρώπους που είχαν κληθεί για συνέντευξη κατοικούσαν μακριά από το κατάστημα. Η κοπέλα που πήρε τη δουλειά ήταν μόνο 16 ετών, λευκή, και η απόσταση κατοικίας της από το κατάστημα ήταν όση και της Βέσνα. Το κατάστημα έπρεπε να αποζημιώσει τη Βέσνα για ηθική βλάβη.”

Ως συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να γράψουν μια επιστολή στον διευθυντή του καταστήματος ή τον δήμαρχο της πόλης. Ο/η εκπαιδευτικός θα βοηθήσει ώστε οι επιστολές να αντικατοπτρίζουν τόσο την άποψη των μαθητών, όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Είναι σημαντικό όλοι οι μαθητές να δουν αυτά τα γράμματα, έτσι ώστε να γίνει συζήτηση και πέραν του σχολικού ωραρίου.

Μάθημα 3

Ισότητα ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες

Ποια πρέπει να είναι η μεταχείριση αντρών και γυναικών;

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές συνειδητοποιούν την ύπαρξη διακρίσεων λόγω φύλου στην κοινωνία. Είναι σε θέση να κατανοούν την άποψη των θυμάτων διάκρισης με βάση το φύλο, και να αντιδρούν σε περιπτώσεις διάκρισης.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές μελετούν πώς οι ίδιοι, και γενικά η κοινωνία, αντιμετωπίζει τις γυναίκες.
Υλικά	Αντίγραφο μιας ιστορίας από το φυλλάδιο μαθητή 2.2 για κάθε ομάδα τεσσάρων ή πέντε μαθητών. Ένα μεγάλο χαρτί και μαρκαδόρος για κάθε ομάδα.
Μέθοδοι	Συζήτηση και παρουσιάσεις σε μικρές ομάδες.

Γενικές πληροφορίες

Υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος να διανυθεί μέχρι οι άντρες και οι γυναίκες να αντιμετωπίζονται ως ισότιμα ανθρώπινα όντα μπροστά στο νόμο αλλά και στην καθημερινή ζωή. Διαφορετικές καταστάσεις στην οικογένεια, στο σχολείο και στην προσφορά ευκαιριών εργασίας συμβάλλουν στην αύξηση της ενσυναίσθησης και της διορατικότητας του ατόμου για να ασχοληθεί με τα θέματα αυτά. Αυτό το μάθημα είναι επίσης μια πρόσκληση για να αλλάξουν κάποιες πρακτικές στην τάξη ή στο σχολείο.

Το μάθημα

Δημιουργούνται ομάδες των τεσσάρων ή πέντε μαθητών. Σε κάθε ομάδα δίνεται μία από τις τρεις ιστορίες του φυλλαδίου 2.2. Αφού οι μαθητές θα τις έχουν διαβάσει καλούνται να συζητήσουν τις ερωτήσεις που συνοδεύουν κάθε ιστορία.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός καθοδηγεί μια συζήτηση για κάθε ιστορία, και ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας κάνει μια περίληψη της ιστορίας και παρουσιάζει τα αποτελέσματα της συζήτησης της ομάδας.

Μόλις γίνει αυτό, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να διαβάσουν προσεκτικά τον πίνακα και τα κείμενα και να δώσουν δύο παραδείγματα διαφορών φύλου, και δύο διαφορών γένους, για να είναι βέβαιο ότι όλοι οι μαθητές έχουν κατανοήσει τους ορισμούς.

Βιολογικό Φύλο	Κοινωνικό φύλο
Βιολογικά καθορισμένο	Κοινωνικά καθορισμένο
Στατικό, δεν αλλάζει	Δυναμικό, δυνατότητα αλλαγής
“Το φύλο αναφέρεται σε φυσικά διακρινόμενες μεταβλητές με βάση τα βιολογικά χαρακτηριστικά γυναικών και ανδρών.”	“Το γένος είναι έννοια που αναφέρεται σε κοινωνικές διαφορές που αντίθετα με τις βιολογικές, μαθαίνονται, είναι μεταβλητές στο χρόνο και διαφοροποιούνται ανάλογα με ιστορικούς, πολιτισμικούς, γεωγραφικούς, θρησκευτικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες.”

Δίνεται στους μαθητές ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού και ένας μαρκαδόρος. Γίνεται συζήτηση για το αν το σχολείο προωθεί την ισότητα των φύλων. Αν θεωρηθεί ότι την προωθεί, οι ομάδες πρέπει να παρουσιάσουν πέντε παραδείγματα που να ενισχύουν την άποψή τους. Αν η απάντηση είναι “όχι”, θα αναφερθούν πέντε πράγματα που μπορούν να γίνουν για να προωθηθεί η ισότητα των φύλων.

Κάθε ομάδα παρουσιάζει τα ευρήματά της.

Αν ο/η εκπαιδευτικός θέλει να επεκτείνει την δραστηριότητα ως project, λέει στους μαθητές να επιλέξουν μια ή δυο ιδέες για να τις εφαρμόσουν στο σχολείο. Το σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει τον τελικό στόχο, τα διάφορα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, τα άτομα που είναι υπεύθυνα και ένα χρονοδιάγραμμα.

Παράδειγμα ενός σχεδίου

Τελικός στόχος:		
Τι πρέπει να γίνει;	Ποιος θα το κάνει;	Πότε πρέπει να είναι έτοιμο;

Μάθημα 4

Κοινωνική δικαιοσύνη

Πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζουμε τις ανισότητες;

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές συνειδητοποιούν τις σχετικές με το φύλο διακρίσεις που υπάρχουν στην κοινωνία.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές συζητούν περιπτώσεις απονομής δικαιοσύνης. Ξανασκέφτονται ολόκληρη την ενότητα.
Υλικά	(προαιρετικό) Αντίγραφα του φυλλαδίου μαθητή 2.3 και οι ερωτήσεις.
Μέθοδοι	Συζήτηση με βάση το κείμενο, εργασία ανά ζεύγη, κριτική σκέψη.

Γενικές πληροφορίες

Στην κοινωνία μας δεν υπάρχει συναίνεση σχετικά με το τι σημαίνει κοινωνική δικαιοσύνη πραγματικά. Η ιστορία που χρησιμοποιείται σε αυτό το μάθημα έχει ως στόχο να βοηθήσει τους μαθητές να προβληματιστούν σχετικά με τις βασικές αρχές στις οποίες πρέπει να βασίζεται η κοινωνική δικαιοσύνη, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύει την πολυπλοκότητα του θέματος.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές ότι θα τους δώσει μια ιστορία χωρισμένη σε τέσσερα μέρη και αφού τη διαβάσουν θα ακολουθήσει συζήτηση. Διαφορετικά, μπορεί η ιστορία να διαβαστεί από τον/την εκπαιδευτικό δυνατά.

Κατόπιν ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει την τάξη σε ζευγάρια και δίνει σε κάθε ζευγάρι το φυλλάδιο μαθητή 2.3. Αυτό μπορεί να διαβαστεί δυνατά από τον/την εκπαιδευτικό, να το διαβάσει ένας μαθητής, ή να το διαβάσει ο καθένας μόνος του.

Αντίγραφο εκπαιδευτικού: πρώτο μέρος

“Περισσότερο από μια ώρα πέρασε μεταξύ του πρώτου συναγερμού και του βυθίσματος του κρουαζερόπλοιου ‘The Queen Maddy’. Έτσι οι επιβάτες είχαν χρόνο να οργανωθούν πριν μπουν στις σωσίβιες λέμβους. Μια ισχυρή καταγίδα προκάλεσε τη συντριβή του πλοίου πάνω σε ένα πετρελαιοφόρο, με αποτέλεσμα το ναυάγιο.

Μετά από δώδεκα ώρες, μερικές από τις σωσίβιες λέμβους έφτασαν σε ένα βραχώδες νησί. Ήταν ωοειδούς σχήματος, με περίπου 1.5 χμ μήκος και το μισό πλάτος, και ένα μέρος του ήταν καλυμμένο από πλούσια βλάστηση. Δεν υπήρχε άλλο νησί σε κοντινή απόσταση. Αυτό το μάλλον ηλιόλουστο νησί ήταν ακατοίκητο, εκτός από την οικογένεια Richalone, που κατοικούσε σε μια πολυτελή βίλλα στην κορυφή του λόφου και είχε στην ιδιοκτησία της το νησί.

Πριν από χρόνια, αυτή η οικογένεια εγκαταστάθηκε στο νησί, χωρίς επαφή με τον έξω κόσμο, απλά παραλαμβάνοντας κάθε μήνα φρέσκα τρόφιμα, πετρέλαιο και άλλα προϊόντα που χρειάζονταν. Η ζωή τους ήταν καλά οργανωμένη: παρήγαγαν το δικό τους ηλεκτρικό ρεύμα, μπορούσαν να αγοράσουν αρκετό φαγητό, και διέθεταν όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Στο παρελθόν, ο ιδιοκτήτης ήταν ένας πετυχημένος επιχειρηματίας. Μετά από μια σύγκρουση με τις αρχές για φορολογικά θέματα, απογοητεύτηκε από τη ζωή και αποφάσισε να διακόψει την επαφή με τον κόσμο.

Ο ιδιοκτήτης του νησιού είχε παρακολουθήσει τις σωσίβιες λέμβους να φτάνουν στο όμορφο νησί του και πήγε να συναντήσει τους ναυαγούς.

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές ότι το πρώτο θέμα που πρέπει να εξετάσουν είναι αν, κατά τη γνώμη τους, ο ιδιοκτήτης του νησιού είναι θηθικά υποχρεωμένος να αφήσει αυτούς τους ανθρώπους να μείνουν στο νησί. Για να βοηθήσει τους μαθητές να καταλήξουν σε ένα συμπέρασμα, θα διαβάσει μια σειρά από δηλώσεις (που αναφέρονται παρακάτω) και κάθε ζευγάρι θα αποφασίσει με ποια δήλωση ή δηλώσεις συμφωνεί και γιατί. Οι μαθητές συζητούν ανά ζεύγη και καταγράφουν τις απαντήσεις τους.

- A. Ο ιδιοκτήτης μπορεί να αρνηθεί στους ναυαγούς να μείνουν στο νησί του.
- B. Ο ιδιοκτήτης μπορεί να αρνηθεί στους ναυαγούς να μείνουν στο νησί του αλλά να τους προμηθεύσει με την απαραίτητη τροφή και νερό.
- C. Ο ιδιοκτήτης μπορεί να αρνηθεί σε όσους δεν μπορούν να πληρώσουν (με χρήματα, κοσμήματα ή εργασία) να μείνουν στο νησί του.
- D. Ο ιδιοκτήτης πρέπει να τους επιτρέψει να μείνουν στο νησί όσο είναι απαραίτητο. Οι ναυαγοί έχουν την ηθική υποχρέωση να σεβαστούν την ιδιωτική ζωή και την περιουσία του ιδιοκτήτη.
- E. Ο ιδιοκτήτης πρέπει να επιτρέψει στους ναυαγούς πρόσβαση άνευ όρων και να τους θεωρήσει συνιδιοκτήτες τους νησιού.

Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να θέσει ερωτήσεις όπως, “Πόσοι έχουν επιλέξει την δήλωση Α;” “Πόσοι έχουν επιλέξει την δήλωση Β;” «Γιατί;»

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει το δεύτερο μέρος της ιστορίας.

Αντίγραφο εκπαιδευτικού: δεύτερο μέρος

“Ο ιδιοκτήτης του νησιού αποφάσισε να αφήσει τους ναυαγούς να παραμείνουν στο νησί για κάποιο διάστημα, αναμένοντας ότι θα πλήρωναν για τις υπηρεσίες και τα τρόφιμα. Όσο υπήρχαν τρόφιμα από το πλοίο, αρνήθηκε να τους πουλήσει οπιδήποτε.

Οι ναυαγοί ήταν δεκατρείς. Ήταν ο Victor, η έγκυος γυναίκα του Joseph, και τα δύο τους παιδιά (3 και 7 ετών). Ο Abramovitch, 64, ένας πλούσιος έμπορος κοσμημάτων, ήταν το μεγαλύτερο σε ηλικία μέλος της ομάδας και δεν είχε συγγενείς ή φίλους. Είχε μαζί του μια συλλογή χρυσών δαχτυλιδιών, διαμάντια και άλλα πολύτιμα κοσμήματα. Ο John, η Kate, ο Leo και ο Alfred ήταν τέσσερις νεαροί φίλοι, που ήταν δυνατοί, υγείς και ικανοί. Είχαν ζήσει μαζί σε μια εναλλακτική κοινότητα και είχαν ανακαινίσει το σπίτι που έμεναν μόνοι τους.

Η Maria, δικηγόρος με μερική απασχόληση στο πανεπιστήμιο, η οποία μπορούσε να περπατήσει αργά εξαιτίας προβλημάτων στο αριστερό πόδι και το ισχίο της (αποτέλεσμα ατυχήματος). Συνοδευόταν από τον Max, το βοηθό της στο πανεπιστήμιο, και ταξίδευαν προς τις ΗΠΑ για να δώσουν μια διάλεξη σε ένα συνέδριο και να συζητήσουν για την έκδοση ενός βιβλίου με έναν εκδότη. Και οι δύο ήταν ειδικευμένοι στο ποινικό δίκαιο, αλλά δεν τα χέρια τους δεν “πιάνανε”. Τέλος, αλλά όχι λιγότερο σημαντικοί, ήταν ο Marko και η φίλη του η Vicky, οι οποίοι ήταν μέλη του πληρώματος, και την τελευταία στιγμή, είχαν πάρει ότι μπορούσαν από την αποθήκη του πλοίου: κονσέρβες φαγητού, μπισκότα, λάδι και τηγάνια. Όλοι οι ναυαγοί είχαν κάποια χρήματα μαζί τους, αλλά ο λοστρόμος Marko είχε ένα μεγάλο χρηματικό ποσό, το οποίο είχε κλέψει από ένα διαμέρισμα στο τελευταίο λιμάνι που είχαν πάει.

Στο νησί υπήρχε ένα μικρό, παλιό υπόστεγο στην πλαγιά του λόφου πολύ κοντά στη θάλασσα. Είχε μόνο ένα δωμάτιο και μπορούσε να χρησιμεύσει ως πρωτόγονο καταφύγιο για δύο ή τρία άτομα.”

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι κάθε ζευγάρι πρέπει να αποφασίσει, σε ποιον, κατά τη γνώμη του, θα επιτραπεί η χρήση του καταφυγίου. Στη συνέχεια, διαβάζει τις παρακάτω δηλώσεις και ζητά από τους μαθητές να συζητήσουν σε ζευγάρια με ποια δήλωση ή δηλώσεις συμφωνούν, γιατί και αν έχουν κάποια άλλη λύση:

- A. Η έγκυος γυναίκα και τα παιδιά.
- B. Οι τέσσερις νεαροί φίλοι, που είναι οι μόνοι ικανοί να το ανακαινίσουν.
- Γ. Ο έμπορος κοσμημάτων, που πληρώνει (έτσι θα μπορούν οι υπόλοιποι να αγοράσουν τρόφιμα).
- Δ. Ο λοστρόμος και η φίλη του, με την προϋπόθεση ότι θα μοιραστούν τα τρόφιμα που έχουν με τους υπόλοιπους.
- Ε. Η δικηγόρος, που μπορεί να μεσολαβήσει στις φιλονικίες ανάμεσα στους άλλους ναυαγούς.

Μετά από αυτή την δραστηριότητα, δίνεται το επόμενο μέρος της ιστορίας.

Αντίγραφο εκπαιδευτικού: τρίτο μέρος

“Οι ναυαγοί έπρεπε επίσης να αποφασίσουν τι θα γινόταν με τα τρόφιμα που είχε μαζί του ο λοστρόμος, και που δεν είχε πρόθεση να μοιραστεί. Στην πραγματικότητα, μοιράζοντάς τα θα περιορίζονταν οι δυνατότητες επιβίωσης για τον ίδιο και τη φίλη του.”

Τώρα τα ζευγάρια καλούνται να εξετάσουν ποιος θα λάβει φαγητό από τις προμήθειες του πλοίου. Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει πάλι τις παρακάτω δηλώσεις και ζητά από τους μαθητές να συζητήσουν σε ζευγάρια με ποια δήλωση ή δηλώσεις συμφωνούν, γιατί και αν έχουν κάποια άλλη λύση.

Α. Πρέπει να επιτραπεί στον λοστρόμο να κρατήσει τα τρόφιμα για τον εαυτό του και τη φίλη του.

Β. Τα διαθέσιμα τρόφιμα πρέπει να μοιραστούν ισόποσα σε όλους τους ναυαγούς.

Γ. Τα διαθέσιμα τρόφιμα μπορούν να αγοραστούν από τον καλύτερο πλειοδότη (είτε με χρήματα, αγαθά ή υπηρεσίες).

Κατόπιν, ακολουθεί το τελευταίο μέρος της ιστορίας.

Αντίγραφο εκπαιδευτικού: τέταρτο μέρος

Σε ζευγάρια, οι μαθητές συζητούν ποιος θα μπορούσε να ζητήσει από τον ιδιοκτήτη τρόφιμα και με ποιο τρόπο.

“Οι ναυαγοί αποφάσισαν ότι τα τρόφιμα έπρεπε να μοιραστούν, χωρίς καμία αποζημίωση. Ανάγκασαν το Μάρκο να παραδώσει τις προμήθειές του επικαλούμενοι την αίσθηση της ηθικής υποχρέωσης. Μετά από μια εβδομάδα τα τρόφιμα τέλειωσαν και η μοναδική λύση ήταν να προμηθευτούν τροφή από τον ιδιοκτήτη της έπαυλης.”

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει τις παρακάτω δηλώσεις και ρωτά τους μαθητές με ποια ή ποιες συμφωνούν, γιατί και αν θεωρούν ότι υπάρχει άλλη λύση.

Α. Ο κάθε ένας χωριστά θα πρέπει να διαπραγματευτεί τους όρους συναλλαγής (πληρωμή με χρήματα, κοσμήματα ή εργασία). Σε αυτή την περίπτωση, η οικογένεια με τα παιδιά και η δικηγόρος με τον βοηθό της θα έχουν ιδιαίτερο πρόβλημα.

Β. Όλοι οι διαθέσιμοι πόροι (κοσμήματα, χρήματα) θα έπρεπε να μοιραστούν σε όλους, ανεξάρτητα από τον αρχικό τους ιδιοκτήτη. Το φαγητό που θα αγοραζόταν με αυτόν τον τρόπο θα ήταν για όλους. Επιπλέον, τροφή θα μπορούσε να αγοραστεί σε ατομικό επίπεδο, σε ανταλλαγή με εργασία.

Γ. Το ίδιο με την περίπτωση Β, με την διαφορά ότι ο καθένας θα έπρεπε να εργαστεί στον βαθμό που μπορούσε, και τα τρόφιμα που θα αποκτούνταν με αυτό τον τρόπο θα μοιράζονταν ισόποσα.

Δ. Ο έμπορος κοσμημάτων μπορεί να αγοράσει ό,τι θέλει να πουλήσει ο ιδιοκτήτης, και να “βοηθήσει” τους υπόλοιπους δίνοντας τρόφιμα.

Κατόπιν, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να καθοδηγήσει τη συζήτηση με τέτοιο τρόπο ώστε να βοηθήσει τους μαθητές να μεταφέρουν την ιστορία στην πραγματική ζωή:

Γνωρίζετε παρόμοιες καταστάσεις στην κοινωνία μας;

Α. ... στη γειτονιά σας ή την οικογένειά σας;

Β. ... στη χώρα σας;

Γ. ... σε παγκόσμια κλίμακα;

Ποιες πραγματικές καταστάσεις γνωρίζετε όπου παρουσιάζεται αδικία στον τρόπο κατανομής τροφής, νερού, στέγασης, κ.λπ.;

Α. ... στην γειτονιά σας ή την οικογένειά σας;

Β. ... στην χώρα σας;

Γ. ... σε παγκόσμια κλίμακα;

Γιατί;

Στο τέλος αυτού του μαθήματος πρέπει να γίνει μια συζήτηση για την κεντρική έννοια της ενότητας. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αποφασίσει να προσθέσει ένα επιπλέον μάθημα. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια εισήγηση για τις έννοιες της ισότητας και της ετερότητας σε αυτή την ενότητα. Μπορεί επίσης να ετοιμάσει ένα φυλλάδιο με διάφορους ορισμούς. Οι μαθητές, σε μικρές ομάδες, θα πρέπει να σκεφτούν τα τέσσερα μαθήματα που προηγήθηκαν: Τι συζήτησαν; Τι έμαθαν; Ποια νέα ζητήματα αντιλήφθηκαν; Καταλήγουν σε προτάσεις για τους τρόπους αντίδρασης στην άνιση μεταχείριση στη ζωή τους.

Φυλλάδιο μαθητή 2.1

Η ιστορία της Βέσνα

Η Βέσνα, μία Ρομά, περιγράφει το περιστατικό που της συνέβη:

“Είδα μια αγγελία για πωλήτρια στη βιτρίνα ενός καταστήματος ρούχων. Ζητούσαν άτομο μεταξύ 18 και 23. Είμαι 19, έτσι πήγα και ρώτησα την υπεύθυνη για την δουλειά. Μου είπε να ξαναπάω σε δυο μέρες γιατί δεν υπήρχαν πολλές αιτήσεις για την δουλειά.

Ξαναπήγα δύο φορές και μου είπε πάλι το ίδιο. Περίπου μια βδομάδα αργότερα ξαναπήγα στο κατάστημα. Η αγγελία για την δουλειά ήταν ακόμα στη βιτρίνα. Η υπεύθυνη ήταν πολύ απασχολημένη για να με δει, αλλά μου είπαν ότι το κενό είχε καλυφθεί.

Όταν έφυγα από το μαγαζί, ήμουν τόσο συγχυσμένη που ζήτησα από μια φίλη μου, όχι Ρομά, να πάει και να ρωτήσει για την δουλειά. Όταν γύρισε μου είπε πως της είχαν πει να πάει για συνέντευξη την Δευτέρα.”

Ερωτήσεις

1. Πώς θα νιώθατε αν αυτό που συνέβη στη Βέσνα συνέβαινε σε εσάς; Πώς θα αντιδρούσατε αν η φίλη σας σας έλεγε ότι κλήθηκε για συνέντευξη;
2. Γιατί, νομίζετε, ότι η διεύθυνση του καταστήματος συμπεριφέρθηκε με αυτό τον τρόπο; Θεωρείτε ότι αυτό είναι μια μορφή διάκρισης; Γιατί (ή γιατί όχι)?
3. Τι θα μπορούσε να κάνει η Βέσνα; Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να αλλάξει την κατάσταση; Τι θα μπορούσαν άλλοι άνθρωποι να έχουν κάνει για λογαριασμό της;
4. Περιμένετε ο νόμος να κάνει κάτι για μια τέτοια κατάσταση; Τι θα έπρεπε να λέει ο νόμος;
5. Θα μπορούσε το ίδιο να συμβεί στη χώρα σας; Αν ναι, ποιες ομάδες θα επηρέαζε;

Φυλλάδιο μαθητή 2.2

Άντρες και γυναίκες: η ιστορία

Ιστορία 1

“Μου έχει συμβεί πολλές φορές. Μετά το δείπνο, η μητέρα μου περιμένει από τα παιδιά της να πάρουν όλα τα πιάτα και τις κατσαρόλες στην κουζίνα, να καθαρίσουν το τραπέζι, να πλύνουν τα πιάτα, να βάλουν τα πάντα μέσα στα ντουλάπια και όλη η κουζίνα να είναι τακτοποιημένη και καθαρή. Για άλλη μια φορά οι δυο αδερφοί μου, αν και είναι μεγαλύτεροι από εμένα, μου είπαν ότι αυτή η δουλειά δεν είναι για αυτούς, και ότι έπρεπε να την κάνω εγώ, απλά επειδή είμαι κορίτσι. Δε διαμαρτυρήθηκα αυτή τη φορά, γιατί ήμουν αναστατωμένη. Παραπονέθηκα στον πατέρα μου, αλλά μου είπε ότι ήταν καλό να εξασκούμαι, και ότι ήταν μια καλή προετοιμασία για να γίνω νοικοκυρά.”

Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να φανταστείτε να συμβαίνει αυτό στην οικογένειά σας;
 2. Φανταστείτε ότι είστε αυτό το κορίτσι: τι θα θέλατε να πείτε στα αδέρφια σας; Και στον πατέρα σας;
 3. Συμφωνείτε με το Άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρουξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου; Πώς εφαρμόζεται στην παραπάνω ιστορία;
- “Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα ”.

Ιστορία 2

“Εξι αγόρια βρίσκονταν κοντά μου στην αυλή του σχολείου. Με κοιτούσαν και με «πείραζαν». Είπαν: ‘Παιδιά, είστε σίγουροι ότι αυτό είναι κορίτσι; Να το ψάξουμε;’. Ένας από αυτούς με πλησίασε, σκοπεύοντας να με αγγίξει. Άλλα την τελευταία στιγμή εμφανίστηκε στην αυλή ο διευθυντής, και τα αγόρια έφυγαν.”

Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να φανταστείτε αυτό να συμβαίνει στο σχολείο σας; Δώστε παραδείγματα.
2. Φανταστείτε πως είστε αυτό το κορίτσι – τι θα θέλατε να πείτε σε εκείνα τα αγόρια;
3. Φανταστείτε ότι ένα άλλο αγόρι είδε το επεισόδιο από απόσταση. Θα μπορούσε να επέμβει; Γιατί/γιατί όχι; Πώς θα μπορούσε να το κάνει;
4. Θεωρείτε ότι αυτό το περιστατικό είναι “σεξουαλική παρενόχληση” σύμφωνα με τον παρακάτω ορισμό;

“Η σεξουαλική παρενόχληση είναι οποιαδήποτε συμπεριφορά που λεκτικά, πρακτικά ή ψυχολογικά επιδρά στη σεξουαλική φύση του ατόμου ή θίγει την αξιοπρέπειά του ή προκαλεί εκφοβισμό, εχθρότητα, ή ταπεινωτικές, απειλητικές ή παρόμοιες καταστάσεις και η οποία ενεργοποιείται από άτομα διαφορετικού φύλου ή διαφορετικού σεξουαλικού προσανατολισμού, και η οποία για το θύμα αντιπροσωπεύει ακατάλληλη σωματική, λεκτική, υπαινικτική ή άλλη συμπεριφορά.”

Ιστορία 3

“Ως νεαρή μηχανικός, έκανα αίτηση για τη θέση του διευθυντή τεχνικής συντήρησης σε ένα εργοστάσιο οικοδομικών υλικών. Έλαβα μέρος σε γενικές, τεχνικές, και ψυχολογικές εξετάσεις, μαζί με άλλα 24 άτομα, που εκτός από εμένα ήταν όλοι άντρες. Μετά από αυτή τη φάση, επιλέχθηκαν πέντε άτομα για συνέντευξη με τον γενικό διευθυντή. Αν και στις εξετάσεις ήμουν ανάμεσα στα τρία πρώτα άτομα, δεν κλήθηκα για συνέντευξη (οι πληροφορίες είναι εμπιστευτικές από φιλικό άτομο που εργάζεται στο γραφείο προσωπικού). Χωρίς να αναφερθώ στις πληροφορίες, προσπάθησα να μιλήσω με τον γενικό διευθυντή.

Όταν κατάφερα να μιλήσω μαζί του, ρώτησα αν έπαιξε ρόλο το γεγονός ότι ήμουν γυναίκα. Το αρνήθηκε, αλλά παραδέχθηκε ότι οι γυναίκες μπορεί να μείνουν έγκυος μετά από μερικά χρόνια, και αυτό σε μερικά επαγγέλματα προκαλεί προβλήματα συνέχειας. Είπε επίσης ότι ειδικά αυτό το επάγγελμα θα ήταν δύσκολο για μια γυναίκα, καθώς όλοι οι εργαζόμενοι στην τεχνική ομάδα ήταν άντρες, και συμπεριφέρονταν μάλλον πρωτόγονα. Θα έπρεπε να θεωρήσω τον εαυτό μου τυχερό που δεν επιλέχθηκα”.

Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να σκεφτείτε να συμβαίνει αυτό σε μια εταιρεία στην περιοχή σας;
2. Φανταστείτε πως είστε αυτή η γυναίκα: τι θα θέλατε να πείτε στον γενικό διευθυντή;
3. Πιστεύετε ότι ο γενικός διευθυντής σε αυτή την περίπτωση ενεργεί ενάντια στους νόμους της χώρας σας; Αν ναι, πώς θα το αποδείξετε;

“Ολες οι μορφές διακρίσεων με βάση το φύλο στην διαδικασία απασχόλησης, στην διαφήμιση κενών θέσεων, στην διαδικασία επιλογής, την απασχόληση και την απόλυση είναι αντίθετες προς τις διατάξεις του νόμου.”

Φυλλάδιο μαθητή 2.3

Το ναυάγιο

Πρώτο μέρος

“Περισσότερο από μια ώρα πέρασε μεταξύ του πρώτου συναγερμού και το ναυάγιο του κρουαζιερόπλοιου ‘The Queen Maddy’. Έτσι οι επιβάτες είχαν χρόνο να οργανωθούν πριν μπουν στις σωσίβιες λέμβους. Μια ισχυρή καταιγίδα προκάλεσε τη συντριβή του πλοίου πάνω σε ένα πετρελαιοφόρο, με αποτέλεσμα το ναυάγιο.

Μετά από δώδεκα ώρες, μερικές από τις σωσίβιες λέμβους έφτασαν σε ένα βραχώδες νησί. Ήταν ωοειδούς σχήματος, με περίπου 1.5 χμ μήκος και το μισό πλάτος, και ένα μέρος ήταν καλυμμένο από πλούσια βλάστηση. Δεν υπήρχε άλλο νησί σε κοντινή απόσταση. Αυτό το μάλλον ηλιόλουστο νησί ήταν ακατοίκητο, εκτός από την οικογένεια Richalone, που κατοικούσε σε μια πολυτελή βίλλα στην κορυφή του λόφου και είχε στην ιδιοκτησία της το νησί.

Πριν από χρόνια, αυτή η οικογένεια εγκαταστάθηκε στο νησί, χωρίς επαφή με τον έξω κόσμο; απλά παραλαμβάνοντας κάθε μήνα φρέσκα τρόφιμα, πετρέλαιο και άλλα προϊόντα που χρειάζονταν. Η ζωή τους ήταν καλά οργανωμένη: παρήγαγαν το δικό τους ηλεκτρικό ρεύμα, μπορούσαν να αγοράσουν αρκετό φαγητό, και διέθεταν όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Στο παρελθόν, ο ιδιοκτήτης ήταν ένας πτευχημένος επιχειρηματίας. Μετά από μια σύγκρουση με τις αρχές για φορολογικά θέματα, απογοητεύτηκε από τη ζωή και αποφάσισε να διακόψει την επαφή με τον κόσμο.

Ο ιδιοκτήτης του νησιού είχε παρακολουθήσει τις σωσίβιες λέμβους να φτάνουν στο όμορφο νησί του και πήγε να συναντήσει τους ναυαγούς.”

Δεύτερο μέρος

“Ο ιδιοκτήτης του νησιού αποφάσισε να αφήσει τους ναυαγούς να παραμείνουν στο νησί για κάποιο διάστημα, αναμένοντας ότι θα πλήρωναν για τις υπηρεσίες και τα τρόφιμα. Όσο υπήρχαν τρόφιμα από το πλοίο, αρνήθηκε να τους πουλήσει οτιδήποτε.

Οι ναυαγοί ήταν δεκατρείς. Ήταν ο Victor, η έγκυος γυναίκα του Josephha, και τα δύο τους παιδιά (3 και 7 ετών). Ο Abramovitch, 64, ένας πλούσιος έμπορος κοσμημάτων, ήταν το μεγαλύτερο σε ηλικία μέλος της ομάδας και δεν είχε συγγενείς ή φίλους. Είχε μαζί του μια συλλογή χρυσών δαχτυλιδιών, διαμάντια και άλλα πολύτιμα κοσμήματα. Ο John, η Kate, ο Leo και ο Alfred ήταν τέσσερις νεαροί φίλοι, που ήταν δυνατοί, υγιείς και ικανοί. Είχαν ζήσει μαζί σε μια εναλλακτική κοινότητα και είχαν ανακανίσει το σπίτι που έμεναν μόνοι τους.

Η Maria, δικηγόρος με μερική απασχόληση στο πανεπιστήμιο, η οποία μπορούσε να περπατήσει αργά εξαιτίας προβλημάτων στο αριστερό πόδι και το ισχίο της (αποτέλεσμα αυχήματος). Συνοδευόταν από τον Max, το βοηθό της στο πανεπιστήμιο, και ταξίδευαν προς τις ΗΠΑ για να δώσουν μια διάλεξη σε ένα συνέδριο και να συζητήσουν για την έκδοση ενός βιβλίου με έναν εκδότη. Και οι δύο ήταν ειδικευμένοι στο ποινικό δίκαιο, αλλά δεν τα χέρια τους δεν “πιάνανε”. Τέλος, αλλά όχι λιγότερο σημαντικοί, ήταν ο Marko και η φίλη του η Vicky, οι οποίοι ήταν μέλη του πληρώματος, και την τελευταία στιγμή, είχαν πάρει ότι μπορούσαν από την αποθήκη του πλοίου: κονσέρβες φαγητού, μπισκότα, λάδι και τηγάνια. Όλοι οι ναυαγοί είχαν κάποια χρήματα μαζί τους, αλλά ο λοστρόμος Marko είχε ένα μεγάλο χρηματικό ποσό, το οποίο είχε κλέψει από ένα διαμέρισμα στο τελευταίο λιμάνι που είχαν πάει.

Στο νησί υπήρχε ένα μικρό, παλιό υπόστεγο στην πλαγιά του λόφου πολύ κοντά στη θάλασσα. Είχε μόνο ένα δωμάτιο και μπορούσε να χρησιμεύσει ως πρωτόγονο καταφύγιο για δύο ή τρία άτομα.”

Τρίτο μέρος

“Οι ναυαγοί έπρεπε επίσης να αποφασίσουν τι θα γινόταν με τα τρόφιμα που είχε μαζί του ο λοστρόμος, και που δεν είχε πρόθεση να μοιραστεί. Στην πραγματικότητα, μοιράζοντάς τα θα περιορίζονταν οι δυνατότητες επιβίωσης για τον ίδιο και τη φίλη του.”

Τέταρτο μέρος

“Οι ναυαγοί αποφάσισαν ότι τα τρόφιμα έπρεπε να μοιραστούν, χωρίς καμία αποζημίωση. Ανάγκασαν τον Μάρκο να παραδώσει τις προμήθειές του επικαλούμενοι την αίσθηση της ηθικής υποχρέωσης. Μετά από μια εβδομάδα τα τρόφιμα τέλειωσαν και η μοναδική λύση ήταν να προμηθευτούν τροφή από τον ιδιοκτήτη της έπαυλης.”

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Ετερότητα και πλουραλισμός

Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί ειρηνικά;

3.1 Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί;

Πώς μπορεί η εκπαίδευση να βοηθήσει στην ανάπτυξη της ανεκτικότητας και της κατανόησης;

3.2 Γιατί οι άνθρωποι διαφωνούν;

Πού οφείλονται οι διαφορές;

3.3 Με ποιους τρόπους είναι διαφορετικοί οι άνθρωποι;

Πόσο διαφορετικές είναι οι ανάγκες τους;

3.4 Γιατί είναι σημαντικά τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Γιατί χρειαζόμαστε τη νομοθεσία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την προστασία των αδύναμων ατόμων;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Ετερότητα και πλουραλισμός

Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί ειρηνικά;

Αυτή η ενότητα εστιάζει σε τρεις βασικές έννοιες: διαφορετικότητα, πλουραλισμός και δημοκρατία. Εξετάζει τις σχέσεις ανάμεσά τους με στόχο να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν τις στάσεις και δεξιότητες που απαιτούνται ώστε να συμμετέχουν σε μια πλουραλιστική, δημοκρατική κοινωνία.

Ο πλουραλισμός/η πολυφωνία αναφέρεται σε ένα βασικό στοιχείο των σύγχρονων κοινωνιών, όπου υπάρχει ένα εύρος (αλλά δεν τις περιλαμβάνει όλες) θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων – η διαφορετικότητα – γίνεται αποδεκτή, σε ιδανικές κοινωνίες, από διαφορετικά πολιτικά κόμματα που μπορεί να είναι αντίθετα μεταξύ τους. Για παράδειγμα, άτομα που ανήκουν σε ριζοσπαστικά σοσιαλιστικά πολιτικά κόμματα προσπαθούν για μια κοινωνία τελείως ξένη προς τους πολίτες που ανήκουν στην δεξιά, καπιταλιστική παράταξη. Στις πλουραλιστικές κοινωνίες, η επίδραση πολλών παραδόσεων και αξιών, συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών πεποιθήσεων, έχει ατονήσει. Τα άτομα μπορούν, και πρέπει, να αποφασίσουν ποιες αξίες θέλουν να διατηρήσουν και πώς θέλουν να ζήσουν τη ζωή τους. Ως εκ τούτου, στις πλουραλιστικές κοινωνίες υπάρχει μια πρόκληση: τα άτομα απολαμβάνουν υψηλό βαθμό προσωπικής ελευθερίας, αλλά, πρέπει να αγωνιστούν για την διατραγμάτευση συμφωνίας και συμβιβασμού, στοιχεία απαραίτητα για την επιβίωση της κοινωνίας. Έτσι προκύπτει το ερώτημα ποιο πολιτικό σύστημα μπορεί να προσφέρει το καλύτερο πλαίσιο για την οργάνωση λήψης αποφάσεων σε μια ανοιχτή, πλουραλιστική κοινωνία.

Σε ένα αυταρχικό σύστημα – μονοκομματικό, θεοκρατικό ή δικτατορικό – αυτό το πρόβλημα λύνεται παρέχοντας σε έναν πταίτη (κόμμα ή ηγέτη) την εξουσία να αποφασίζει για όλα τα θέματα κοινού συμφέροντος. Με αυτή τη λύση αποφεύγεται η πρόκληση του πλουραλισμού – θυσιάζοντας την ελευθερία των ατόμων. Η δυναμική των συγκρούσεων των πλουραλιστικών κοινωνιών καταστέλλεται, αλλά το τίμημα είναι μεγάλο: πολλά προβλήματα δε λύνονται σωστά και δίκαια, καθώς δεν διατυπώνονται με σαφήνεια.

Σε ένα δημοκρατικό σύστημα, οι πολίτες βασικά συμφωνούν σε ένα σύνολο αρχών, σε διαδικασίες και δικαιώματα που τους επιτρέπουν να διαφωνούν για διάφορα θέματα, αλλά παράλληλα τους παρέχουν τα μέσα για να καταλήξουν σε συμφωνία χωρίς τη χρήση βίας. Με αυτή την έννοια, η δημοκρατία προωθεί την ειρήνη στις πλουραλιστικές κοινωνίες μάλλον εκπολιτίζοντας τις συγκρούσεις παρά καταστέλλοντάς τες. Το κοινό συμφέρον επιδιώκεται από κοινού, παρά καθορίζεται από ένα μόνο κόμμα. Η διαφωνία και η σύγκρουση είναι φυσιολογικές και όχι επιβλαβείς στον βαθμό που το καταστροφικό δυναμικό τους παραμένει υπό έλεγχο. Επομένως, στο δημοκρατικό πολίτευμα, παρέχονται στους πολίτες βασικά δικαιώματα όπως η ελευθερία της συνείδησης, των πεποιθήσεων και της έκφρασης. Όταν οι πολίτες χρησιμοποιούν αυτά τα δικαιώματα, προκαλούν διαφωνία και σύγκρουση, και πρέπει να διατραγματευτούν για μια λύση. Για να διασφαλιστεί η συμφωνία ως προς το πώς θα επιλυθούν οι συγκρούσεις, οι πολίτες των πλουραλιστικών κοινωνιών δεσμεύονται να τηρήσουν ένα κοινωνικό συμβόλαιο το οποίο έχει τεθεί στο πλαίσιο των κοινωνικών και πολιτικών συμβάσεων της εν λόγω κοινωνίας.

Ένα τέτοιο κοινωνικό συμβόλαιο περιλαμβάνει την αρχή της πλειοψηφίας. Για τις μειονοτικές ομάδες, το αρνητικό είναι ότι το δικό τους ριζοσπαστικό όραμα δεν μπορεί ποτέ να επιτευχθεί μέσω της κάλπης. Από την άλλη, αυτές οι κοινωνίες εγγυώνται το δικαίωμα των μειονοτήτων να συνεχίσουν νόμιμα τους σκοπούς τους χωρίς να παρεμποδίζονται από το κράτος. Έτσι, οι πλουραλιστικές δημοκρατίες ζουν με την πιθανότητα εκλογής ριζοσπαστικών κυβερνήσεων, των οποίων τα μέλη μπορούν να περιορίσουν τις δραστηριότητες των πολιτικών τους αντιπάλων. Για αυτό τον λόγο, είναι σημαντική η ύπαρξη νομοθεσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες στο σύνταγμα των δημοκρατικών χωρών.

Κάθε γενιά πρέπει να κατανοήσει αυτές τις περίπλοκες προκλήσεις των πλουραλιστικών κοινωνιών και πώς αντιμετωπίζονται σε μια δημοκρατική κοινωνία. Αυτό προϋποθέτει μια εκτίμηση του άγραφου κοινωνικού συμβολαίου που είναι απαραίτητο για την επιβίωση κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Η Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν και να αναπτύξουν τις στάσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται ώστε να γίνουν συμμετοχικοί πολίτες.

Διδάσκουμε περί ετερότητας και πλουραλισμού

Οι μαθητές που παρακολουθούν τα μαθήματα EDC πρέπει να κατανοήσουν τη φύση της κοινωνικής, πολιτικής, θρησκευτικής και φυλετικής ετερότητας. Πρέπει επίσης να κατανοήσουν την περίπλοκη φύση των προκλήσεων που προκύπτουν από μια τέτοια ετερότητα. Δεδομένου ότι η προκατάληψη οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη γνώσης και κατανόησης, η μισαλλοδοξία θα μπορούσε να μειωθεί μέσα από μια ορθολογική εξέταση των στάσεων υπό το φως της γνώσης και της ενσυναίσθησης.

Διδάσκουμε για την ετερότητα και τον πλουραλισμό

Οι μαθητές χρειάζονται, επίσης, να βιώσουν τη δημοκρατική συζήτηση για να μάθουν πώς να ασχοληθούν με αυτή. Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη πρέπει να εκμεταλλεύεται τις ευκαιρίες να ζητά από τους μαθητές να εκφράσουν την άποψή τους για ένα θέμα (ακόμα και ασήμαντο) και να την τεκμηριώνουν. Ακούοντας και αντιδρώντας στις απόψεις των άλλων για το ίδιο θέμα, οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες ανάλυσης και έκφρασης, καθώς επίσης και ανεκτικότητας προς την ηθική και πολιτική ετερότητα. Θα αποκτήσουν την ικανότητα να αποδέχονται καταστάσεις διαφωνίας και αμφισβήτησης, θα εκτιμήσουν την αναγκαιότητα του συμβιβασμού, και θα κατανοήσουν την διαφορά ανάμεσα σε ένα δίκαιο και σε έναν άδικο συμβιβασμό. Θα πρέπει να επικεντρωθούν σε κάποια θέματα και να μάθουν να σέβονται τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από τις απόψεις και τα ενδιαφέροντά τους.

Μέσα από την διαδικασία της δημοκρατικής συζήτησης, οι μαθητές θα κατανοήσουν ότι για έναν ανοιχτό και δίκαιο διάλογο απαιτούνται πράγματα όπως:

- όλοι οι συμμετέχοντες που μπορούν να συνεισφέρουν πρέπει να το κάνουν*
- η συνεισφορά του καθενός πρέπει να ακουστεί με σεβασμό*
- οι συμμετέχοντες μπορούν να επιπεθούν στα επιχειρήματα αλλά όχι στους αθρώπους*
- οι συμμετέχοντες πρέπει να λαμβάνουν μέρος σε έναν διάλογο έχοντας συνειδητοποιήσει ότι μπορεί να χρειαστεί να μεταβάλουν τις απόψεις τους*
- συζητήσεις με αντιμωλία, στις οποίες οι συμμετέχοντες εμμένουν στις θέσεις τους, είναι λιγότερο χρήσιμες από τις διερευνητικές συζητήσεις, όπου ο στόχος δεν είναι "η νίκη" αλλά "η κατανόηση του προβλήματος".

Αυτό δείχνει ότι στην EDC οι διαδικασίες έρευνας και συζήτησης είναι γενικά πιο σημαντικές από την απλή παράθεση της αλήθειας. Σε επίπεδο διδασκαλίας, αυτό συνεπάγεται ότι οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν δεξιότητες για να υποστηρίζουν τους μαθητές και όχι να κυριαρχήσουν σε αυτούς. Η έρευνα δείχνει ότι οι μαθητές μιλούν περισσότερο στην τάξη όταν οι εκπαιδευτικοί μιλούν λιγότερο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Ετερότητα και πλουραλισμός

Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί ειρηνικά;

Τίτλος μαθ/τος	Μαθησιακοί στόχοι	Εργασίες μαθητών	Υλικά	Μέθοδοι
Μάθημα 1: Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί;	<p>Εξετάζονται ζητήματα που προκύπτουν όταν κοινότητες με διαφορετικές αξίες και πεποιθήσεις προσπαθούν να ζήσουν μαζί ειρηνικά.</p> <p>Εξετάζεται ο ρόλος της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη κατανόησης μεταξύ ανθρώπων από διαφορετικές κουλτούρες.</p> <p>Εξετάζεται αν τα άτομα, από μόνα τους, μπορούν να επηρεάσουν την κοινωνία.</p>	<p>Οι μαθητές συζητούν ζητήματα που προκύπτουν από μια ιστορία. Εμπλέκονται σε κριτική σκέψη.</p> <p>Μοιράζονται ιδέες.</p> <p>Διερευνούν ένα θέμα μέσα από παιχνίδι ρόλων.</p>	Αντίγραφα από το φυλλάδιο μαθητή 3.1.	Συζήτηση. Κριτική σκέψη. Υπόθεση. Παιχνίδι ρόλων.
Μάθημα 2: Γιατί οι άνθρωποι διαφωνούν;	<p>Εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις σε σημαντικά ζητήματα.</p> <p>Αναπτύσσεται η ικανότητα συζήτησης σε θέματα αντιδικίας.</p> <p>Εξετάζονται οι αξίες που είναι απαραίτητες για να στηρίζουν τις δημοκρατικές κοινωνίες.</p>	<p>Οι μαθητές υπερασπίζονται τις απόψεις τους για μια σειρά ζητημάτων.</p> <p>Αναλύουν τις αιτίες διαφωνίας σε μια δημόσια αντιδικία.</p> <p>Εξετάζουν τις επιρροές που δέχονται στις αξίες τους.</p> <p>Αναπτύσσουν κατευθυντήριες γραμμές για να ενθαρρύνουν το σεβασμό στον πλουραλισμό και να διασφαλίσουν το σεβασμό και τον διάλογο για δημόσια θέματα.</p>	Μεγάλες ετικέτες για την “άσκηση τεσσάρων γωνιών».	Συζήτηση. Αναστοχασμός. Κριτική σκέψη. Συνεργατική επεξεργασία κανόνων.
Μάθημα 3: Με ποιους τρόπους είναι διαφορετικοί οι άνθρωποι;	<p>Εξετάζονται τα εμπόδια για ισότητα στην ευρύτερη κοινότητα.</p> <p>Προσδιορίζονται οι λόγοι για τους οποίους δεν έχουν όλοι οι άνθρωποι την ίδια πρόσβαση στην εκπαίδευση.</p> <p>Εξετάζεται ποιοι έχουν την ευθύνη για την άρση των εμποδίων σε θέματα ισότητας.</p>	<p>Οι μαθητές αναλύουν κριτικά μια υποθετική κατάσταση και τις βασικές έννοιες.</p> <p>Εφαρμόζουν βασικές αρχές για τις δικές τους κοινωνικές καταστάσεις.</p> <p>Συζητούν βασικά θέματα που τέθηκαν στο μάθημα. Κάνουν μια γραπτή εργασία.</p>	Αντίγραφα της ιστορίας. Αντίγραφα από το φυλλάδιο μαθητή 3.3.	Κριτική σκέψη. Συζήτηση. Ανάπτυξη γραπτών επιχειρημάτων.

Τίτλος μαθ/τος	Μαθησιακοί στόχοι	Εργασίες μαθητών	Υλικά	Μέθοδοι
Μάθημα 4: Γιατί είναι σημαντικά τα ανθρώπινα δικαιώματα;	Εξετάζονται τα ζητήματα που προκύπτουν όταν άνθρωποι με διαφορετικές αξίες και τρόπο ζωής προσπαθούν να ζήσουν μαζί. Εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους έχουν αναπτυχθεί οι διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως εκεί που τα άτομα και οι κοινότητες είναι ευάλωτα.	Οι μαθητές εμπλέκονται σε κριτική ανάλυση και ιεράρχηση καταστάσεων. Παιχνίδι ρόλων με συζήτηση αντιτιθέμενων μερών. Από το παιχνίδι ρόλων αναπτύσσονται βασικές αρχές οι οποίες συγκρίνονται με τομείς της ΕΣΔΑ. Οι μαθητές συγκρίνουν σενάρια με πραγματικά παραδείγματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα τους. Γίνονται παρουσιάσεις πάνω σε επιλεγμένους τομείς της ΕΣΔΑ.	Αντίγραφα του σεναρίου με τον νησί. Αντίγραφα των καρτών κατάστασης για κάθε ομάδα. Κατάλογος των βασικών στοιχείων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μεγάλα φύλλα χαρτιού και καλλιτεχνικών υλικών, που απαιτούνται, για την τελική παρουσίαση.	Κριτική σκέψη. Συζήτηση. Διαπραγμάτευση. Ομαδική παρουσίαση.

Μάθημα 1

**Πώς μπορούν οι ανθρωποί να ζουν μαζί;
Πώς μπορεί η εκπαίδευση να βοηθήσει στην ανάπτυξη της ανεκτικότητας και
της κατανόησης;¹³**

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές είναι ικανοί να: –εξετάσουν ζητήματα που προκύπτουν όταν κοινότητες με διαφορετικές αξίες και πεποιθήσεις προσπαθούν να ζήσουν ειρηνικά μαζί* –εξετάσουν τον ρόλο της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη κατανόησης ανάμεσα σε ανθρώπους από διαφορετικές κουλτούρες –εξετάσουν αν τα άτομα, από μόνα τους, μπορούν να επηρεάσουν την κοινωνία.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές συζητούν ζητήματα που προκύπτουν από μια ιστορία. Εμπλέκονται σε κριτική σκέψη. Μοιράζονται ιδέες. Διερευνούν ένα θέμα μέσα από παιχνίδι ρόλων.
Υλικά	Αντίγραφα από το φυλλάδιο μαθητή 3.1.
Μέθοδοι	Συζήτηση. Κριτική σκέψη. Υπόθεση. Παιχνίδι ρόλων.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια εισαγωγή στους στόχους του μαθήματος και διαβάζει την ιστορία “Το σχολείο στην άκρη του δάσους” (φυλλάδιο μαθητή 3.1).

Οι μαθητές κάθονται σε σχήμα κύκλου και καλούνται να πουν τι τους έκανε εντύπωση ή τι βρήκαν ενδιαφέρον στην ιστορία και γιατί. Τους δίνονται δύο λεπτά για να μιλήσουν σε ζεύγη πριν μοιραστούν τις απόψεις τους με όλη την ομάδα.

Γίνεται υπενθύμιση ότι σε μια “διερευνητική” συζήτηση ο στόχος είναι η διάχυση ιδεών και η από κοινού επεξεργασία τους. Δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις.

Κατόπιν ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει: “Άς σκεφτούμε όσους περισσότερους ανθρώπους μπορούμε που θα ήθελαν να κάψουν το σχολείο (παραδείγματα: κάποια από τα παιδιά, μερικοί από τους γονείς, ένα μέλος της κοινότητας, όπως ένας ιερέας). Τι κίνητρο μπορεί να είχαν; Ποιος κερδίζει και ποιος χάνει αν το σχολείο δεν ξαναφτιαχτεί; (Για παράδειγμα, αν οι μαθητές δεν χρειάζεται να πάνε στο σχολείο, αυτό είναι κέρδος ή απώλεια για αυτούς;)”

Αυτό μπορεί να γίνει με τη μορφή ενός πίνακα, όπως παρακάτω:

13. Βασισμένο σε μάθημα του Citizenship Foundation, Λονδίνο.

Όνομα	Κέρδη	Απώλειες
Μαθητές		
Γονείς		
Ιερέας		
Κοινότητα		
Άλλος;		

Ο/η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τώρα τους μαθητές να επικεντρωθούν στον ρόλο του δασκάλου μέσα στην ιστορία. Αρχικά, ένα γενικό ερώτημα – “Ποια είναι η άποψή σας για τον δάσκαλο;” – ζητά από τους μαθητές να καταθέσουν τις ιδέες τους. Άλλα ερωτήματα θα μπορούσαν να είναι:

- Ήταν ένας ανόητος, ένας ιδεαλιστής, ή ήταν θαρραλέος;
- Τον θαυμάζετε ή τον περιφρονείτε για αυτό που προσπάθησε να κάνει;
- Ποια νομίζετε ότι ήταν τα κίνητρά του;
- Από πού νομίζετε ότι προέρχονται οι κοινωνικές αξίες του;
- Τι πρέπει να κάνει τώρα και γιατί; (Να προσπαθήσει πάλι ή να παραιτηθεί;)
- Αν ήσασταν μαθητής σε αυτό το σχολείο, τι θα θέλατε να κάνει ο/η εκπαιδευτικός;

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός βοηθά τους μαθητές να συνδέσουν τα ζητήματα της ιστορίας με την δική τους κοινότητα. Πιθανές ερωτήσεις μπορεί να είναι:

- Σκεφτείτε το μέρος που ζείτε.
- Νομίζετε ότι υπάρχουν άνθρωποι σαν αυτό τον δάσκαλο;
- Είναι πιθανό να μπορούν τα άτομα μόνα τους να διαφοροποιήσουν την κοινωνία; Σκεφτείτε παραδείγματα.

Άλλα σημαντικά ζητήματα που προκύπτουν από την ιστορία είναι:

- Νομίζετε ότι η ειρήνη μεταξύ των δύο λαών θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της κοινής εκπαίδευσης των παιδιών;
- Ποια προβλήματα αντιμετωπίζει το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί όταν οι μαθητές έχουν διαφορετικές αξίες και διαφορετική θρησκεία; Πώς μπορούν να λυθούν;
- Το μάθημα μπορεί να συμπληρωθεί με ένα παιχνίδι ρόλων. Φανταστείτε ότι πριν καεί το σχολείο, κάποιοι γονείς των παιδιών της πεδιάδας είχαν κάνει παράπονα στον δάσκαλο. Είχαν πει:

“Υπάρχουν στο σχολείο περισσότερα παιδιά από την πεδιάδα παρά από το δάσος, γι' αυτό νομίζουμε ότι δεν πρέπει τα παιδιά μας να διδάσκονται τη θρησκεία των ανθρώπων του δάσους. Θα μπορούσε να τους στρέψει ενάντια στους δικούς τους ανθρώπους.”

Στον/στην εκπαιδευτικό δεν αρέσει αυτό. Σε ζευγάρια, κάνουν συζητήσεις ανάμεσα σε έναν γονέα και τον δάσκαλο. Γίνεται παρουσίαση στην τάξη.

Μάθημα 2

Γιατί οι άνθρωποι διαφωνούν; Πού οφείλονται οι διαφορές;

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές είναι ικανοί να εξετάσουν τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις σε σημαντικά ζητήματα. Οι μαθητές είναι ικανοί να συζητήσουν αμφιλεγόμενα θέματα. Οι μαθητές είναι ικανοί να εξετάζουν τις αξίες που είναι απαραίτητες για να στηρίζουν τις δημοκρατικές κοινωνίες.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές υπερασπίζονται τις απόψεις τους για μια σειρά ζητημάτων. Οι μαθητές αναλύουν τις αιτίες διαφωνίας για θέματα που αφορούν στα «κοινά». Οι μαθητές εξετάζουν τις επιρροές που δέχονται στις αξίες τους. Αναπτύσσουν κατευθυντήριες γραμμές για να ενθαρρύνουν τον σεβασμό στον πλουραλισμό και να διασφαλίσουν τον σεβασμό και τον διάλογο για θέματα που αφορούν στα «κοινά».
Υλικά	Μεγάλες επικέτες για την “άσκηση τεσσάρων γωνιών”.
Μέθοδοι	Συζήτηση. Αναστοχασμός. Κριτική σκέψη. Συνεργατική επεξεργασία κανόνων.

Βασική έννοια

Πλουραλισμός: Ο πλουραλισμός υπάρχει σε κοινωνίες όπου δεν έχουν ένα σύνολο επίσημων συμφερόντων, αξιών ή πεποιθήσεων. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία της συνείδησης, της θρησκείας και της έκφρασης. Η εξαίρεση είναι ότι απόψεις που απειλούν την ελευθερία πίστης των άλλων, είναι ενάντια στον νόμο και δεν είναι ανεκτές. Κατάσταση η οποία δεν δέχεται καμία θρησκεία ή δέχεται μόνο μία, δεν είναι πλουραλιστική.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να εξετάσουν τις παρακάτω αντικρουόμενες δηλώσεις:

Συμφωνείτε ή διαφωνείτε;

- Είναι λάθος να τρώμε τα ζώα.
- Αν ένας μαθητής είναι θετικός στον ίο HIV δεν πρέπει να βρίσκεται στην ίδια τάξη με υγιή παιδιά.
- Οι ειρηνιστές δεν πρέπει να υποχρεώνονται να συμμετέχουν στις ένοπλες δυνάμεις.
- Η θανατική πτοινή πρέπει να απαγορευθεί.
- Η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι.
- Παιδιά κάτω από τα 14 δεν επιτρέπεται να εργάζονται.
- Το κάπτνισμα πρέπει να απαγορεύεται σε δημόσια κτίρια.
- Οι άνθρωποι πρέπει να πληρώνουν περισσότερους φόρους.
- Η ελευθερία λόγου δεν είναι κάτι καλό.

Σε κάθε γωνία της τάξης υπάρχει η ακόλουθη επισήμανση:

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ κάθετα
-----------------	---------	---------	----------------

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει τις δηλώσεις και ζητά από τους μαθητές να μετακινηθούν προς κάποια γωνία, ανάλογα με την άποψή τους σε κάθε θέμα. Αν δεν μπορούν να αποφασίσουν, παραμένουν εκεί που βρίσκονται.

Αφού οι μαθητές έχουν πάρει τις θέσεις τους, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από ένα άτομο από κάθε γωνία να αιτιολογήσει την επιλογή του. Σε αυτό το επίπεδο, δε γίνεται συζήτηση. Μετά, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές που πιθανόν άλλαξαν γνώμη, να μετακινηθούν ανάλογα.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές που δεν άλλαξαν γνώμη να εξηγήσουν γιατί δεν μπορούν να αποφασίσουν. Θα πρέπει να γράψουν τους λόγους της αναποφασιστικότητας (για παράδειγμα, μπορεί να χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες, θεωρούν ότι δεν υπάρχει σαφήνεια, κρίνουν ότι τα επιχειρήματα είναι διφορούμενα, κ.λπ.).

Η άσκηση επαναλαμβάνεται τρεις ή τέσσερις φορές με διαφορετικές δηλώσεις. Σε κάθε περίπτωση, ο/η εκπαιδευτικός δεν πρέπει να ασχοληθεί τόσο με τη συζήτηση του θέματος, αλλά με τους λόγους που οδηγούν σε διαφορετικές απόψεις.

Σε συζήτηση στην ολομέλεια, ο/η εκπαιδευτικός τονίζει ότι τα ίδια ζητήματα προκάλεσαν διαφορετικές απαντήσεις. Στη συνέχεια, κάνει μια εισαγωγή στην έννοια του πλουραλισμού και θέτει τις ακόλουθες ερωτήσεις, εξηγώντας ότι μπορούν να βοηθήσουν στην κατανόηση ύπαρξης του πλουραλισμού:

- Ξανασκεφτείτε τα ερωτήματα που εξετάσαμε. Ποιο προκαλεί έντονα συναισθήματα; Γιατί;
- Από πού αντλούμε τις ιδέες, τις αξίες και τις πεποιθήσεις μας; (Αυτό θα βοηθήσει τους μαθητές να δουν ότι οι ιδέες μας σχετικά με αμφιλεγόμενα ζητήματα μπορούν να προέρχονται από διαφορετικές πηγές).

Κατόπιν, ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τους μαθητές σε ποιο βαθμό πιστεύουν ότι επηρεάζονται από τα παρακάτω:

- Ιδέες των γονέων*
- σκέψεις των φίλων*
- θρησκεία ή κουλτούρα*
- μέσα επικοινωνίας, π.χ. εφημερίδες, TV, διαδίκτυο*
- εκπαιδευτικοί*
- την προσωπικότητά τους.

Μετά οι μαθητές εργάζονται ατομικά και τακτοποιούν τα στοιχεία με σειρά σπουδαιότητας σε σχήμα πυραμίδας, τοποθετώντας το πιο σημαντικό στην κορυφή:

στοιχείο

στοιχείο στοιχείο

στοιχείο στοιχείο στοιχείο

Ζητείται από τους μαθητές να συγκρίνουν ανά ζεύγη τις πυραμίδες τους. Ποιους παράγοντες θεωρεί το σύνολο της τάξης πιο σημαντικούς; Αυτό μπορεί να αποκαλυφθεί σταθμίζοντας τα στοιχεία ως εξής: δώστε στα στοιχεία της πρώτης σειράς έξι πόντους, στα στοιχεία της μεσαίας σειράς τέσσερις πόντους, και στα στοιχεία της τελευταίας δύο πόντους. Οι μαθητές σε ομάδες των τεσσάρων, υπολογίζουν το σύνολο των πόντων κάθε στοιχείου. Συγκρίνουν τα ευρήματα της κάθε ομάδας. Ήταν οι ίδιοι παράγοντες στην κορυφή της λίστας;

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι ο πλουραλισμός αναπτύσσεται σε μια ελεύθερη και ανοιχτή κοινωνία. Ωστόσο, καμία κοινωνία δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς ένα ελάχιστο επίπεδο κοινής συμφωνίας μεταξύ των μελών της. Ζητά από τους μαθητές να απαριθμήσουν μερικές αξίες ή κανόνες που νομίζουν ότι θα βοηθούσαν να ξεπεραστούν οι αποκλίσεις ή τα συμφέροντα. Οι μαθητές θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να προτείνουν τα εξής:

- Σεβόμαστε την άποψη των άλλων.
- Προσπαθούμε να βάλουμε τον εαυτό μας στη θέση του άλλου.
- Θυμόμαστε ότι η συζήτηση είναι καλύτερη από τη διαμάχη.
- Προσπαθούμε να μην είμαστε προσβλητικοί.
- Δίνουμε στους άλλους την ευκαιρία να εκφράσουν τη γνώμη τους.

Αν οι άνθρωποι δεν μπορούν να συμφωνήσουν, ενδέχεται να χρειαστεί ψηφοφορία για να πάρουν αποφάσεις.

Μάθημα 3

**Με ποιους τρόπους είναι διαφορετικοί οι άνθρωποι;
Πόσο διαφορετικές είναι οι ανάγκες τους;**

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές είναι ικανοί να: – εντοπίσουν τους λόγους για τους οποίους δεν έχουν όλοι πρόσβαση στην εκπαίδευση" – εξετάσουν τα εμπόδια για ισότητα στην ευρύτερη κοινότητα" – εξετάσουν ποιος έχει την ευθύνη για την άρση των εμποδίων για ισότητα.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές αναλύουν κριτικά μια υποθετική κατάσταση και τις βασικές της έννοιες. Εφαρμόζουν βασικές αρχές για τις δικές τους κοινωνικές καταστάσεις. Συζητούν βασικά θέματα που τέθηκαν στο μάθημα. Κάνουν μια γραπτή εργασία.
Υλικά	Αντίγραφα της ιστορίας.
Μέθοδοι	Κριτική σκέψη. Συζήτηση. Ανάπτυξη ενός γραπτού επιχειρήματος.

Εννοιολογική μάθηση

Ετερότητα: Η ετερότητα δεν υπάρχει μόνο σε σχέση με την εθνικότητα ή την ιθαγένεια. Υπάρχουν πολλά άλλα είδη διαφορών που κάνουν τους ανθρώπους να ξεχωρίζουν και τα οποία μπορούν να προκαλέσουν σοβαρές κοινωνικές διαφορές, ειδικά όταν η πλειονότητα ή αυτοί που κατέχουν την εξουσία και διαθέτουν επιρροή δεν κάνουν τίποτα, από έλλειψη κατανόησης ή συμπόνιας.

Ισότητα: Υπάρχουν δύο βασικά είδη ισότητας – η ισότητα των ευκαιριών και η ισότητα του αποτελέσματος. Είναι πιθανό να έχει κάποιος ίσες ευκαιρίες (να πάει στο σχολείο, για παράδειγμα) αλλά αν κάποια εμπόδια (όπως η αναπτηρία) δεν ξεπεραστούν, αυτή η ευκαιρία χάνεται. Η ισότητα του αποτελέσματος αποσκοπεί στην εκπαίδευση κάθε παιδιού, ανεξαρτήτως της αναπτηρίας του.

Διάκριση: Η άδικη αντιμετώπιση λόγω φυλής, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας, πεποιθήσεων, κ.λπ.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει την ιστορία (φυλλάδιο μαθητή 3.2). Αυτή η ιστορία ασχολείται με περίπλοκα ζητήματα, τα οποία μπορεί να διαφύγουν της προσοχής των μαθητών αν η ιστορία δε μελετηθεί προσεκτικά. Για περισσότερη βοήθεια, ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές το φυλλάδιο 3.3 και εξηγεί την εργασία.

Οι μαθητές εργάζονται σε ζευγάρια για να εντοπίσουν όσο περισσότερα προβλήματα μπορούν από αυτά που αντιμετώπιζε το προσωπικό του Hope College. Τα καταγράφουν στην αντίστοιχη στήλη του φυλλαδίου ("Προβλήματα"). Στη συνέχεια προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης ("Λύσεις") και στην τρίτη στήλη ("Αρμοδιότητες") προσθέτουν ποιος κατά τη γνώμη τους είναι αρμόδιος για την εφαρμογή της λύσης. Η τελευταία στήλη μπορεί να συμπληρωθεί αργότερα.

Οι μαθητές παρουσιάζουν, συγκρίνουν και συζητούν τα αποτελέσματα. Για καλύτερη παρουσίαση, κάποιοι μαθητές μπορούν να ετοιμάσουν ένα πίνακα με την ίδια δομή όπως αυτή του φυλλαδίου. Αν υπάρχει προβολέας παρουσίασης, το φυλλάδιο μπορεί να παρουσιαστεί και ως διαφάνεια.

Συζήτηση στην τάξη

Οι μαθητές μπορεί να θέσουν κάποιες από τις παρακάτω ερωτήσεις, ή να τεθούν από τον/την εκπαιδευτικό:

- Νομίζετε ότι ο κύριος στόχος της διευθύντριας να αντιμετωπίσει όλους τους μαθητές ισότιμα επιτεύχθηκε;
- Πιστεύετε ότι η διευθύντρια έπρεπε να σεβαστεί τις αξίες των προσφύγων γονέων και να φροντίσει να εκπαιδεύονται χωριστά τα αγόρια από τα κορίτσια; Σκεφτείτε επιχειρήματα και για τις δύο πλευρές.
- Θα ήταν καλύτερα αν οι πρόσφυγες μαθητές εκπαιδεύονταν χωριστά από τα υπόλοιπα παιδιά; Αναφέρετε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε προσέγγισης, λαμβάνοντας υπόψη βασικά τους μαθητές αλλά και την ευρύτερη κοινότητα.

Από το να συζητηθούν όλες οι ερωτήσεις, είναι προτιμότερο να εξεταστεί σε βάθος μια ερώτηση. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι, σε μια πλουραλιστική κοινωνία, οι διαφορετικές ανάγκες των ανθρώπων μπορεί να οδηγήσουν και σε σύγκρουση. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να επιλύονται οι συγκρούσεις δίνοντας την δέουσα προσοχή στα άτομα και τις ομάδες (βλ. Ενότητα 4 για περισσότερες λεπτομέρειες στην επίλυση συγκρούσεων). Σε αυτή την περίπτωση, το σχολείο μπορεί να θεωρηθεί ως μια μικρο-κοινωνία στην οποία οι νεαροί πολίτες αντιμετωπίζουν τα ίδια είδη προβλημάτων που υπάρχουν και στην κοινωνία.

Σε αυτή την υπόθεση υπάρχουν σημαντικά ζητήματα τα οποία αξίζει να μελετηθούν σε βάθος. Για πιο εκτεταμένη μελέτη, είναι αναγκαίο ένα επιπλέον μάθημα. Είναι θέμα του/της εκπαιδευτικού να επιλέξει ορισμένες πτυχές του θέματος, ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Πόσο διαφορετικές είναι οι εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών;

Τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να απαντήσουν οι μαθητές είναι πώς μπορούν αυτά τα προβλήματα να αντιμετωπιστούν ή αν κάποια μπορούν να αγνοηθούν από το σχολείο (αν ναι, γιατί).

Αυτές οι ερωτήσεις μπορούν να απαντηθούν με δύο τρόπους: πρώτον, εξετάζοντας ποιες ανάγκες επηρεάζονται από την επίλυση ή αγνόηση αυτών των προβλημάτων, και δεύτερον, εντοπίζοντας ποια προβλήματα μπορούν να επιλυθούν από τη σχολική κοινότητα.

Ακολουθώντας την πρώτη οδό, οι μαθητές θα κατανοήσουν καλύτερα τις ιδιαίτερες ανάγκες των προσφύγων (και ντόπιων) εξετάζοντας την παρακάτω ερώτηση: “Ποια ανθρώπινα δικαιώματα – ή δικαιώματα των παιδιών – έχουν αμφισβητηθεί για τα παιδιά των προσφύγων;”

Ακολουθούν μερικές κατηγορίες εκπαιδευτικών αναγκών. Οι μαθητές πρέπει να βρουν παραδείγματα μέσα από την ιστορία, και να τα γράψουν στην τέταρτη στήλη του φυλλαδίου:

- συναισθηματικές*
- μαθησιακές*
- θρησκευτικές*
- πολιτισμικές*
- γλωσσικές*

- σωματικές.

Για κάθε κατηγορία, οι μαθητές πρέπει να παρουσιάσουν και δικά τους παραδείγματα.

Η ευθύνη και τα όριά της

Τα ειδικά θέματα που τίθενται στην ιστορία πρέπει να οδηγήσουν σε μια πιο γενικευμένη συζήτηση για τα ίσα δικαιώματα και την εκπαίδευση.

Πόσο εύκολο είναι να παρέχεται σε κάθε παιδί σύμφωνα με τις ανάγκες του, η καλύτερη εκπαίδευση; Τι μπορεί να κάνει το σχολείο, και ποια προβλήματα χρειάζονται εξωτερική υποστήριξη όπως, για παράδειγμα, οικονομική ενίσχυση από τη σχολική επιπροπή;

Εδώ, οι μαθητές ακολουθούν τον δεύτερο δρόμο, και η ανάλυση αυτή οδηγεί σε μια σημαντική ανακάλυψη – τυπικά, τα περίπλοκα προβλήματα δεν λύνονται με μια μόνο κίνηση, που σε αυτή την περίπτωση, για παράδειγμα, σημαίνει επέκταση του σχολείου, πρόσληψη ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού, κλπ. Τέτοια μέτρα εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης θα ήταν ιδιαίτερα επιθυμητά, αλλά εξαρτώνται από πολιτικές αποφάσεις (πώς κατανέμονται τα χρήματα των φορολογούμενων, για παράδειγμα) και αποφασίζονται από άλλους φορείς (δημοτικό συμβούλιο ή υπουργείο παιδείας). Οι άνθρωποι που μόνο σκέφτονται τη λήψη τέτοιων ριζοσπαστικών μέτρων μπορεί, στην πραγματικότητα, να μην κάνουν τίποτα, εκτός από το να ρίχνουν το φταίξιμο στους άλλους. Από την άλλη πλευρά, τα πράγματα μπορούν να βελτιωθούν με τη λήψη μικρών μέτρων, σε αυτή την περίπτωση, την ενασχόληση με εκείνους τους τομείς του προβλήματος που η διευθύντρια, ο εκπαιδευτικός, οι μαθητές ή οι γονείς θα μπορούσαν να αλλάξουν αύριο – αν το ήθελαν, ή αν μπορούσαν να συμφωνήσουν.

Αυτό είναι που κάνει την τρίτη στήλη του φυλλαδίου σημαντική. Ποιος είναι αρμόδιος, αυτό σημαίνει, ποιος έχει την δύναμη να αλλάξει κάτι; Οι μαθητές μπορούν να συζητήσουν αν τα μικρά βήματα – οι βελτιώσεις που μπορούν να γίνουν στη σχολική κοινότητα – είναι αρκετά, και αν υπάρχουν περιορισμοί. Μπορούν, επίσης, να εξετάσουν έναν συνδυασμό μικρών, βραχυπρόθεσμων βημάτων και μεγαλύτερων βημάτων που απαιτούν χρόνο.

Εδώ πάλι, “το σχολείο είναι ζωή”, μια μικρο-κοινωνία. Η συζήτηση για στρατηγικές βελτίωσης του σχολείου κάνει τους μαθητές να σκέφτονται πάνω σε θέματα λήψης πολιτικών αποφάσεων και στρατηγικού σχεδιασμού.

Το σχολείο είναι ζωή

Οι μαθητές μπορούν να συγκρίνουν το Hope College με την κατάσταση στο δικό τους σχολείο χρησιμοποιώντας την παρακάτω ιδέα.

“Στο δικό σου σχολείο, ποια εκπαιδευτικά προβλήματα αντιμετωπίζουν κάποιοι μαθητές; Ποιος έχει την ευθύνη για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών (για παράδειγμα, η κυβέρνηση, ο/η διευθυντής/ρια, το προσωπικό ή οι μαθητές);”

Αυτό το ζήτημα μπορεί να αντιμετωπιστεί με διαφορετικές μεθόδους. Μπορεί να είναι το θέμα σε μια συζήτηση σε ολομέλεια, μπορεί να πάρει τη μορφή συνέντευξης, ή να συνδεθεί με ένα project για τη σχολική εφημερίδα (βλ. Ενότητα 5).

Γραπτή εργασία

Κατά την διαδικασία οργάνωσης της διδασκαλίας και μάθησης, είναι σημαντικό να επιβεβαιωθεί ότι οι μαθητές έχουν κατανοήσει και μπορούν να εφαρμόσουν ό,τι έχουν μάθει. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι η σύνδεση μιας συζήτησης με μια γραπτή εργασία. Έτσι δίνεται σε όλους τους μαθητές η ευκαιρία να σκεφτούν όλα τα ζητήματα που έχουν συζητηθεί στην ολομέλεια, και μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τους πιο αργούς και εσωστρεφείς μαθητές, που συχνά παραμένουν σιωπηλοί σε μια συζήτηση αν και έχουν πολλά να πουν.

Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να αποφασίσει ποιο θέμα ταιριάζει καλύτερα στο επίπεδο στοχασμού και κατανόησης των μαθητών. Μπορεί να είναι αρκετό για αυτούς να επαναλάβουν τη συζήτηση και να κάνουν κριτική. Σε μια πιο απαιτητική άσκηση, οι μαθητές μπορούν να αναφερθούν στα ανθρώπινα δικαιώματα και/ή σε θέματα κοινωνικής ανισότητας, για παράδειγμα:

“Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού αναφέρουν ότι είναι υποχρέωση των κυβερνήσεων να παρέχουν εκπαίδευση σε κάθε παιδί.

- Εξηγείστε αν νομίζετε ότι το σχολείο εκπληρώνει την υποχρέωση αυτή.
- Τι χρειάζεται για να δώσουμε στα παιδιά την εκπαίδευση που τους αξίζει;
- Ποιος πιστεύετε ότι είναι υπεύθυνος για να συμβεί αυτό;
- Ποιοι άλλοι τομείς της ζωής πλήττονται ως αποτέλεσμα των κοινωνικών ανισοτήτων;
- Συζητείστε.”

**Προτεινόμενα αποτελέσματα συζήτησης ολομέλειας (πίνακας σεμιναρίου,
συμπληρωμένα φυλλάδια)**
Βοήθεια για το Hope College

Προβλήματα	Λύσεις	Αρμοδιότητες	Εκπαιδευτικές ανάγκες
(1) Παιδιά πρόσφυγες			
Γλωσσικά προβλήματα	Ειδικά μαθήματα	Διευθυντής Τοπικό Συμβούλιο	Γλωσσικές
Αγόρι που δε μιλά	Θεραπεία, ειδική εκπαίδευση	Συμβουλή: διευθυντής/ρια, εκπαιδευτικός	Γλωσσικές, συναισθηματικές
Κορίτσι που δεν περπατά	Ιατρική περίθαλψη Ειδική εκπαίδευση Συμβουλευτική γονέων		Σωματικές
(2) Πρόσφυγες και ντόπιοι μαθητές			
Εκφοβισμός, πείραγμα Συμμορία Απειλές Διαμάχη, τραυματισμός αγοριού	Συζήτηση στην τάξη Κανόνες διεξαγωγής Μαθητές ως επιτηρητές	Εκπαιδευτικοί Μαθητές Γονείς	Συναισθηματικές Κοινωνικές Στάσεις και αξίες
(3) Εκπαιδευτικοί			
Δεν μπορούν να φροντίσουν τους πρόσφυγες και ντόπιους μαθητές	Μικρότερες τάξεις Τάξεις σε βάρδιες Περισσότεροι εκπαιδευτικοί	Τοπικό συμβούλιο	Μαθησιακές Γλωσσικές Πολιτισμικές Θρησκευτικές
(4) Γονείς			
Θέλουν χωριστές τάξεις για αγόρια και κορίτσια	“Οχι”; “OK”;	;	Πολιτισμικές Θρησκευτικές

Μάθημα 4

Γιατί είναι σημαντικά τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Γιατί χρειαζόμαστε τη νομοθεσία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την προστασία των αδύναμων ατόμων;¹⁴

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές είναι ικανοί να εξετάσουν: – θέματα που προκύπτουν όταν άτομα με διαφορετικές αξίες και τρόπο ζωής προσπαθούν να ζήσουν μαζί ¹⁴ – τους λόγους για τους οποίους έχουν αναπτυχθεί τα επίσημα διεθνή νομικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως εκεί που τα άτομα και οι κοινότητες είναι ευάλωτα.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές: – εμπλέκονται σε κριτική ανάλυση και ιεράρχηση καταστάσεων ¹⁴ – συζητούν σε παιχνίδι ρόλων ανάμεσα σε αντιπιθέμενα μέρη ¹⁴ – αναπτύσσονται από το παιχνίδι ρόλων βασικές αρχές οι οποίες συγκρίνονται με τομείς της ΕΣΔΑ ¹⁴ – συγκρίνουν το σενάριο με πραγματικά παραδείγματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη χώρα τους ¹⁴ – κάνουν παρουσιάσεις πάνω σε επιλεγμένους τομείς της ΕΣΔΑ.
Υλικά	Αντίγραφα του σεναρίου του νησιού (φυλλάδιο μαθητή 3.4). Αντίγραφα των καρτών κατάστασης για κάθε ομάδα (φυλλάδιο μαθητή 3.5). Βασικά στοιχεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (φυλλάδιο μαθητή 3.6). Μεγάλα φύλλα χαρτιού και καλλιτεχνικών υλικών, που απαιτούνται, για την τελική παρουσίαση.
Μέθοδοι	Κριτική σκέψη. Συζήτηση. Διαπραγμάτευση. Ομαδική παρουσίαση.

Γενικές πληροφορίες

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έγινε για να προστατέψει θεμελιώδη δικαιώματα των ανθρώπων, για παράδειγμα το δικαίωμα στη ζωή, τη θρησκευτική ελευθερία ή την ίση αντιμετώπιση από τον νόμο, που καταπατούνταν. Όλες οι κυβερνήσεις-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης συμφώνησαν να τηρήσουν τα άρθρα της Σύμβασης. Κάθε χώρα πρέπει να υποβάλει έκθεση προς την διεθνή κοινότητα για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κάθε πολίτης μπορεί να προσφεύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εάν πιστεύει ότι η χώρα της οποίας είναι υπήκοος του αρνείται τα ανθρώπινα δικαιώματά του. Μία χώρα μπορεί, επίσης, να υποβάλει καταγγελία εναντίον άλλης χώρας για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά αυτό δεν συμβαίνει πολύ συχνά.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ακολουθεί κατά πόδας την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η οποία υιοθετήθηκε μετά τις γενοκτονίες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

14. Βασισμένο σε μάθημα του Citizenship Foundation, Λονδίνο.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει τις “κάρτες ρόλων” (φυλλάδιο μαθητή 3.4) ως εισαγωγή στο σενάριο για τις δύο ομάδες που συμμετέχουν στο παιχνίδι ρόλων. Αρχικά, περιγράφει το νησί, πιθανόν με τη βιόθεια ενός χάρτη, και μετά τους νησιώτες, που έχουν ζήσει εκεί για γενιές.

Στη συνέχεια, λέει ότι μια άλλη ομάδα έφτασε εκεί και θέλει να εγκατασταθεί στο νησί. Αυτοί είναι πολύ διαφορετικοί από τους νησιώτες. Ο/η εκπαιδευτικός περιγράφει τους εποίκους και τον τρόπο ζωής τους και στη συνέχεια χωρίζει την τάξη στα δύο. Οι μισοί θα παίξουν τους νησιώτες και οι άλλοι μισοί τους εποίκους. Υπάρχουν δύο πιθανοί τρόποι συζήτησης αυτών των θεμάτων (βλ. μεθόδους 1 και 2 παρακάτω). Σε τάξεις που έχουν συνηθίσει στο παιχνίδι ρόλων, χρησιμοποιείται η μέθοδος 1. Σε τάξεις που είναι συνηθισμένες σε πιο τυπικούς τρόπους εργασίας, χρησιμοποιείται η μέθοδος 2.

Μέθοδος 1: παιχνίδι ρόλων

Οι μαθητές εργάζονται σε ζευγάρια. Ο ένας παίρνει τον ρόλο του νησιώτη και ο άλλος του εποίκου. Ο καθένας από τη μεριά του εξετάζει την κατάσταση που περιγράφεται στις μικρές κάρτες. Αρχίζουν διαπραγματεύσεις (υποτίθεται ότι η γλώσσα δεν αποτελεί εμπόδιο). Θα πρέπει να προσπαθήσουν να συμφωνήσουν σε:

- α) Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματά τους;
- β) Σε τι στοχεύουν με τις διαπραγματεύσεις;

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα ζεύγη των νησιώτων και τα ζεύγη των εποίκων να καθίσουν μαζί. Το παιχνίδι ρόλων θα συνεχίσει με μια συνάντηση των δύο μερών σε μια προσπάθεια να επιτευχθεί συμφωνία και να τεθούν κατευθυντήριες γραμμές για το μέλλον.

Γίνεται υπενθύμιση στις δύο ομάδες πριν αρχίσουν συζητήσεις ότι οι νησιώτες δεν μπορούν να είναι απόλυτα ικανοποιημένοι μέχρι οι έποικοι να φύγουν από το νησί, γιατί ολόκληρος ο τρόπος ζωής τους μπορεί να απειληθεί. Από την άλλη πλευρά, οι έποικοι αγάπησαν αυτό το μέρος και μπορεί να είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν βία για να μείνουν εκεί.

Ζητιέται από κάθε ομάδα τεσσάρων μαθητών να συμφωνήσουν για πρώτη φορά για τα πιο σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ομάδες και να ασχοληθούν μαζί τους, με σειρά προτεραιότητας, εργαζόμενοι από το πιο σοβαρό προς το λιγότερο σοβαρό, σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια.

Μέθοδος 2: καθοδηγούμενη συζήτηση

Ιδανικά αυτή η άσκηση γίνεται με παιχνίδι ρόλων, αλλά μπορεί να γίνει και με μαθητές που δεν είναι συνηθισμένοι σε αυτό. Η μισή τάξη θα εξετάσει τις περιπτώσεις από την άποψη των νησιώτων και η άλλη μισή από εκείνη των εποίκων. Κάθε κατάσταση περιγράφεται από δύο οπτικές γωνίες. Δουλεύοντας ανά ζεύγη, οι μαθητές αποφασίζουν ποια είναι τα πιο σοβαρά ζητήματα και προσπαθούν να σκεφτούν τον καλύτερο τρόπο για την επίλυση κάθε ζητήματος. Επισημαίνεται ότι υπάρχει ένας «ιδανικός» ή «δίκαιος» τρόπος για την επίλυση κάθε προβλήματος, αλλά η πραγματικότητα (και η ιστορία) υποδηλώνει ότι συνήθως δεν υπάρχει ισορροπία εξουσίας.

Ο/η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τη συζήτηση, λαμβάνοντας μία όψη του προβλήματος και, στη συνέχεια, ζητώντας από την άλλη ομάδα να παραθέσει τις δικές της απόψεις. Ο/η εκπαιδευτικός προσπαθεί να μεσολαβήσει για να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των δύο ομάδων. Η συζήτηση καθοδηγείται από ένα ζεύγος από κάθε πλευρά, το οποίο μιλάει στους υπόλοιπους για το πρόβλημα όπως το βλέπει. Μια παραλλαγή αυτής της μεθόδου είναι να συζητήσουν τα ζευγάρια την κάθε κατάσταση.

Απολογισμός των μεθόδων 1 και 2

Οι μαθητές ενημερώνονται ανακεφαλαιωτικά για τις καταστάσεις που συζήτησαν χρησιμοποιώντας τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Οι διαπραγματεύσεις ήταν σκληρές ή όχι; Γιατί;
- Πέτυχε η κάθε ομάδα αυτό που επιδίωκε με τις διαπραγματεύσεις;
- Γιατί η ομάδα βγήκε κερδισμένη από τις διαπραγματεύσεις; Γιατί;
- Μήπως μια ομάδα έχει περισσότερα ηθικά δικαιώματα από την άλλη;
- Γιοι μπορεί να είναι το μέλλον για τις δυο ομάδες στο νησί;
- Τι θα μπορούσε να αποτρέψει την κυριαρχία της μιας εκ των δυο ομάδων;
- Καταρτίστε έναν κατάλογο με κανόνες και αρχές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν τις δύο ομάδες να συνυπάρχουν ειρηνικά στο νησί. Συγκρίνετε αυτή τη λίστα με βασικά στοιχεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. φυλλάδιο μαθητή 3.6). Ποια από αυτά τα άρθρα θα μπορούσαν να βοηθήσουν ανθρώπους όπως οι νησιώτες να μη χάσουν τη γη τους, τον τρόπο ζωής τους και τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους;

Ο/η εκπαιδευτικός επισημαίνει ότι αυτό έχει συμβεί πολλές φορές στην ιστορία, για παράδειγμα, όταν Βρετανοί αποίκησαν την Αυστραλία ή Ευρωπαίοι αποίκησαν τη Βόρεια και Νότια Αμερική. Εκείνη την εποχή, δεν υπήρχε διεθνής νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα και πολλές πράξεις που έλαβαν χώρα παραβίαζαν τα ανθρώπινα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών. Παρόμοιες καταστάσεις εξακολουθούν να συμβαίνουν ακόμη και σήμερα. Για παράδειγμα, Νοτιοαφρικανικές φυλές στερούνται τη γη τους, επειδή διεθνείς εταιρείες κάνουν εξορύξεις ή υλοτομία.

Γιορτάζοντας τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Ως τελευταία άσκηση αυτής της ενότητας, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές (σε ομάδες) να επιλέξουν ένα από τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση, και που έχει ήδη συζητηθεί. Στη συνέχεια, οι μαθητές κάνουν ένα πανό με αυτό το δικαίωμα και ετοιμάζουν μια παρουσίαση για τη σημασία του. Μερικοί μαθητές μπορούν να παρουσιάσουν σκηνές που παίχτηκαν στο παιχνίδι ρόλων. Αυτά μπορούν να παρουσιαστούν σε επίπεδο τμήματος, τάξης ή και ολόκληρου του σχολείου. Με αυτό τον τρόπο, μπορεί να γίνει ένα project, αν υπάρχει ενδιαφέρον από τους μαθητές και το επιτρέπει ο χρόνος. Δείτε το μάθημα 4 της Ενότητας 5 (ΜΜΕ) σχετικά με τον σχεδιασμό ενός τέτοιου project.

Φυλλάδιο μαθητή 3.1

Το σχολείο στην άκρη του δάσους

Υπήρχε κάποτε μια κοινότητα ανθρώπων που ζούσε σε πυκνά δάση στην πλευρά μιας οροσειράς. Ήταν θρησκευόμενοι άνθρωποι που ανέτρεφαν τα παιδιά τους με αυστηρούς κανόνες λατρείας προς τους θεούς τους. Σύμφωνα με τη θρησκεία τους, δεν υπήρχαν διαφορές ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες.

Ανάμεσα στα βουνά και το άκρο της χώρας βρισκόταν μια τεράστια πεδινή έκταση. Μια άλλη κοινότητα ανθρώπων ζούσε στην πεδιάδα. Δεν είχαν καμία θρησκεία, αλλά εργάζονταν σκληρά και βοηθούσαν ο ένας τον άλλο. Ήταν άγριοι πολεμιστές και οι άντρες ήταν το κυρίαρχο φύλο. Οι γυναίκες ήταν σεβαστές, αλλά δεν μπορούσαν να γίνουν ηγέτες.

Οι άνθρωποι του δάσους δεν είχαν τίποτα κοινό με τους ανθρώπους της πεδιάδας. Ανάμεσά τους υπήρχε μίσος και φόβος. Μερικές φορές είχαν πολεμήσει μεταξύ τους.

Μια μέρα ένας νεαρός άνδρας έφτασε στην άκρη του δάσους. Ανακοίνωσε ότι ήθελε να χτίσει ένα σχολείο εκεί, ώστε να εκπαιδεύονται μαζί τα παιδιά των δύο κοινοτήτων, και έτσι να υπάρξει ειρήνη ανάμεσα στους δύο λαούς.

Σύντομα, χτίστηκε ένα απλό ξύλινο κτίριο και ήρθε η μέρα που ο εκπαιδευτικός άνοιξε το σχολείο για πρώτη φορά. Μερικά παιδιά από τις δύο κοινότητες πήγαν για να δουν πώς ήταν. Οι γονείς και οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων παρακολούθησαν με αγωνία.

Στην αρχή, υπήρχαν προβλήματα μεταξύ των παιδιών. Βρίζονταν μεταξύ τους και οι τσακωμοί ήταν συχνοί. Άλλα τα παιδιά άρχισαν να βλέπουν ότι άξιζε να πηγαίνουν στο σχολείο και σταδιακά τα πράγματα βελτιώνονταν. Ο εκπαιδευτικός ήταν αυστηρός αλλά δίκαιος, και αντιμετώπιζε όλους τους μαθητές ισότιμα. Σεβόταν τους διαφορετικούς τρόπους ζωής των μαθητών του και προσάρμοζε τη διδασκαλία του ανάλογα.

Όλο και περισσότερα παιδιά άρχισαν να πηγαίνουν στο σχολείο στην άκρη του δάσους.

Ωστόσο, γρήγορα έγινε σαφές ότι τα περισσότερα παιδιά που παρακολουθούσαν το σχολείο ήταν από την πεδιάδα. Τα παιδιά από το δάσος αποτελούσαν μόνο το ένα τέταρτο των μαθητών. Ο εκπαιδευτικός μίλησε στους γονείς και των δύο πλευρών για να τους ενθαρρύνει και να τους καθησυχάσει.

Ένα πρωί όμως, ο εκπαιδευτικός βρήκε το σχολείο καμένο ολοσχερώς.

(Βασισμένο σε μια ιστορία Ted Huddleston του Citizenship Foundation)

Φυλλάδιο μαθητή 3.2 Η ελπίδα ανήκει σε όλους

Η διευθύντρια του Hope College ήταν μια γενναιόδωρη και καλή γυναίκα. Πίστευε ακράδαντα στη σημασία της εκπαίδευσης. “Ο καθένας αξίζει ένα καλό ξεκίνημα στη ζωή,” συνήθιζε να λέει στο προσωπικό. “Δεν θέλω κανένας να έχει πιο ευνοϊκή αντιμετώπιση από τους άλλους σε αυτό το σχολείο. Αυτό δεν θα ήταν δίκαιο”.

Μια μέρα, μια ομάδα προσφύγων μαθητών έφτασε στο σχολείο. Οι οικογένειες τους είχαν έρθει από μια γειτονική χώρα λόγω πολεμικών συγκρούσεων. Η διευθύντρια είπε στο προσωπικό:

“Αυτά τα άτυχα παιδιά έχουν χάσει τα πάντα. Καλωσορίστε τα στις τάξεις σας. Πρέπει να υποφέρουν όσο γίνεται λιγότερο. Ο πόλεμος δεν ήταν δικό τους λάθος”.

Το προσωπικό συμφώνησε. Τα παιδιά μπήκαν σε τάξεις ανάλογα με την ηλικία τους. Οι περισσότεροι από τους πρόσφυγες μαθητές ήταν μόνοι τους στις τάξεις, αλλά σε μια τάξη υπήρξε μια ομάδα τεσσάρων αγοριών προσφύγων.

Σύντομα το προσωπικό διαπίστωσε ότι υπήρχαν δυσκολίες στη συνεκπαίδευση των προσφύγων με τους άλλους μαθητές. Ένας ένας, πήγαιναν στην διευθύντρια να παραπονεθούν. “Η προσφυγοπούλα στην τάξη μου δε μιλάει τη γλώσσα μας”, είπε μια εκπαιδευτικός. “Δεν έχω χρόνο να της μεταφράζω συνέχεια. Μου παίρνει πολύ χρόνο. Αυτό είναι εις βάρος των άλλων μαθητών”. “Ο πρόσφυγας στην τάξη μου δε μιλάει με κανέναν”, παρατήρησε ένας άλλος εκπαιδευτικός. “Ισως είναι πληγωμένος από τον πόλεμο. Ή μπορεί να έχει μαθησιακές δυσκολίες. Τι να κάνω;”. Ένας άλλος εκπαιδευτικός είπε, “Έχω μια μαθήτρια που είναι τραυματισμένη και δεν μπορεί να περπατήσει. Δεν μπορεί να πάρει μέρος σε καμιά φυσική δραστηριότητα ούτε να ανέβει τις σκάλες για το εργαστήρι φυσικών επιστημών.”

Στη συνέχεια άρχισαν να εμφανίζονται και άλλα προβλήματα. Στην διάρκεια του μεσημεριανού φαγητού, παρατηρήθηκαν φαινόμενα εκφοβισμού και πειράγματα. Μερικά παιδιά τους έλεγαν προσβλητικά λόγια και τους ζητούσαν να επιστρέψουν πίσω στον τόπο τους.

Τα τέσσερα αγόρια που ήταν στην ίδια τάξη έκαναν μια συμμορία για να προστατευτούν. Μια μέρα, υπήρξε μια διαμάχη ανάμεσα σε ένα από αυτά και ένα ντόπιο αγόρι. Ο πρόσφυγας χτύπησε τον αντίπαλό του πολύ άσχημα. Το προσωπικό είπε ότι θα έπρεπε να αποβληθεί από το σχολείο, αλλά η διευθύντρια αναρωτήθηκε αν αυτό θα ήταν δίκαιο, δεδομένου τι είχε περάσει αυτό το αγόρι. Το προσωπικό είπε:

“Εχουμε προσπαθήσει πολύ, αλλά τα παιδιά μας υποφέρουν. Δεν μπορούμε να διδάξουμε αυτά τα παιδιά και τους ντόπιους μαθητές μαζί”.

Λίγο μετά, οι γονείς των προσφύγων μαθητών ζήτησαν να δουν την διευθύντρια. Είπαν:

“Δεν μας αρέσει που τα αγόρια και τα κορίτσια αθλούνται μαζί. Αυτό είναι αντίθετο με τη θρησκεία και τον πολιτισμό μας”.

Η διευθύντρια άρχισε να χάνει την υπομονή της. Ήξερε ότι ήταν ένα δύσκολο πρόβλημα, αλλά μέσα της πίστευε ότι δεν έπρεπε να χαθεί η ελπίδα.

Φυλλάδιο μαθητή 3.3
Βοήθεια για το κολλέγιο Hope

Προβλήματα	Λύσεις		
(1) Παιδιά πρόσφυγες			
(2) Πρόσφυγες και ντόπιοι μαθητές			
(3) Εκπαιδευτικοί			
(4) Γονείς			

Φυλλάδιο μαθητή 3.4

Οι νησιώτες και οι έποικοι (κάρτες ρόλων)

Ομάδα 1: Οι νησιώτες

Είστε μια ομάδα νησιωτών. Η παρουσία σας σε αυτό το νησί πάει πίσω εκατοντάδες χρόνια. Οι πρόγονοί σας έχουν θαφτεί σε ιερούς τόπους των βουνών και πιστεύεται ότι το πνεύμα τους βρίσκεται ακόμα εκεί.

Ακολουθείτε έναν απλοϊκό τρόπο ζωής. Οι γυναίκες ασχολούνται με τα παιδιά και οι άντρες με το κυνήγι και τη συλλογή τροφής από την πλούσια βλάστηση. Όλοι πιστεύουν ότι πρέπει να προστατεύουν τη φύση και να την αφήσουν άθικτη για την επόμενη γενιά. Τα όπλα σας είναι ακόντια, τόξα, βέλη και παγίδες ζώων.

Η θρησκεία σας βασίζεται στη λατρεία της φύσης και ο πολιτισμός σας στη σημασία της κοινότητας. Όταν η τροφή είναι λίγη, όλοι τη μοιράζονται και εργάζονται ο ένας για τον άλλο. Όταν το φαγητό είναι άφθονο, οι άνθρωποι συγκεντρώνονται και τραγουδούν, χορεύουν και λένε ιστορίες. Η γραφή δεν είναι αναγκαία.

Έχετε πολύ λίγους νόμους. Ο αρχηγός της φυλής φτιάχνει νέους όταν είναι απαραίτητο. Έχει, επίσης, την δικαιοδοσία να επιλύει διαφωνίες μεταξύ των μελών της κοινότητας.

Ομάδα 2: Οι έποικοι

Είστε με μια ομάδα ανθρώπων που έφτασαν από την Ευρώπη για να βρουν έναν νέο τρόπο ζωής για τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Θέλετε να βρείτε κάποια από τα νέα μέρη που ανακαλύφθηκαν στην άλλη πλευρά του κόσμου. Ελπίζετε να εγκατασταθείτε εκεί, να φτιάξετε σπίτια και αγροκτήματα και να ευημερήσετε.

Παίρνετε μαζί σας εργαλεία για όργωμα και όπλα για κυνήγι. Ο πολιτισμός σας βασίζεται στην εκπαίδευση και τη σκληρή δουλειά. Ο καθένας έχει ως στόχο την ευημερία και την άνετη ζωή. Δεν έχετε μια θρησκεία αλλά πιστεύετε ότι οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να ακολουθούν την πίστη τους.

Θέλετε οι αποφάσεις να λαμβάνονται δημοκρατικά στη νέα σας κοινότητα. Αφήσατε πίσω μια κοινωνία στην οποία υπήρχε μια μερίδα ατόμων με εξουσία και με ανισότητες στην κατανομή του πλούτου. Θέλετε στη νέα κοινωνία που θα φτιάξετε όλοι οι άνθρωποι να είναι ίσοι και να έχουν τις ίδιες πιθανότητες να πετύχουν.

Φυλλάδιο μαθητή 3.5

Κάρτες κατάστασης: οι νησιώτες

Κοιτάξτε τις ακόλουθες καταστάσεις και αποφασίστε ομαδικά τι νομίζετε ότι πρέπει να γίνει.

Νησιώτες	Έποικοι
1N Νέοι φράχτες Μερικοί έποικοι έκαναν φράχτες στα σπίτια τους, σε σημεία που συνήθιζαν να περνούν τα κοπάδια. Έχετε ρίξει κάποιους από αυτούς.	1E Νέοι φράχτες Οι νησιώτες γκρέμισαν κάποιους από τους φράχτες που φτιάχτησαν για να κρατάτε τα ζώα που έχετε πιάσει.
2N Ο καταπατητής Ένας νησιώτης καταπατώντας μια περιφραγμένη περιοχή πυροβολήθηκε από τους νησιώτες και σκοτώθηκε.	2E Ο καταπατητής Οι νησιώτες καταπάτησαν τις εκτάσεις που περιφράζανταν για τα ζώα. Έγινε μια προειδοποίηση και μετά πυροβολισμός.
3N Ένας μικτός γάμος Ένας από τους νησιώτες ερωτεύτηκε μια έποικη. Θέλουν να παντρευτούν και να ζήσουν σε μια από τις κοινότητες των εποίκων. Η οικογένεια του άντρα είναι πολύ χαρούμενη για αυτό.	3E Ένας μικτός γάμος Μια από τις εποίκους ερωτεύτηκε ένα νησιώτη. Θέλουν να παντρευτούν και να ζήσουν σε μια από τις κοινότητες των εποίκων. Μερικοί έποικοι είναι δυσαρεστημένοι με αυτό.
4N Ιεροί τόποι Μερικοί έποικοι σκάβουν για ορυκτά στα βουνά που πιστεύετε ότι ζει το πνεύμα των προγόνων σας. Αυτοί οι τόποι είναι ιεροί για σας. Για να τους προστατεύσετε, επιτεθήκατε σε κάποιους από αυτούς που έσκαβαν.	4E Ιεροί τόποι Ανακαλύψατε πολύτιμα ορυκτά στα βουνά, τα οποία μπορείτε να πουλήσετε σε εμπόρους στην πατρίδα σας. Οι νησιώτες θεωρούν τα βουνά ιερά, που κατά τη γνώμη σας είναι δεισιδαιμονία. Επιτέθηκαν σε αυτούς που έσκαβαν.
5N Εκπαίδευση Κάποιοι έποικοι έφτιαξαν ένα σχολείο και κάλεσαν τα παιδιά σας να έρθουν να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν.	5E Εκπαίδευση Κάποιοι έποικοι έφτιαξαν ένα σχολείο. Προσκλήθηκαν οι νησιώτες να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο.

Φυλλάδιο μαθητή 3.6

Βασικά στοιχεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁵

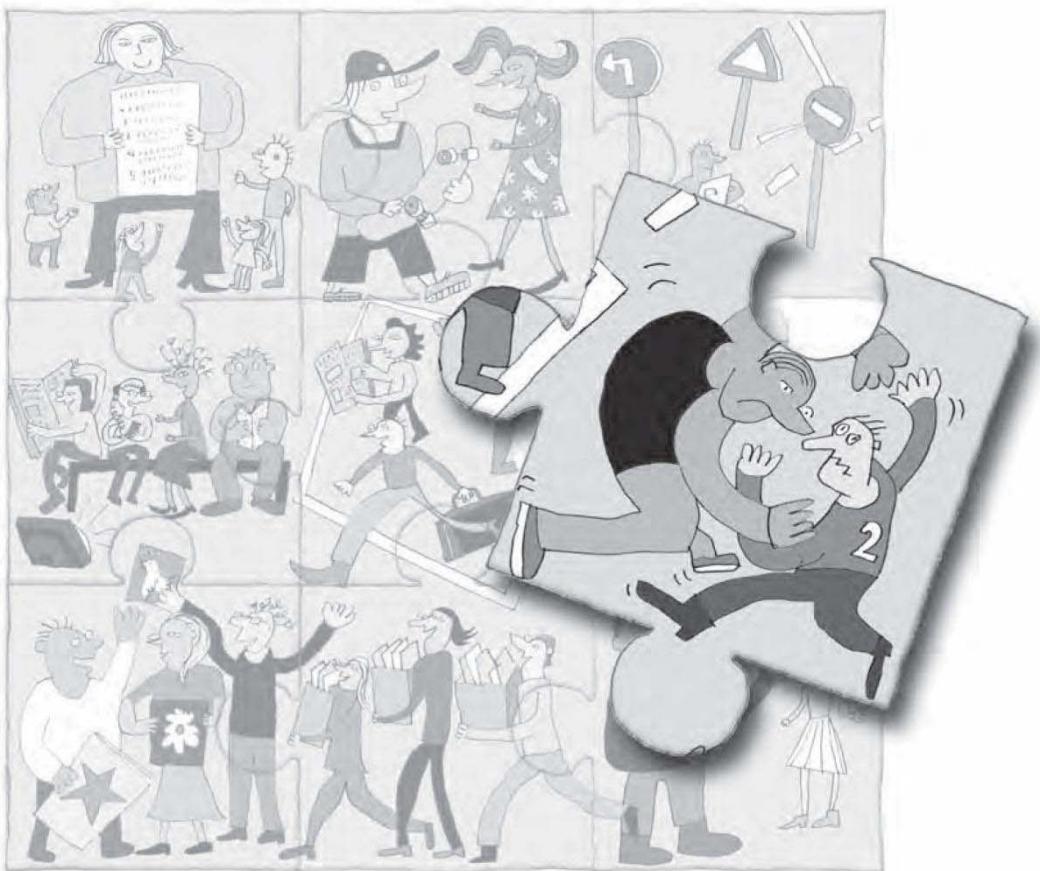
1. Δικαίωμα στη ζωή.
2. Ελευθερία από βασανιστήρια.
3. Απελευθέρωση από δουλεία.
4. Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια.
5. Δικαίωμα σε δίκαιη δίκη.
6. Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σε περιπτώσεις παραβίασης δικαιώματος.
7. Ελευθερία απέναντι στις διακρίσεις^{*} δικαίωμα στην ισότητα.
8. Δικαίωμα της αναγνώρισης ως πρόσωπο ενώπιον του νόμου^{*} δικαίωμα στην ιθαγένεια.
9. Δικαίωμα για ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.
10. Δικαίωμα στον γάμο.
11. Δικαίωμα στην απόκτηση περιουσίας.
12. Δικαίωμα στην ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων.
13. Δικαίωμα στο άσυλο.
14. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκευτική ελευθερία.
15. Ελευθερία της έκφρασης.
16. Ελευθερία συνάθροισης και συνεταιρισμού.
17. Δικαίωμα στο φαγητό, το νερό και τη στέγαση.
18. Δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη.
19. Δικαίωμα στην εκπαίδευση.
20. Δικαίωμα στην εργασία.
21. Δικαίωμα στην ξεκούραση και την αναψυχή.
22. Δικαίωμα στην κοινωνική προστασία.
23. Δικαίωμα στην πολιτική συμμετοχή.
24. Δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή.
25. Απαγόρευση της καταστρατήγησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
26. Δικαίωμα σε μια κοινωνική τάξη που αναγνωρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα.
27. Υποχρεώσεις και καθήκοντα του ατόμου.

15. Η λίστα είναι βασισμένη στο βιβλίο δασκάλου της Ενότητας 5, "Δικαιώματα, ελευθερίες και υποχρεώσεις".

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Σύγκρουση

Τι κάνουμε όταν διαφωνούμε;

4.1 Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί;

Πώς αντιμετωπίζουμε σοβαρές διαφωνίες;

4.2 Εφαρμόζουμε την προσέγγιση των έξι βημάτων

Πώς μπορούμε να αποφύγουμε να συγκρουστούμε με τον γείτονά μας;

4.3 Αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα

Σύγκρουση μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τώρα τι γίνεται;

4.4 Χρήση βίας

Είναι η χρήση βίας αποδεκτή σε κάποιες περιπτώσεις;

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Σύγκρουση

Τι κάνουμε όταν διαφωνούμε;

Η έννοια της ειρήνης έχει μια σημαντική πολιτισμική διάσταση. Παραδοσιακά, στους πολιτισμούς της Άπω Ανατολής, η ειρήνη συνδέεται περισσότερο με τον εσωτερικό κόσμο (ειρήνη στο μυαλό ή στην καρδιά μας), ενώ στον δυτικό κόσμο, η ειρήνη δεν έχει σχέση με το άτομο (έλλειψη πολέμου ή βίαιης σύγκρουσης). Στην Ινδία, για παράδειγμα, η λέξη για την ειρήνη είναι "shanti", που συνεπάγεται την τέλεια τάξη του νου ή την ειρήνη του μυαλού. Ο Γκάντι βάσισε τη φιλοσοφία και τη στρατηγική του σε μια έννοια που καλείται "Ahimsa", και γενικά σημαίνει "αποχή από ό, τι είναι επιβλαβές". Είχε πει, "στην κυριολεξία, Ahimsa σημαίνει μη-βία. Άλλα για μένα έχει πολύ υψηλότερο, απείρως υψηλότερο νόημα. Σημαίνει ότι δεν μπορείς να προσβάλεις κανέναν" δεν μπορείς να κάνεις άσχημες σκέψεις ακόμα και γι' αυτούς που θεωρείς εχθρούς σου. Κάποιος που ακολουθεί αυτό το δόγμα, δεν έχει εχθρούς". Στην παράδοση των Μάγια, η ειρήνη αναφέρεται στην έννοια του ευζείν και συνδέεται με την ιδέα μιας τέλειας ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων πτυχών της ζωής μας.¹⁶

Ως "θετική ειρήνη" περιγράφεται μια κατάσταση στην οποία η συλλογική θέληση κατευθύνεται προς την προώθηση της ειρήνης και την άρση των εμποδίων για ειρήνη. Περιλαμβάνει μια δέσμευση για κοινωνική δικαιοσύνη, θεωρώντας ότι η ειρήνη είναι απουσία φόβου, βίας και πολέμου. Περιλαμβάνει την δέσμευση για τη μη βίαιη επίλυση των συγκρούσεων και επιδιώκει να ενθαρρύνει τα άτομα και τις ομάδες έτσι ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τα κοινωνικά προβλήματα με εποικοδομητικό τρόπο. Για τους εκπαιδευτές της EDC, σημαίνει επίσης την προώθηση των δημοκρατικών διαδικασιών στην τάξη, την αντιμετώπιση ζητημάτων άσκησης εξουσίας ή κατάχρησης εξουσίας, καθώς και την διαρκή επιδίωξη ανάπτυξης δεξιοτήτων ακρόασης και εποικοδομητικού διαλόγου, καθώς και μια δέσμευση για την επίλυση συγκρούσεων.¹⁷

Είναι φυσιολογική η βία; Πολλοί άνθρωποι είναι πεπεισμένοι ότι τα ανθρώπινα όντα είναι εκ φύσεως βίαια, και κατά συνέπεια δεν μπορούμε να αποφύγουμε τους πολέμους, τις συγκρούσεις και γενικά τη βία στη ζωή μας και στις κοινωνίες μας. Άλλοι ειδικοί σε αυτό τον τομέα ισχυρίζονται ότι είναι αναπόφευκτο να σκεφτόμαστε, να αισθανόμαστε και να ενεργούμε βίαια. Η Διακήρυξη της Σεβίλλης για τη Βία, που εκπονήθηκε το 1986 από μια ομάδα λογίων και επιστημόνων από πολλές χώρες, το παραθέτει τα εξής:

1. Είναι επιστημονικά αναληθές να ισχυριζόμαστε ότι έχουμε κληρονομήσει από τους προγόνους μας την τάση να κάνουμε πόλεμο (...) Οι εχθροπραξίες είναι ανθρώπινο φαινόμενο που δεν υπάρχει σε άλλα ζώα (...).
2. Υπάρχουν πολιτισμοί που δεν έχουν εμπλακεί σε πόλεμο εδώ και αιώνες και υπάρχουν άλλοι οι οποίοι έχουν, κατά καιρούς, εμπλακεί σε πόλεμο συχνά (...).
3. Είναι επιστημονικά αναληθές να ισχυριζόμαστε ότι ο πόλεμος ή άλλες μορφές βίαιης συμπεριφοράς είναι γενετικά προγραμματισμένα στην ανθρώπινη φύση (...).
4. Είναι επιστημονικά αναληθές να ισχυριζόμαστε ότι τα ανθρώπινα όντα έχουν 'βίαιο εγκέφαλο' (...) το πώς ενεργούμε καθορίζεται από τον τρόπο που έχουμε ανατραφεί και κοινωνικοποιηθεί (...)."

Οι περισσότεροι από εμάς ενεργούμε επιθετικά και βίαια ανάλογα με το περιβάλλον μας. Μαθαίνουμε να σκεφτόμαστε, να αισθανόμαστε και να ενεργούμε επιθετικά και σε μερικές περιπτώσεις βίαια. Όπου κι αν ζούμε, βιώνουμε μια κοινωνική και πολιτισμική κατάσταση που μας αναγκάζει να διαβάζουμε για την βία, να βλέπουμε βία και να ακούμε για τη βία σχεδόν συνέχεια. Τα τηλεοπτικά προγράμματα, οι διαφημίσεις, οι εφημερίδες, τα βιντεοπαιχνίδια και η βιομηχανία του κινηματογράφου και της μουσικής συμβάλλουν πολύ σε αυτή την κατάσταση. Πριν φτάσει στην εφηβεία, ένα παιδί έχει δει εκατοντάδες σκηνές βίας και δολοφονίας παρακολουθώντας τηλεόραση. Οι σύγχρονες κοινωνίες μας, συνειδητά ή όχι, δεν

16. Κείμενο από το "COMPASS, a manual for human rights education with young people", Council of Europe, Strasbourg 2002, σελ. 376ff.

17. Από το "A glossary of terms for education for democratic citizenship", Karen O'Shea, Council of Europe, DGIV/EDU/CIT (2003) 29.

απολογούνται για τη βία. Η βία αντιμετωπίζεται ως θετική αξία. Στους περισσότερους πολιτισμούς, η άρνηση της βίας και η αποφυγή της σωματικής βίας ή της αντιπαράθεσης εκλαμβάνεται ως αδυναμία, ιδιαίτερα για τους άντρες, που από νεαρή ηλικία δέχονται μεγάλη πίεση από τους συνομηλίκους.¹⁸

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στο φυλλάδιο δασκάλου στο τέλος αυτής της ενότητας.

Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Μέσα από αυτή τη σειρά μαθημάτων οι μαθητές πρόκειται:

- να αποκτήσουν βαθύτερη γνώση των μηχανισμών μιας σύγκρουσης*
- να αυξήσουν τις ικανότητές τους ως προς τη μη βίαιη επίλυση συγκρούσεων*
- να βελτιώσουν την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν τις συγκρούσεις του περιβάλλοντός τους*
- να βελτιώσουν την ικανότητά τους να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις και τις ανάγκες όλων όσων εμπλέκονται σε μια σύγκρουση*
- να είναι πιο υποψιασμένοι ως προς τις αντιφάσεις ανάμεσα στα ανθρώπινα δικαιώματα*
- να αυξήσουν την κριτική τους σκέψη σχετικά με τη χρήση της βίας*
- να είναι πιο “εφευρητικοί” ως προς το πως να αντιμετωπίζουν τη βία την οποία ενδέχεται να αντιμετωπίζουν προσωπικά*
- να ενθαρρυνθούν για να προσεγγίζουν τις συγκρούσεις με μη βίαιο τρόπο.

18. Κείμενο από το “COMPASS, a manual for human rights education with young people”, Council of Europe. Strasbourg 2002, σελ.380.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Σύγκρουση

Τι κάνουμε όταν διαφωνούμε;

Τίτλος μαθ/τος	Μαθησιακοί στόχοι	Εργασίες μαθητών	Υλικά	Μέθοδοι
Μάθημα 1: Επίλυση συγκρούσεων	Εισαγωγή σε μια προσέγγιση έξι βημάτων για την επίλυση συγκρούσεων.	Ανάλυση μιας σύγκρουσης* εύρεση λύσης.	Φυλλάδιο μαθητή 4.1	Εργασία σε μικρές ομάδες.
Μάθημα 2: Εφαρμογή της προσέγγισης των έξι βημάτων	Μαθαίνουμε πώς εφαρμόζεται η προσέγγιση των έξι βημάτων.	Ανάλυση μιας σύγκρουσης* εύρεση λύσης.	Φυλλάδιο μαθητή 4.1 Φυλλάδιο μαθητή 4.2	Εργασία σε μικρές ομάδες.
Μάθημα 3: Αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα	Μαθαίνουμε να αναγνωρίζουμε και να αναλύουμε καταστάσεις με αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα.	Ανάλυση μια κατάστασης που υπάρχουν αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα.	Φυλλάδιο μαθητή 4.3 Φυλλάδιο μαθητή 5.2	Εργασία σε μικρές ομάδες. Κριτική σκέψη.
Μάθημα 4: Χρήση βίας	Ανάπτυξη κριτικής σκέψης σχετικά με την αποδοχή της χρήσης βίας και την προσωπική συμπεριφορά.	Αναστοχασμός σχετικά με την αποδοχή της χρήσης βίας και την ατομική συμπεριφορά.	Φυλλάδιο μαθητή 4.4	Εργασία σε μικρές ομάδες. Κριτική σκέψη.

Μάθημα 1

Επίλυση σύγκρουσης

Πώς αντιμετωπίζουμε σοβαρές διαφωνίες;

Μαθησιακός στόχος	Εισαγωγή σε μια προσέγγιση έξι βημάτων για την επίλυση συγκρούσεων.
Εργασίες μαθητών	Ανάλυση μιας σύγκρουσης* εύρεση λύσεων.
Υλικά	Φύλλα χαρτιού ή τετράδια και μολύβια. Φυλλάδιο μαθητή 4.1.
Μέθοδοι	Ολόκληρη η τάξη και προαιρετικά εργασία σε ζευγάρια.

Εννοιολογική μάθηση

Οι συγκρούσεις είναι μέρος της καθημερινής ζωής. Δεν πρέπει να θεωρούνται αρνητικά γεγονότα, αλλά συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ ατόμων ή ομάδων. Στην πολιτική, οι συγκρούσεις αποτελούν σημαντικό μέρος του δημοσίου διαλόγου. Μόνο μέσα από ανοιχτή σύγκρουση και αναζήτηση συμβιβασμού μπορούν να εισακουστούν και να ολοκληρωθούν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες. Η επίλυση σύγκρουσης (αναζητώντας συμβιβασμό) είναι μια δεξιότητα που μαθαίνεται. Αυτός είναι ο στόχος του παρόντος μαθήματος.

Είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να γνωρίζει το νόημα των ακόλουθων περιγραφών επίλυσης συγκρούσεων που εμφανίζονται σε αυτό το μάθημα.

Νίκη-νίκη: περιγράφει μια κατάσταση στην οποία και τα δύο μέρη ωφελούνται με τον ίδιο τρόπο από τη λύση και αισθάνονται ότι πέτυχαν αυτό που επιδίωκαν. Αυτή είναι ιδανική κατάσταση επίλυσης σύγκρουσης, δεδομένου ότι εξασφαλίζει ότι η σύγκρουση δεν θα ξαναεμφανιστεί.

Νίκη-ήττα ή ήττα -νίκη: αυτή η κατάσταση περιγράφει επίλυση στην οποία το ένα μέρος έχει χάσει και το άλλο έχει κερδίσει. Σε αυτή την κατάσταση η σύγκρουση συνήθως ξαναεμφανίζεται, δεδομένου ότι δεν υπάρχει όφελος για τον ηττημένο.

Ήττα-ήττα: Σε αυτή την περίπτωση κανένα μέρος δεν έχει όφελος από την επίλυση. Σε αυτή την κατάσταση η σύγκρουση εξαφανίζεται προσωρινά αλλά είναι πολύ πιθανό να ξαναεμφανιστεί.

Το μάθημα

Στην αρχή του μαθήματος ο/η εκπαιδευτικός γράφει στην αριστερή μεριά του πίνακα τη λέξη “ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ”. Ζητιέται από τους μαθητές να γράψουν σε ένα φύλλο χαρτί εκφράσεις και λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό και συνδέονται με τη λέξη “σύγκρουση”.

Το ίδιο γίνεται και με τη λέξη “ΕΙΡΦΗΝΗ”, την οποία ο/η εκπαιδευτικός γράφει στη δεξιά μεριά του πίνακα. Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από 10 μαθητές τις λέξεις τους. Γράφονται όλες στον πίνακα και οι μαθητές σχολιάζουν τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Τους εκπλήσσει η επιλογή των λέξεων;
- Οι λέξεις που συνδέονται με τη σύγκρουση είναι αρνητικές, ενώ εκείνες που συνδέονται με την ειρήνη έχουν θετικά χροιά;

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να δώσουν παραδείγματα συγκρούσεων που έχουν βιώσει οι ίδιοι ή έχουν συμβεί στο περιβάλλον τους. Μετά τους ζητά να τις χωρίσουν σε αυτές που μπορούν να λυθούν κάνοντας ένα βήμα προς το συμβιβασμό, και σε αυτές που δεν μπορούν να επιλυθούν. Στη

συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει ότι οι συγκρούσεις δεν οδηγούν απαραίτητα στη βία αλλά μπορούν να υπάρχουν και πιο εποικοδομητικές προσεγγίσεις.

Η άποψη αυτή βασίζεται σε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα σύγκρουσης που μπορεί να συμβεί σε μια οικογένεια.

“Η Κάτια, 18-ετών, θέλει να δει μια ταινία, την οποία δανείστηκε από έναν φίλο της. Ο αδερφός της Μάρτιν, 15 ετών, θέλει να δει τα αγαπημένο του τηλεοπτικό πρόγραμμα.”

Ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές αντίγραφο του φυλλαδίου 4.1 και αρχίζει να αναλύει αυτή τη σύγκρουση με την προσέγγιση των έξι βημάτων που περιγράφεται παρακάτω.

Τα βήματα 1 και 2 γίνονται από όλη την τάξη, με καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, που επιμένει να βρεθούν οι πραγματικές “ανάγκες” και των δύο, και να δοθεί ένας σαφής ορισμός της σύγκρουσης.

Στο βήμα 1, είναι σημαντικό να διατυπωθούν οι πραγματικές ανάγκες με μη προκλητικό τρόπο. Πρέπει να βρεθούν οι πραγματικές ανάγκες πίσω από το πρόβλημα, καθώς αυτές είναι διαφορετικές από τις ανάγκες που έχουν εκφραστεί. Στο βήμα 2, διατυπώνεται το πρόβλημα με τρόπο που και τα δύο μέρη να μπορούν να συμφωνήσουν.

Στο βήμα 3, γίνονται σκέψεις για πιθανές λύσεις. Σε αυτό το στάδιο, οι λύσεις δε σχολιάζονται ούτε κρίνονται— είναι όλες αποδεκτές. Το βήμα 3 μπορεί να γίνει σε ζευγάρια με ανταλλαγή απόψεων. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τις έννοιες “ήπτα- ήπτα”, “νίκη- ήπτα”, “ήπτα - νίκη” ή “νίκη - νίκη” στην προσέγγιση ανάλυσης, και ζητά από τους μαθητές να τις χρησιμοποιήσουν για να αξιολογήσουν τις λύσεις που έδωσαν (βήμα 4).

Αν καμιά από τις λύσεις των μαθητών δεν εμπίπτει στην περίπτωση νίκη - νίκη, μπορούν να σκεφτούν περισσότερο. Ωστόσο, σε κάποιες περιπτώσεις η λύση νίκη – νίκη δεν είναι εφικτή. Μετά την παρουσίαση των απαντήσεων, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να βρουν ποια λύση είναι η καλύτερη (βήμα 5). Σε μια πραγματική σύγκρουση, όπου τα μέρη επιδιώκουν αυτή την προσέγγιση για την επίλυση των συγκρούσεων, η λύση πρέπει να γίνει αποδεκτή. Ο/η εκπαιδευτικός τελειώνει παρουσιάζοντας σύντομα το βήμα 6, του οποίου το βασικό στοιχείο είναι ότι μετά από κάποιο διάστημα (λεπτά, ώρες, ημέρες ή εβδομάδες, ανάλογα με τη φύση της σύγκρουσης) η λύση πρέπει να αξιολογηθεί, και αν είναι απαραίτητο, να αναπροσαρμοστεί.

Συμπερασματικά, γίνεται συζήτηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα της μεθόδου των έξι βημάτων, σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να εφαρμοστεί, και ποιες θα ήταν οι συνέπειες αν αυτό το εργαλείο ήταν ευρέως γνωστό και χρησιμοποιούμενο. Αυτό πρέπει να συζητηθεί σε σχέση με διαφορετικές ομάδες και περιβάλλοντα, όπως τα ακόλουθα:

- ομάδες συνομηλίκων*
- οικογένεια*
- τάξη*
- σχολείο*
- πολιτεία*
- πόλεμος*
- αθλητισμός.

Μάθημα 2

Εφαρμόζουμε την προσέγγιση των έξι βημάτων

Πώς μπορούμε να αποφύγουμε να συγκρουστούμε με το γείτονά μας;

Μαθησιακός στόχος	Μαθαίνουμε πώς εφαρμόζεται η προσέγγιση των έξι βημάτων.
Εργασίες μαθητών	Ανάλυση μιας σύγκρουσης και εύρεση λύσης που ικανοποιεί και τα δύο μέρη.
Υλικά	Αντίγραφο σεναρίου σύγκρουσης από το φυλλάδιο μαθητή 4.2 για κάθε ομάδα. Φυλλάδιο μαθητή 4.1.
Μέθοδοι	Εργασία σε μικρές ομάδες.

Γενικές πληροφορίες

Η ειρηνική επίλυση διαφορών δεν μπορεί να επιτευχθεί απλά με την κατανόηση της θεωρητικής έννοιας. Είναι μια πραγματική ικανότητα που μαθαίνεται, και αυτό το μάθημα παρέχει μια ευκαιρία στους μαθητές να μάθουν πώς να προβαίνουν σε ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων στην πράξη. Το επόμενο βήμα θα είναι η εφαρμογή αυτής της γνώσης σε μια πραγματική κατάσταση της σχολικής ζωής.

Το μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός ξεκινά το μάθημα εξηγώντας στους μαθητές ότι πρέπει να εφαρμόσουν την προσέγγιση των έξι βημάτων σε διαφορετικές καταστάσεις επίλυσης συγκρούσεων.

Η τάξη χωρίζεται σε μικρές ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων, και σε κάθε ομάδα δίνεται ένα αντίγραφο από το φυλλάδιο μαθητή 4.2. Κάθε ομάδα εργάζεται πάνω σε ένα σενάριο, έτσι κάθε σενάριο θα γίνει αντικείμενο εργασίας για περισσότερες από μια ομάδες. Οι μαθητές χρησιμοποιούν επίσης το φυλλάδιο 4.1 με τίτλο “Μια προσέγγιση έξι βημάτων για επίλυση σύγκρουσης”. Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας από τις ομάδες, ένα άτομο από κάθε ομάδα παρουσιάζει την εργασία της ομάδας. Αυτό γίνεται αρχικά για τη “σύγκρουση 1”, και μετά για τη “σύγκρουση 2”:

Μετά από τις παρουσιάσεις, ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια συζήτηση για τις λύσεις, με βάση τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Καταλαβαίνουμε τις “ανάγκες” και τον “ορισμό του προβλήματος”; Υπάρχουν απορίες;
- Θα μπορούσαμε να βρούμε άλλες λύσεις με πιθανόν καλύτερα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα;

Σε δεύτερο στάδιο, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να ασχοληθούν με συγκρούσεις που έχουν συμβεί ή συμβαίνουν στο σχολείο, στην ομάδα συνομηλίκων, στη χώρα, κλπ. Μπορούν να ασχοληθούν με περισσότερες από μια (ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο) και να σκεφτούν πιθανές λύσεις του τύπου νίκη-νίκη.

Αν ο/η εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί τις δύο μελέτες περίπτωσης ως μέσο για την εισαγωγή των μαθητών σε μορφές διαμεσολάβησης, μπορεί να δώσει κάποιες βασικές πληροφορίες σχετικά με το δικαστικό σύστημα της χώρας για την επίλυση των συγκρούσεων (μορφές διαμεσολάβησης, η δυνατότητα επίλυσης της σύγκρουσης σε δικαστήριο κ.λπ.). Αντί για απλή συζήτηση για την προσέγγιση των έξι βημάτων, θα μπορούσαν επίσης οι καταστάσεις να γίνουν παιχνίδια ρόλων.

Ζούμε δημοκρατικά

Στο παιχνίδι ρόλων, ένας μαθητής παίζει το μέρος Α, ένας άλλος το μέρος Β, και ένας τρίτος τον ρόλο του διαμεσολαβητή. Στη συνέχεια, θα ακολουθήσει ανατροφοδότηση για την επίλυση κάθε σύγκρουσης. Θα συζητηθούν διαφορετικές λύσεις, καθώς και η διαδικασία επίλυσης του θέματος. Αυτό απαιτεί αρκετό χρόνο, και μπορεί να ανατεθεί ως εξωσχολική δραστηριότητα ή ως πρόσθετη εργασία.

Μάθημα 3**Αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα****Σύγκρουση μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τώρα τι γίνεται;**

Μαθησιακός στόχος	Μαθαίνουμε να αναγνωρίζουμε και να αναλύουμε περιπτώσεις με αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα.
Εργασίες μαθητών	Αναλύεται μια περίπτωση με αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα.
Υλικά	Μεγάλα φύλλα χαρτιού και μαρκαδόροι για κάθε ομάδα. Φυλλάδιο μαθητή 4.3. Φυλλάδιο μαθητή 5.2.
Μέθοδοι	Εργασία σε μικρές ομάδες Κριτική σκέψη

Γενικές πληροφορίες

Αν και με εκ πρώτης όψεως τα ανθρώπινα δικαιώματα φαίνεται να παρέχουν καθαρές απαντήσεις, αυτό δεν ισχύει πάντα. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες το δικαίωμα ενός ανθρώπου έρχεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα κάποιου άλλου. Σε μια τέτοια περίπτωση, η κριτική σκέψη μπορεί να βοηθήσει στη στάθμιση των δικαιωμάτων, και τον καθορισμό μιας λύσης.

Το μάθημα

Οι ομάδες (τέσσερις ή πέντε μαθητές ανά ομάδα) παίρνουν μια περίπτωση αντικρουόμενων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (φυλλάδιο μαθητή 4.3 “Πέντε περιπτώσεις αντικρουόμενων ανθρωπίνων δικαιωμάτων”), ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού και ένα μαρκαδόρο.

Αρχικά, οι μαθητές καλούνται να συζητήσουν ποια ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται στη σύγκρουση. Μπορεί να δοθεί στις ομάδες κατάλογος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (φυλλάδιο μαθητή 5.2). Αφού αποφασίσουν ποια δικαιώματα βρίσκονται σε σύγκρουση, χωρίζουν το χαρτί όπως παρακάτω. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να έχει κάνει το ίδιο στον πίνακα και να βάλει στο πρώτο πλαίσιο τα εμπλεκόμενα δικαιώματα.

Μελέτη περίπτωσης (Αριθμός)
Εμπλεκόμενα δικαιώματα
<ul style="list-style-type: none"> – – –
Λύση
Γιατί;

Ζούμε δημοκρατικά

Η δεύτερη εργασία είναι μια ανοιχτή συζήτηση για το ποια πιστεύουν οι μαθητές ότι θα μπορούσε να είναι η επίλυση της σύγκρουσης. Αιτιολογούν τις απόψεις τους και τις γράφουν.

Από κάθε ομάδα αναλαμβάνει ένας εκπρόσωπος να παρουσιάσει τις απαντήσεις της ομάδας. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει σχόλια σχετικά με τις επιλογές που έγιναν και κατά πόσο υπάρχει συμφωνία ή διαφωνία με τις ιδέες της ομάδας.

Μάθημα 4

Χρήση βίας

Είναι η χρήση βίας αποδεκτή σε κάποιες περιπτώσεις;

Μαθησιακός στόχος	Ανάπτυξη κριτικής σκέψης για την αποδοχή χρήσης βίας και την προσωπική συμπεριφορά.
Εργασίες μαθητών	Αναστοχασμός για τη χρήση βίας και την προσωπική συμπεριφορά.
Υλικά	Κάρτες ή λωρίδες χαρτιού για κάθε ομάδα με περιπτώσεις από το φυλλάδιο μαθητή 4.4. (Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να έχει κάποιες πληροφορίες σχετικά με το δικαστικό σύστημα για επίλυση συγκρούσεων στη χώρα.)
Μέθοδοι	Εργασία σε μικρές ομάδες Κριτική σκέψη

Γενικές πληροφορίες

Αν και απώτερος στόχος είναι ένας ειρηνικός κόσμος, ούτε το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ούτε το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο αποκλείουν εντελώς τη χρήση βίας. Στόχος του μαθήματος είναι να συμβάλει στην κριτική σκέψη των μαθητών σχετικά με τη νομιμότητα της χρήσης βίας σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Οι μαθητές καλούνται να σκεφθούν την προσωπική τους συμπεριφορά σε σχέση με τη βία που χρησιμοποιείται από τους ίδιους ή από άλλους στο περιβάλλον τους.

Το μάθημα

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων. Ένας μαθητής ή ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει την περίπτωση 1 από το φυλλάδιο μαθητή 4.4.

Ίσως είναι δύσκολη η ενασχόληση και με τις τέσσερις περιπτώσεις σε ένα μάθημα. Γι' αυτό ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αποφασίσει να δώσει διαφορετική περίπτωση σε κάθε ομάδα, να επιλέξει μόνο δύο από τις τέσσερις περιπτώσεις ή να προσθέσει ένα ακόμα μάθημα.

Η ομάδα πρέπει να συζητήσει την περίπτωση, χρησιμοποιώντας τις ερωτήσεις που υπάρχουν στην κάρτα, και να παρουσιάσει την απάντηση προφορικά. Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να γνωρίζει ότι το βασικό θέμα προς εξερεύνηση είναι σε ποιο βαθμό μπορεί να γίνει αποδεκτή η χρήση βίας. Μετά την απάντηση, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει κάποιες επιπρόσθετες πληροφορίες σχετικά με το θέμα πριν προχωρήσουν στην επόμενη περίπτωση.

Αντίγραφο δασκάλου με τις περιπτώσεις, ερωτήσεις και επιπλέον πληροφορίες

Περίπτωση 1

Κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης κατά της παγκοσμιοποίησης, μια μικρή ομάδα ανθρώπων αρχίζει να ρίχνει πέτρες στο κτίριο μιας πολυεθνικής εταιρείας. Οι αστυνομικοί βλέποντας αυτό προσπαθούν να τους συλλάβουν. Κατά την διάρκεια της συμπλοκής, ένας αστυνομικός συλλαμβάνεται από τους διαδηλωτές που πετάνε πέτρες και ξυλοκοπείται άσκημα.

Ερωτήσεις:

1. Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν όπλα και να πυροβολήσουν αυτούς που πετούσαν πέτρες;
2. Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν πυροβόλα; (Πιο γρήγορη αντιμετώπιση, αλλά με περισσότερες απώλειες.)
3. Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν κανόνι νερού;
4. Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να μην παρέμβουν με χρήση βίας, προκειμένου να αποφευχθεί η κλιμάκωση της σύγκρουσης;

Πληροφορίες

Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, η αστυνομία μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να χρησιμοποιεί βία. Αυτό γίνεται μόνο εφόσον είναι αναγκαίο και η βία είναι ανάλογη προς τον σκοπό της παρέμβασης. Σε περίπτωση που αστυνομικός λάβει διαταγή να παρέμβει με τρόπο που σαφώς αντιτίθεται στον κανόνα αυτό, οι κανόνες των Ηνωμένων Εθνών αναμένουν να αρνηθεί να εκτελέσει την διαταγή.

Περίπτωση 2

Χώρα X κηρύσσει πόλεμο σε χώρα Y επειδή η Y υποστηρίζει και χρηματοδοτεί ομάδες ανταρτών κατά της X. Οι μυστικές υπηρεσίες της X ανακαλύπτουν σε ποιο χωριό βρίσκεται μια ομάδα εκπαιδευμένων και οπλισμένων ανταρτών, και διαπιστώνει ότι ετοιμάζουν μια μεγάλη βομβιστική επίθεση σε ένα σημαντικό βιομηχανικό στόχο.

Ερωτήσεις:

1. Θα ήταν αποδεκτό για τη χώρα X να βομβαρδίσει το χωριό, ακόμα κι αν μόνο λίγοι άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων των ντόπιων, επιζήσουν;
2. Θα ήταν το παραπάνω αποδεκτό μετά από ένα σαφές αίτημα προς τους αντάρτες να παραδοθούν και μια σαφή προειδοποίηση προς τον τοπικό πληθυσμό να εγκαταλείψει το χωριό και να συγκεντρωθεί στο τοπικό γήπεδο, αφού πρώτα ελεγχθεί για όπλα;
3. Θα ήταν αποδεκτό να μην παρέμβει με χρήση βίας; Ποιες εναλλακτικές μπορείτε να σκεφτείτε;

Πληροφορίες

Οι διεθνείς κανόνες (η λεγόμενη “Σύμβαση της Γενεύης”) για τον πόλεμο δεν προβλέπουν πλήρη απαγόρευση στρατιωτικών δυνάμεων, αλλά απαγορεύουν ορισμένα είδη παρεμβάσεων και όπλων. Μία από τις αρχές της είναι ότι οι στρατιωτικές δυνάμεις δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για μη στρατιωτικούς στόχους, ούτε μπορούν είναι αδιάκριτες και δυσανάλογες: για παράδειγμα, πρέπει να γίνονται σοβαρές προσπάθειες για αποφυγή απώλειας αμάχων αποφεύγοντας τη χρήση των πιο ισχυρών βομβών προς στρατιωτικούς στόχους, σε περιπτώσεις που λιγότερο ισχυρές βόμβες θα ήταν αρκετές. Με αυτό τον τρόπο, θα μπορούσαν να αποφευχθούν απώλειες αμάχων και αθώων (οι λεγόμενες “παράπλευρες απώλειες”). Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, αυτό δε σημαίνει ότι η “Σύμβαση της Γενεύης” για τον πόλεμο θεωρεί τις παράπλευρες απώλειες απαράδεκτες, αλλά ότι τις λαμβάνει υπόψη σε κάποιο βαθμό.

Περίπτωση 3

Ο κύριος X, ένας νεαρός άντρας που εργάζεται ως βοηθός τεχνικός στο τοπικό νοσοκομείο, χτυπάει συχνά τη γυναίκα του όταν πηγαίνει στο σπίτι μεθυσμένος. Εκείνη ενημέρωσε την αστυνομία για τους ξυλοδαρμούς, οι οποίοι είναι μερικές φορές σοβαροί. Η γειτόνισσα, που συμπτωματικά αντιλήφθηκε την κατάσταση, μπορεί τώρα να φανταστεί ότι ακούει τους γείτονές της να μαλώνουν και να φωνάζουν.

Ερωτήσεις:

1. Μπορεί η γειτόνισσα να ειδοποιεί την αστυνομία σε τέτοιες περιπτώσεις, ή αυτό θεωρείται παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των γειτόνων της;
2. Όταν ειδοποιηθεί από κάποιον, μπορεί η αστυνομία να παρέμβει σε τέτοιες περιπτώσεις;

Πληροφορίες

“(...) Τα κράτη πρέπει να καταδικάζουν τη βία κατά των γυναικών και δεν πρέπει να επικαλούνται έθιμα, παραδόσεις ή θρησκευτικούς κανόνες για να αποφύγουν τις υποχρεώσεις τους όσο αφορά στην εξάλειψή της. Τα κράτη θα πρέπει να συνεχίσουν με όλα τα κατάλληλα μέσα και χωρίς καθυστέρηση μια πολιτική για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και, για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να:

- (a) Εξετάσουν, εάν δεν το έχουν ακόμη πράξει, επικυρώσουν ή προσχωρήσουν στη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών ή να άρουν τις επιφυλάξεις για την εν λόγω σύμβασην.

(β) Απέχουν από τη βία κατά των γυναικών.

(γ) Ασκούν επιμέλεια για την πρόληψη, διερεύνηση και, σύμφωνα με την κρατική νομοθεσία, τιμωρούν τις πράξεις βίας κατά των γυναικών, είτε προέρχονται από το κράτος είτε από άτομα (...).”

Από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών (1993).

Περίπτωση 4

Ο Leo, 13, είναι ένα λεπτό και μάλλον μικρόσωμο αγόρι. Γίνεται συχνά θύμα εκφοβισμού από μεγαλύτερα αγόρια όταν παίζει στην παιδική χαρά. Αυτή τη φορά, τους λέει ότι δεν πρέπει να τον ενοχλούν, και ότι συμπεριφέρονται σαν αμόρφωτοι, πρωτόγονοι άνθρωποι. Τα αγόρια αρχίζουν να τον χτυπούν. Ο φίλος του Leo βλέπει τι γίνεται καθώς μπαίνει στην παιδική χαρά. Κάποιοι μεγαλύτεροι άνθρωποι βλέπουν, επίσης, τι συμβαίνει καθώς διασχίζουν την παιδική χαρά επιστρέφοντας από τα ψώνια τους.

Ερωτήσεις:

1. Θα έπρεπε ο φίλος του Λεό να παρέμβει; Πώς;
2. Θα έπρεπε να παρέμβουν οι μεγαλύτεροι; Πώς;
3. Ποιες άλλες λύσεις θα προτείνατε;

Ως πρόσθετη εργασία, οι μαθητές μπορούν να συντάξουν μια επιστολή προς τα μεγάλα αγόρια, όπου θα εξηγούν τι σκέφτονται για τη συμπεριφορά τους. Αυτό θα μπορούσε να είναι μια εργασία για το σπίτι ή για τις ομάδες που εργάζονται πιο γρήγορα.

Πληροφορίες για τον εκπαιδευτικό Διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο

Τι είναι το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο;

Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο (ΔΑΔ) περιλαμβάνει τις ανθρωπιστικές αρχές και τις διεθνείς συνθήκες που επιδιώκουν να σώσουν ζωές και να ανακουφίσουν τον πόνο των μαχόμενων και αμάχων κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων. Τα νομοθετικά του κείμενα βασίζονται στις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, τέσσερις συμβάσεις που υπέγραψαν σχεδόν όλα τα κράτη. Οι συμβάσεις ορίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα του άμαχου πληθυσμού και των στρατιωτών που απομακρύνονται από τις συγκρούσεις λόγω τραυματισμού, ασθένειας ή αιχμαλωσίας. Τα πρόσθετα πρωτόκολλα του 1977, τα οποία συμπληρώνουν τις Συμβάσεις της Γενεύης, επεκτείνουν περαιτέρω τα δικαιώματα αυτά.

Ποιον προστατεύει το ΔΑΔ; Προστατεύει εμένα;

Το ΔΑΔ προστατεύει πληγωμένα, άρρωστα ή αιχμάλωτα μέλη των ενόπλων δυνάμεων και τον άμαχο πληθυσμό. Τραυματίες και άρρωστοι – σε όποιο έθνος και αν ανήκουν – πρέπει να δεχθούν φροντίδα σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης I. Δεν επιτρέπεται να δολοφονηθούν ή να υποστούν βασανιστήρια και βιολογικά πειράματα. Πρέπει να έχουν ικανοποιητική φροντίδα και να προστατεύονται από λεηλασία και κακομεταχείριση. Η σύμβαση προστατεύει επίσης το ιατρικό προσωπικό, το στρατιωτικό θρησκευτικό προσωπικό, το στρατιωτικό ιατρικό εξοπλισμό και τις κινητές μονάδες.

Τραυματίες, άρρωστοι, και ναυαγοί μαχητές στη θάλασσα προστατεύονται από τη Σύμβαση της Γενεύης II. Λαμβάνουν την ίδια προστασία όπως οι στρατιώτες της ξηράς, σύμφωνα με τις συνθήκες της θάλασσας. Τα πλωτά νοσοκομεία είναι υπό προστασία.

Οι αιχμάλωτοι πολέμου που προστατεύονται από τη Σύμβαση της Γενεύης III, πρέπει να αντιμετωπίζονται με ανθρωπιά και να τους παρέχεται επαρκής στέγαση, τροφή, ένδυση και ιατρική περίθαλψη. Δεν πρέπει να υποβάλλονται σε βασανιστήρια ή ιατρικά πειράματα και πρέπει να προστατεύονται από πράξεις βίας, ύβρεις και τη δημόσια περιέργεια. Πολεμικοί ανταποκριτές και άμαχος πληθυσμός που αιχμαλωτίζονται υπόκεινται στο ίδιο καθεστώς.

Οι άμαχοι προστατεύονται με τη Σύμβαση της Γενεύης IV. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να γίνεται διάκριση ανάμεσα σε άμαχους και μαχόμενους και οι πολεμικές επιχειρήσεις να έχουν μόνο στρατιωτικούς στόχους. Οι άμαχοι πρέπει να ζουν όσο πιο φυσιολογικά γίνεται. Πρέπει να προστατεύονται από δολοφονία, βασανιστήρια, λεηλασία, αντίτοινα, αδιάκριτη καταστροφή περιουσίας και ομηρία. Η τιμή τους, τα οικογενειακά δικαιώματα και οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και πρακτικές τους πρέπει να είναι σεβαστές. Οι δυνάμεις κατοχής πρέπει να διασφαλίζουν και να επιτρέπουν την ασφαλή διέλευση τροφίμων και ιατρικών προμηθειών και την εγκατάσταση νοσοκομείου και ασφαλών ζωνών για τους τραυματίες, αρρώστους, ηλικιωμένους, παιδιά, εγκύους και μητέρες με μικρά παιδιά. Η εν λόγω σύμβαση προβλέπει ειδική προστασία για τις γυναίκες και τα παιδιά. Το νοσηλευτικό προσωπικό που φροντίζει τα άτομα αυτά είναι σεβαστό και προστατεύεται.

Οι Συμβάσεις της Γενεύης κάνουν έκκληση για ανθρωπιστική βιόθεια που πρέπει να διενεργείται από τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, τους εθνικούς συλλόγους του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ήμισελήνου ή άλλες αμερόληπτες ανθρωπιστικές οργανώσεις, που έχουν εξουσιοδότηση από τις εμπλεκόμενες πλευρές.

Είναι το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και το δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου διαφορετικά;

Ναι, αλλά αλληλοσυμπληρώνονται. Και τα δύο προσπαθούν να προστατεύουν τα άτομα και να διατηρούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, αλλά απευθύνονται σε διαφορετικές συνθήκες και έχουν ως βάση διαφορετικά έγγραφα. Το ΔΑΔ ισχύει σε περιόδους ενόπλων συγκρούσεων για να περιορίσει την

ταλαιπωρία που προκαλείται από τον πόλεμο και να προστατεύσει εκείνους που έχουν πέσει στα χέρια των αντιπάλων. Πρωταρχικός στόχος του ΔΑΔ είναι η διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των τραυματιών, ασθενών και ναυαγών μαχητών, αιχμαλώτων πολέμου και αμάχων. Το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ισχύει σε περιόδους ειρήνης ή πολέμου, αλλά ασχολείται κατά κύριο λόγο με την προστασία των ανθρώπων από κυβερνητικές παραβιάσεις των διεθνώς αναγνωρισμένων ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων τους.

Τι λέει το ΔΑΔ για τα παιδιά στρατιώτες;

Το ανθρωπιστικό δίκαιο απαγορεύει τα παιδιά να λαμβάνουν μέρος στις εχθροπραξίες, αλλά η στρατολόγηση παιδιών εξακολουθεί να αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα σε πολλά μέρη του κόσμου. Το ΔΑΔ απαιτεί να μην προσλαμβάνονται παιδιά κάτω των 15 ετών στις ένοπλες δυνάμεις, και πρέπει να λαμβάνονται "όλα τα δυνατά μέτρα" για να διασφαλιστεί ότι δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες. Στη στρατολόγηση παιδιών μεταξύ 15 και 18 ετών, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στο μεγαλύτερο (Άρθρο 77, Πρωτόκολλο I). Δυστυχώς, ο αριθμός των παιδιών που στρατεύονται ακούσια ή εκούσια αυξάνεται. Τα παιδιά που ζουν σε ζώνες συγκρούσεων, ιδίως εκείνα που χωρίστηκαν από τις οικογένειές τους ή περιθωριοποιούνται και με άλλους τρόπους, μπορούν να γίνουν πιθανοί νεοσύλλεκτοι. Τα παιδιά αναγκάζονται συχνά να συμμετάσχουν σε μια ένοπλη ομάδα ή να γίνουν στρατιώτες ως μέσο επιβίωσης.

Πότε χρησιμοποιείται το ΔΑΔ;

Το ΔΑΔ εφαρμόζεται για τις ένοπλες συγκρούσεις (πόλεμο) που λαμβάνουν χώρα μεταξύ των εθνών (διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις) ή τις εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις, όπως οι εμφύλιοι πόλεμοι.

Ισχύει το ΔΑΔ για τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου;

Αν και η 11η Σεπτεμβρίου 2001 προκάλεσε θάνατο και καταστροφή σε επίπεδο πολέμου, δεν είναι σαφές ότι το ΔΑΔ ισχύει. Το ΔΑΔ ισχύει για τις ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ εθνών (διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις) ή τις εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις, όπως οι εμφύλιοι πόλεμοι. Αν οι συγκλονιστικές τρομοκρατικές επιθέσεις κατά αμάχων στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον διαπράχθηκαν από τρομοκρατικό δίκτυο, τότε θεωρούνται αποτρόπαια εγκλήματα, παρά πράξεις πολέμου για τις οποίες ισχύει το ΔΑΔ.

Παρέχει το ΔΑΔ προστασία στις γυναίκες;

Ναι. Παρόλο που οι γυναίκες απολαμβάνουν γενικά την ίδια νομική προστασία, όπως οι άνδρες, οι Συμβάσεις της Γενεύης αναγνωρίζουν την αρχή ότι «οι γυναίκες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ανάλογα με το φύλο τους» (Άρθρο 12, Σύμβαση της Γενεύης I και II, Άρθρο 14, Σύμβαση της Γενεύης III). Αυτό σημαίνει ότι η πρόσθετη προστασία παρέχεται για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γυναικών που απορρέουν από τις διαφορές των φύλων, την τιμή και τη σεμνότητα, την εγκυμοσύνη και τον τοκετό. Για παράδειγμα, γυναίκες αιχμάλωτες πολέμου ή εκτοπισμένες κρατούνται χωριστά από τους άντρες, υπό την άμεση εποπτεία άλλων γυναικών. Οι γυναίκες προστατεύονται "από τον βιασμό, τον εξαναγκασμό σε πορνεία ή οποιαδήποτε μορφή άσεμνης επίθεσης" (Σύμβαση της Γενεύης IV, Άρθρο 27, και το Άρθρο 75 και 76, Πρωτόκολλο I). Όσο αφορά στις αποστολές βοήθειας, δίνεται προτεραιότητα σε "μέλλουσες μητέρες, σε περιπτώσεις μητρότητας και θηλασμού" (Άρθρο 70, Πρωτόκολλο I). Για περισσότερα στοιχεία σχετικά με θέματα γυναικών σε ένοπλες συγκρούσεις, καθώς και την ανθεκτικότητα που πολλές έχουν επιδείξει, δείτε την πρόσφατη μελέτη με θέμα "Women facing war" στο www.womenandwar.org.

Πώς το ΔΑΔ προστατεύει τα παιδιά;

Το ΔΑΔ απαγορεύει τις επιθέσεις εναντίον αμάχων και αναγνωρίζει ειδική προστασία για τα παιδιά. Όλοι πρέπει να προστατεύονται από την δολοφονία, τα βασανιστήρια, τις λεγλασίες, τα αντίποινα, την αδιάκριτη καταστροφή της ιδιοκτησίας και την ομηρία. Η τιμή τους, τα οικογενειακά δικαιώματα, οι θρησκευτικές τους πεποιθήσεις και πρακτικές πρέπει να γίνονται σεβαστές. Οι δυνάμεις κατοχής πρέπει

να διασφαλίζουν και να επιτρέπουν την ασφαλή διέλευση τροφίμων και ιατρικών προμηθειών και την εγκατάσταση νοσοκομείου και ασφαλών ζωνών για τους τραυματίες, αρρώστους, ηλικιωμένους, παιδιά, εγκύους και μητέρες με μικρά παιδιά. Ειδικές διατάξεις ικανοποιούν τις ανάγκες ασυνόδευτων παιδιών, τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες, και την επικοινωνία της οικογένειας.

Πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για τα παιδιά κάτω των 15 που είναι ορφανά ή χωρίστηκαν από τις οικογένειές τους ώστε να μπορούν να ασκούν τη θρησκεία τους και να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση.

Αν άμαχοι σκοτώνονται κατά την διάρκεια του πολέμου είναι παραβίαση του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου;

Η προστασία αμάχων είναι πρωταρχικής σημασίας για το ΔΑΔ. Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύνης IV, οι άμαχοι πρέπει να προστατεύονται από φόνο και να ζουν φυσιολογική ζωή, αν είναι δυνατό. Το πρόσθετο Πρωτόκολλο I του 1977, παρέχει περαιτέρω λεπτομέρειες για επιπλέον προστασία των αμάχων σε διεθνείς ένοπλες συρράξεις. Αν και οι Ηνωμένες Πολιτείες υπέγραψαν το Πρωτόκολλο I, δεν το έχουν ακόμη επικυρώσει. Ακόμα κι έτσι, οι ΗΠΑ έχουν δηλώσει ότι θα συμμορφωθούν με τις διατάξεις αυτές, οι οποίες θεωρούνται από πολλούς ως μια κωδικοποίηση του ευρέως αποδεκτού εθιμικού δικαίου, που αναπτύχθηκε εδώ και εκατοντάδες χρόνια.

Ο βασικός κανόνας για την αρχή της διάκρισης καθορίζεται στο Άρθρο 48 του Πρωτοκόλλου I, η οποία αναφέρει: "Προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός και η προστασία του άμαχου πληθυσμού και των μη στρατιωτικών στόχων, τα εμπόλεμα μέρη πρέπει σε κάθε περίπτωση να διακρίνουν μεταξύ άμαχου πληθυσμού και πολεμιστών και μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών στόχων και ως εκ τούτου πρέπει να κατευθύνουν τις δραστηριότητές τους μόνο κατά στρατιωτικών στόχων." Εκτός από την απαγόρευση για άμεσες επιθέσεις, το ΔΑΔ απαγορεύει επίσης αδιάκριτες επιθέσεις κατά αμάχων. Αυτές μπορεί να συμβούν, για παράδειγμα, όταν μια επίθεση σε ένα στρατιωτικό στόχο δε λαμβάνει υπόψη αρνητικές συνέπειες για τους αμάχους (Άρθρο 41 του Πρωτοκόλλου I).

Ωστόσο, δεν είναι όλοι οι θάνατοι αμάχων παράνομοι κατά την διάρκεια του πολέμου. Το ΔΑΔ δεν θέτει εκτός νόμου την ένοπλη σύγκρουση, αλλά, αντίθετα, προσπαθεί να ισορροπήσει το νόμιμο δικαίωμα ενός έθνους να επιτεθεί σε στρατιωτικούς στόχους κατά την διάρκεια του πολέμου και το δικαίωμα των πολιτών για προστασία από τις συνέπειες των εχθροπραξιών. Με άλλα λόγια, δεδομένης της φύσης του πολέμου, το ΔΑΔ προβλέπει σε κάποιο βαθμό τις «παράπλευρες απώλειες», οι οποίες μερικές φορές, δυστυχώς, μπορεί να περιλαμβάνουν απώλειες αμάχων.

Φυλλάδιο μαθητή 4.1**Μια προσέγγιση έξι βημάτων για επίλυση συγκρούσεων**

1. Ανάγκες μέρους Α α) β) γ) δ)	1. Ανάγκες μέρους Β
2. Ορισμός του προβλήματος	
3. Ιδέες για λύσεις α) β) γ) δ)	
4. Αξιολόγηση λύσεων για το μέρος Α	4. Αξιολόγηση λύσεων για το μέρος Β
5. Ποια λύση είναι η καλύτερη;	
6. Αποφασίστε πώς και πότε η λύση θα πρέπει να αξιολογηθεί	

Φυλλάδιο μαθητή 4.2

Σενάρια σύγκρουσης

Σύγκρουση 1

Δύο γείτονες διαφωνούν μεταξύ τους για τον φράχτη που υπάρχει ανάμεσα στους κήπους τους. Ο ένας θέλει να αντικαταστήσει τον φράχτη με έναν καινούργιο, αφού πιστεύει ότι ο παλιός δεν είναι σε καλή κατάσταση πια. Ο γείτονάς του θα πρέπει να πληρώσει το μισό κόστος του νέου φράχτη. Ο άλλος συμφωνεί ότι η περίφραξη δεν είναι σε καλή κατάσταση, αλλά δεν θέλει να ξοδέψουν χρήματα για έναν νέο. Νομίζει ότι ο υπάρχων φράχτης, αν και δεν φαίνεται καλός, τουλάχιστον καταφέρνει να κρατήσει το σκυλί του γείτονα έξω από τον κήπο του. Επιπλέον, δεν του αρέσει που ο γείτονάς του θέλει πάντα τα πιο ακριβά πράγματα.

Σύκρουση 2

Πατέρας και μητέρα διαφωνούν έντονα μεταξύ τους για το πώς να αντιδράσουν όταν το δίχρονο μωρό τους κάνει πάρα πολύ θόρυβο μέσα στο διαμέρισμα. Ο πατέρας πιστεύει ότι το παιδί θα πρέπει να μάθει πώς να συμπεριφέρεται, και ότι αυτή η διαδικασία μάθησης πρέπει να ξεκινήσει όσο το δυνατόν νωρίτερα. Επιπλέον, προτιμά να έχει ηρεμία και ησυχία κατά τον ελεύθερο χρόνο του, καθώς η δουλειά του είναι πολύ κουραστική. Η μητέρα αισθάνεται ότι δεν μπορεί να εμποδίζει συνεχώς το δίχρονο παιδί να παίζει ή να κλαίει, γιατί το παιδί θα βιώσει ματαίωση και αυτό θα βλάψει την ανάπτυξή του.

Φυλλάδιο μαθητή 4.3

Πέντε περιπτώσεις αντικρουώμενων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Περίπτωση 1

Ο Max είναι ένα οκτάχρονο αγόρι που τραυματίστηκε σοβαρά σε ένα ατύχημα και χρειάζεται επειγόντως μετάγγιση αίματος. Ωστόσο, ο πατέρας του απαγορεύει στο προσωπικό του νοσοκομείου να πραγματοποιήσει μετάγγιση για θρησκευτικούς λόγους. Η μητέρα του και οι γιατροί θέλουν να σώσουν τη ζωή του παιδιού.

Περίπτωση 2

Σε ένα νοσοκομείο, μόνο ένας περιορισμένος αριθμός ανθρώπων εργάζονται στο τμήμα επειγόντων περιστατικών. Είναι ένα ταραχώδες βράδυ και υπάρχει δυνατότητα για άμεση επείγουσα θεραπεία μόνο για ένα ακόμη άτομο. Δεδομένου ότι οι ζωές δύο ανθρώπων είναι σε κίνδυνο, οι γιατροί πρέπει να αποφασίσουν αν θα φροντίσουν ένα μικρό παιδί ή έναν επιπυχημένο επιχειρηματία.

Περίπτωση 3

Ο Gus είναι ένα σεβαστό μέλος ενός θρησκευτικού πολιτικού κόμματος, το οποίο δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις οικογενειακές αξίες. Ένας δημοσιογράφος ο οποίος επισκέπτεται την έδρα του κόμματος ανακαλύπτει τυχαία μια σειρά από προσωπικές επιστολές του X, από τις οποίες συμπεραίνει χωρίς αμφιβολία ότι ο Gus έχει μια εξωσυζυγική σχέση. Ο δημοσιογράφος δημοσιεύει την ιστορία.

Περίπτωση 4

Ο Youtchou ζει σε μια χώρα του Τρίτου Κόσμου. Είναι φτωχός και είναι σε θέση να καλύψει τις βασικές ανάγκες του, αλλά τίποτα περισσότερο. Θα ήθελε να σπουδάσει, αλλά δεν μπορεί να βρει τα απαραίτητα χρήματα. Η χώρα του δεν είναι σε θέση να του παράσχει τους αναγκαίους πόρους, καθώς η κατάσταση της οικονομίας είναι πολύ κακή και όλοι οι διαθέσιμοι πόροι χρησιμοποιούνται για να καλύψουν τις βασικές ανάγκες του πληθυσμού.

Περίπτωση 5

Οι τοπικές αρχές σχεδιάζουν να χτίσουν ένα καινούριο σχολείο σε ένα σημείο που αποτελεί έναν από τους ελάχιστους χώρους που υπάρχουν ακόμα για να παίζουν τα παιδιά.

Φυλλάδιο μαθητή 4.4

Είναι η βία αποδεκτή σε κάποιες περιπτώσεις;

Περίπτωση 1

Κατά την διάρκεια μιας διαδήλωσης κατά της παγκοσμιοποίησης, μια μικρή ομάδα ανθρώπων αρχίζει να ρίχνει πέτρες στο κτίριο μιας πολιευθνικής εταιρείας. Οι αστυνομικοί βλέποντας αυτό προσπαθούν να τους συλλάβουν. Κατά την διάρκεια της συμπλοκής, ένας αστυνομικός συλλαμβάνεται από τους διαδηλωτές και ξυλοκοπείται άσχημα

Ερωτήσεις:

- Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν όπλα και να πυροβολήσουν αυτούς που πετούσαν πέτρες;
- Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν πυροβόλα; (Πιο γρήγορη αντιμετώπιση, αλλά με περισσότερες απώλειες.)
- Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν κανόνι νερού;
- Θα ήταν αποδεκτό οι αστυνομικές δυνάμεις να μην παρέμβουν με χρήση βίας, προκειμένου να αποφευχθεί η κλιμάκωση της σύγκρουσης;

Περίπτωση 2

Η χώρα X κηρύσσει πόλεμο στη χώρα Y επειδή η Y υποστηρίζει και χρηματοδοτεί ομάδες ανταρτών κατά της X. Οι μυστικές υπηρεσίες της X ανακαλύπτουν σε ποιο χωριό βρίσκεται μια ομάδα εκπαιδευμένων και οπλισμένων ανταρτών, και διαπιστώνει ότι ετοιμάζουν μια μεγάλη βομβιστική επίθεση σε έναν σημαντικό βιομηχανικό στόχο.

Ερωτήσεις:

- Θα ήταν αποδεκτό για τη χώρα X να βομβαρδίσει το χωριό, ακόμα κι αν μόνο λίγοι άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων των ντόπιων, επιζήσουν;
- Θα ήταν το παραπάνω αποδεκτό μετά από ένα σαφές αίτημα προς τους αντάρτες να παραδοθούν και μια σαφή προειδοποίηση προς τον τοπικό πληθυσμό να εγκαταλείψει το χωριό και να συγκεντρωθεί στο τοπικό γήπεδο, αφού πρώτα ελεγχθεί για όπλα;
- Θα ήταν αποδεκτό να μην παρέμβει με χρήση βίας; Ποιες εναλλακτικές μπορείτε να σκεφτείτε;

Περίπτωση 3

Ο κύριος X, ένας νεαρός άντρας που εργάζεται ως βοηθός τεχνικός στο τοπικό νοσοκομείο, χτυπάει συχνά τη γυναίκα του όταν πηγαίνει στο σπίτι μεθυσμένος. Εκείνη ενημέρωσε την αστυνομία για τους ξυλοδαρμούς, οι οποίοι είναι μερικές φορές σοβαροί. Η γειτόνισσα, που συμπτωματικά αντιλήφθηκε την κατάσταση, μπορεί τώρα να φανταστεί τι γίνεται όταν ακούει τους γείτονές της να μαλώνουν και να φωνάζουν.

Ερωτήσεις:

- Μπορεί η γειτόνισσα να ειδοποιεί την αστυνομία σε τέτοιες περιπτώσεις, ή αυτό θεωρείται παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των γειτόνων της;
- Όταν ειδοποιηθεί από κάποιον, μπορεί η αστυνομία να παρέμβει σε τέτοιες περιπτώσεις;

Περίπτωση 4

Ο Leo, 13, είναι ένα λεπτό και μάλλον μικρόσωμο αγόρι. Γίνεται συχνά θύμα εκφοβισμού από μεγαλύτερα αγόρια όταν παίζει στην παιδική χαρά. Αυτή τη φορά, τους λέει ότι δεν πρέπει να τον ενοχλούν, και ότι συμπεριφέρονται σαν αμόρφωτοι, πρωτόγονοι άνθρωποι. Τα αγόρια αρχίζουν να τον χτυπούν. Ο φίλος του Leo βλέπει τι γίνεται καθώς μπαίνει στην παιδική χαρά. Κάποιοι μεγαλύτεροι άνθρωποι βλέπουν, επίσης, τι συμβαίνει καθώς διασχίζουν την παιδική χαρά επιστρέφοντας από τα ψώνια τους.

Ερωτήσεις:

1. Θα έπρεπε ο φίλος του Λεό να παρέμβει; Πώς;
2. Θα έπρεπε να παρέμβουν οι μεγαλύτεροι; Πώς;
3. Ποιες άλλες λύσεις θα προτείνατε;